

DIALÓGUS

**A Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Karának alumni kiadványa**

2015

A tanszékeinknek új otthont adó Bocskai utcai épület

Dr. Karsai Krisztina, Dr. Schiffner Imola és dr. Tamási Éva
közreműködésével
szerkeszti: Dr. Balogh Elemér

Felelős kiadó: Dr. Hajdú József
az SZTE Állam- és Jogtudományi Karának dékánja

<http://www.juris.u-szeged.hu>

Műszaki szerkesztés: „Norma” Nyomdász Kft.
Hódmezővásárhely
Készült a Generál Nyomda Kft.-ben
Felelős vezető:
Hunya Ágnes

Tisztelt Olvasó!

Az SZTE Állam- és Jogtudományi Karának évente megjelenő kiadványát, a *Dialógust* tartja a kezében. Nagy megtiszteltetés számunkra, ha régi vagy jelenlegi diákunkként forgatja kötetünket, és időt szán az életünkről szóló aktualitások elolvasására. A 2015-ös esztendőben olyan sok kiemelkedő esemény történt intézményünkben, hogy a beköszöntőben a Dékán nem vállalkozhat arra, hogy bármelyiket is külön kiemelje, helyette inkább mindegyik írást ajánlom a megtisztelő figyelmükbe. Biztosan fognak ismerős neveket, képeket találni közöttük.

Karunk továbbra is követi *Szent-Györgyi Albert* szellemét, aki az egyetem négy legfontosabb feladatát a következőkben határozta meg: „Legősibb hivatása gyűjteni, terjeszteni, és gyarapítani az emberi tudást. Második feladata kis számban nevelni a jövőnek tudósokat, akik majdan ezt a hivatást tőlünk átveszik. Újabb eredetű, de nem kevésbé magasztos az egyetemnek harmadik hivatása, nevelni a haza számára polgárokat, akik el vannak látva a szellem fegyverével.” Negyedik különleges hivatása, „hogy a nagy magyar Alföldnek központja legyen”. Tanítás és kutatás – elválaszthatatlanok: „Jó tanítás csakis ott folyhat, ahol él a kutatás szelleme, az igazságok lelkes, pártatlan szeretete.” A *Dialógus* lapjait forgatva megbizonyosodhat a Tisztelt Olvasó, hogy céljaink és értékeink változatlanok. 2015-ben is számos kiváló kollégánk szerzett PhD fokozatot és habilitált, akiket a Kar el látott a „szellem fegyverével”.

Dr. Hajdú József dékán

Mint karunk volt hallgatóját meghívom egy jelképes megemlékezésre, hiszen *Báthory István* (1533–1586) erdélyi fejedelem és lengyel király 435 évvel ezelőtt 1581. május 12-én adta ki azt az oklevelet Vilniusban, mellyel megalapította a kolozsvári és a szegedi egyetem elődjének tekintett kolozsvári jezsuita akadémiát. Báthory abszolút megérdemli a főhajtásunkat, hiszen ma is érvényes, nemzetközi szintű programmal állt elő, nemcsak azért, mert a jelen pillanatban is meghatározó három fokozatot (bakkalaureátusi, magszteri és doktori) vezette be akadémiáján, hanem mert mindezt oly módon tette, hogy ezek elismertek legyenek Hispániában, Galliában, Itáliában, Spanyolországban – mindenhol a világon.

A fenti célkitűzéseket szélesítve, napjainkban a magyar felsőoktatásban egyre nagyobb mértékben nyer teret az a gondolat, hogy az egyetemek kapuit,

és az itt megszerezhető tudás forrását a magyar hallgatókon kívül külföldi hallgatók és oktatók, ill. kutatók számára is fel kell tárni. Elmondhatjuk, hogy folyamatosan nő az ERASMUS diákcseré programban és egyéb idegen nyelven folyó képzésekben hozzánk érkező hallgatók száma. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a külföldi hallgatók szeretnek itt lenni és a tanuláson kívül megszeretik Szegedet, megszeretik Magyarországot. Ennek köszönhetően a kari *alumni* és a Dialógus olvasótábora átlépi az ország határait.

Az év nagy eseménye volt a Kar költözködése: mintegy 25 év után áthurcolodtak tanszékeink a Rákóczi térről a Bocskai utcába. Kényelmesen elférünk itt, s valamennyi tanszék és intézet egy épületben kapott elhelyezést.

Egy tudománykar megítélését, értékét a jelene és a múltja határozza meg. Szerves kapcsolatban áll ez a két időszak, főleg akkor, ha ezt konkrét személyek fémjelezik és kapcsolják össze. Kiadványunkban a múltat idézve több kiemelkedő kollégánkról emlékezünk meg, akik 2015-ben töltötték be 70. életévüket, vagy kaptak arany, gyémánt, vas és rubint diplomát.

Mindig igazi csemegét jelent a világhíró szegedi kollégák beszámolója. Ebben a kiadványban sincs ez másképp. Ugyanakkor örömdetes, hogy nem kizárólag az oktatók, hanem hallgatóink is megértették a külföldi tanulmányok jelentőségét és egyre többen jutnak el külföldi tanulmányutakra, részképzésre, ill. nemzetközi versenyekre. Büszkék vagyunk rájuk, mert mertek és tettek, ezzel is növelve a Kar hírnevét és saját szakmai karrierjük esélyét. Egy dékán vagy tanszékvezető életében mindig az a legfontosabb, ha a fiatalabb kollégái,

tanítványai önállóvá válva, saját maguk útját járva érnek el sikereket.

Folytatva a hagyományokat – a csökkenő állami támogatás ellenére – 2015-ben is több kiemelkedő hazai és nemzetközi konferencia, ill. szeminárium szervezésére került sor a Karon. Fontos elvi és gyakorlati lépést tettünk a digitalizált oktatási tananyagok fejlesztésére. Elértük, hogy minden hallgató, aki nálunk tanul – egyetemi éve alatt – ingyenesen jut hozzá a hallgatói jogtárhoz.

A Kar életében fontos állomás, hogy 2015. július 1-jén az Igazságügyi Hivatal keretein belül – együttműködésben az SZTE Állam- és Jogtudományi Karral – megkezdte működését az Igazságügyi Szolgálatok Jogakadémiaja. A Jogakadémia egységes szemléletű szakmai és hivatás-etikai képzések biztosításával – a szétaprózott vagy éppen hiányzó képzési rendszerek helyett – olyan, egységes szemléletű képzést és továbbképzést, minőségbiztosítást is garantáló országos képzési és továbbképzési centrumként hivatott működni, amely tudományos vizsgálatokon alapuló elméleti és gyakorlati képzésekkel kívánja támogatni az igazságszolgáltatás hatékony működését. Képzéseinek összeállítása során kiemelt hangsúlyt fektet a függetlenség, az összeférhetetlenség, a szakmai és emberi méltóság, a gondosság, a tisztesség, a tisztelet és együttműködés elveire.

Hiszem, hogy a Kedves Olvasó ebben a Dialógus számban is sok érdekes és tartalmas olvasmányt talál. Kíváncsi vagyok, hogy olyan érdeklődéssel olvassák, amilyen érdeklődéssel és szeretettel mi összeállítottuk az Önök számára.

Dr. Hajdú József
egyetemi tanár, dékán

Tartalom

KONFERENCIÁK	
– Konferencia az új Pp. koncepciójáról	6
– A XXXII. OTDK az NKE-n és a KRE-n	8
– Magánjogot Oktatók Egyesületének konferenciája	13
– French – Hungarian Joint Erasmus Seminar	15
– Some Aspects of Labour and Social Law	16
– Nemzetközi jogtörténeti konferencia Szegeden	18
– A közbeszerzés elmélete és gyakorlata, avagy egy konferencia margójára	21
KARUNK ÚJ DOKTORAI	22
HABILITÁCIÓK	44
SZEMLE: Könyvünnepe	
– Szalai Anikó: Protection of the Roma Minority under International and European Law	54
– Varga Norbert (szerk.): Bárány Eötvös József születésének 200. évfordulója alkalmából	55
EXKLUZÍV	
– Beszélgetés Karsai Krisztinával	59
– Beszélgetés a 70 éves Tóth Károllyal	68
– Martonyi János 70 éves	74
ÉLMÉNY	
– Rennes	74
– Turku	76
– München	78
– Portsmouth	80
– Regionális ENSZ akadémia	82
ÉVFOLYAM-TALÁLKOZÓ	84
KULTÚRA: Universitas Szimfonikus Zenekar	87
ALAPÍTVÁNYI HÍREK	90
ÉLET A KARON	
– Partnertalálkozó a hallgatókért (Karrier Iroda)	91
– Történelmi kalandozás két fejedelem vonzáskörében (Költözködés)	92
– Kutatók Éjszakája	97
– Egy irányba induló hallgatók (Pro Jure)	98
– Mi is az az <i>e-learning</i> ?	103
– Joghallgató Jogtár	104
– Jogakadémia 'újrátöltve'	106
KRÓNIKA	
– Pólay Elemér emlékezete	109
– In memoriam Besenyei Lajos	114
– Kari hírek	116
– Kitüntetések	118
– Diplomaosztó	120
– Díszoklevelet kapott	120

Konferencia az új Pp. koncepciójáról

A Kormány az új Pp. koncepciójának elfogadását követően célul tűzte ki, hogy a koncepció bemutatása, megismertetése, és a jövőbeli jogszabálysöveg kidolgozásának előkészítése érdekében országos konferencia sorozat induljon. Ennek első állomása Szeged volt 2015. február 20-án, amelyet a Magyar Jogász Egylet, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara és az Igazságügyi Minisztérium közösen szervezett meg. A szakma széles körben képviseltette magát mind az előadók, mind a hallgatóság körében.

„Egy perrend sorsa mindenesetre nem csak annak betűitől, hanem azok egyéniségétől is függ, kik hivatva vannak annak életet adni, a bíraktól és hozzá kell tennem, az ügyvédektől is. A törvény-

hozó nem vigasztalhatja magát a bírák jóságával; a mondás, hogy jobb a rossz törvény jó bírakkal, mint a jó törvény rossz bírakkal, nem az ő vigasztalására lett megírva. Neki és azoknak, kik mint mi, föladatait elő akarják készíteni, a legjobb elveket gondoljuk minden oldalról egybevágó módon kell igyekezni megvalósítani.” (Plósz Sándor: A polgári peres eljárás reformja, in: Plósz Sándor összegyűjtött dolgozatai, MTA, Budapest, 1927, 117.) E szavakkal kezdte meg előadását *Trócsányi* László igazságügyi miniszter. Beszédében ismertette a minisztérium célkitűzéseit, a kodifikáció eddigi, és a koncepció elfogadása utáni menetét. Ezt követően *Wopera Zsuzsa* miniszteri biztos vázolta fel részletesen az elfogadott koncepciót, különösen an-

Trócsányi László igazságügyi miniszter az előadói pulpitusnál

Megtelt a SZAB székbáz nagyterme

nak újításait. Előadása elején kiemelte, hogy az Európa Tanács CEPEJ (*European Commission for the Efficiency of Justice*) jelentését figyelembe véve a jogalkotó kiemelt figyelmet szentelt az új kódex koncepcionális változtatásainak kialakításánál az eljárások időszerűségének biztosítása igényének is.

Az egyik tervezett koncepcionális változtatás, az osztott perszerkezet volt a következő előadás témája. *Pákozdi Zita*, karunk Polgári Jogi és Polgári Eljárás-jogi Tanszékének tanársegéde az egységes és osztott perszerkezet előnyeit és hátrányait vetette össze. Megfelelően szemlélteti ezt a problémakört a régebbi szakirodalomból *Kovács Marcell*: „A per [...] egységes egész [...]. De ezzel egyszersmind előáll a veszély, hogy a tárgyalás megoldhatatlan gombolyaggá válik, amelynek fonalai kisiklanak a bíróság kezéből.” [Kovács Marcell: A polgári perrendtartás magyarázata I, Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság, Budapest, 1928 (a továbbiakban: Kovács 1928), 518–519.] Kiemelte, hogy a magyar perjog hagyományaitól egyáltalán

nem idegen a per két szakaszra bontása, és az állítási, illetve bizonyítási szaknak percezúrával való elválasztása, hiszen az 1911. évi I. törvénycikk erre már megfelelő rendszert dolgozott ki. Üdvözölte, hogy a koncepció egyértelművé tette az osztott perszerkezet és a percezúra kialakítását.

A bíróságok hatásköre, valamint az egységes és differenciált perrendek témájában *Köblös Adél* alkotmánybírósági főtanácsadó tartott szemléletes előadást. Kitért a bemeneti szintek jelenlegi rendszere fenntartásának indokoltságára, és a differenciált perrendek megvalósításának lehetséges technikáira. Részletesen vázolta a koncepció által nyitott kérdésként meghatározott különböző eljárási rendek elsőfokú bíróság előtti szabályainak *pro* és *contra* érveit (így többek között a kötelező jogi képviselet kérdését a járásbírói és a törvényszéki eljárásokban). Az e témában felkért hozzászóló, *Nyárádi Gabriella* az IM Magánjog és Igazságügyi Kodifikációs Főosztályának vezetője a minisztérium észrevételeit ismertette.

A délutáni szekcióban első előadóként *Varga István*, a Polgári Perjogi Kodifikációs Főbizottság tagja az új Pp. alapelveire is kiható, a felek és a bíróság közötti feladatok megosztásáról beszélt. Mind a német, mind az angolszász perjogok ehhez kapcsolódó, a szerepmegosztások terén érvényesülő felfogásait felvillantotta. *Wallacher Lajos* az e témához tartozó egyik területről tartott részletesebb ismertetést. A bíróság anyagi pervezetésének törvényi szabályozása is az új törvény koncepciójának újításai közé tartozik. Megjegyzendő, hogy bár a jelenleg hatályos Pp. az intézményt nem szabályozza, a gyakorlatban tapasztalni olyan bírói törekvéseket, amelyek egyértelművé teszik ennek szükségességét és hasznosságát. Az anyagi pervezetés akkor léphet előtérbe, ha például a tényállítások hiányosak, a nyilatkozatok ellentmondásosak, azok úgymond

„túlságos általánosságban mozognak”, vagy a „homályos jogállításokból a tényeket ki kell hámozni.” (Kovács 1928, 596.) Az előadó meggyőzően érvelt az anyagi pervezetés indokoltságáról, és ennek a per új szerkezetéhez való megfelelő illeszkedéséről.

A különleges perek sem maradtak ki a konferencia programjából. *Csillám Katalin*, a Miskolci Törvényszék elnökhelyettese vizsgálta a koncepció erre vonatkozó előírásait, és a különleges perek terén várható esetleges változásokat. A konferencia utolsó előadását *Vitvindic Mária*, az IM osztályvezetője tartotta, aki a jogalkotónak az új Pp. kodifikációja során felmerült rendkívül összetett feladatait vázolta fel. A napot *Sulyok Tamás* alkotmánybíró előadása zárta le.

dr. Pákozdi Zita
egyetemi tanársegéd

A XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia az NKE-n és a KRE-n, avagy Nem Könnyű Ellenfelek és a Kutatás Rendkívüli Ereje

E sorok írójaként azt hadd mondjam el, hogy elődeimmel ellentétben én először 2015-ben kaptam megbízást arra a feladatra, ellássam a Kar Tudományos Diákköri Tanácsa titkárának feladatkörét, amely felöleli a Kar összes OTDK-val kapcsolatos teendőjét, nem csak a tehetséggondozást. Elődöm távozását követően *Badó Attila* professzor úrtól kaptam a megtisztelő felkérést, amelyet *Hajdú József* dékán úr megerősített, én pedig nagy örömmel és lendülettel mentem a kihívás elébe. Őszinte leszek,

az elmúlt egy év során nagyon sokat tanultam, és talán megszereztem a kellő rutint az olykor igen váratlan szervezési kérdések ’könnyed’ kezelésére. Kezdődjön most azonban a beszámoló.

Szerencsés helyzetben vagyok, hogy közel hat év után én is hasonlóan csendő sorokkal kezdek a jelen ’élménybeszámolót’, mint kollégám, *Szomora Zsolt* tette 2009-ben, amikor számot adott ugyanezen hasábkon az akkori OTDK eredményeiről. 2009-hez hasonlóan 2015-ös szereplésünkre is igaz az,

Karunk kiválóságai

hogy az SZTE ÁJTK hallgatói a Kar történetének legjobb eredményét érték el a XXXII. diákköri konferencián.

A versenyre ezúttal Budapesten került sor; a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kara rendezte a Társadalomtudományi Szekciót (2015. március 29. – április 1.), míg a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatástudományi Kara az Állam- és Jogtudományi Szekciót (2015. március 31. – április 2.). Karunk mindkét versenyszínhelyen képviseltette magát, ahogy említettem is, nagyon szép eredményekkel.

A Társadalomtudományi Szekcióban (KRE) nevezett 8 dolgozatunk közül egy I., egy III. és egy különdíjat kapott. A pályamunkákat nemzetközi tanulmányok szakos hallgatóink készítették, igen változatos témákban. (A helyezések táblázata a cikk végén olvasható.)

Az Állam- és Jogtudományi Szekcióban (NKE) a Kar idén is kitöltötte a már sok éve kidolgozott központi rendszer szerint minket megillető 40 dolgozatos kvótát. Ennek jelentősége azért nagy, mert a versenyben részt vevő

összes jogi karról közel 400 dolgozatot neveztek az Állam- és Jogtudományi Szekcióba, amelyek a kétnapos verseny alatt kellett megmérkőözzenek egymással több, mint 20 párhuzamos tagozatban.

A 40 dolgozatot 46 hallgatónk készítette, és a verseny végleges mutatói szerint az országos összesítésben a II. helyet szerezte meg az SZTE ÁJTK. Természetesen, dolgozattal induló hallgatóink mellett kiváló kritikai érzéküket megcsillogtató opponenseink is nagy sikerrel szerepeltek, akiknek más karok hallgatói által készített dolgozatok tudományos alapossággal elkészített, és néha igen részletes opponenciáját kellett bemutatniuk a szakmai zsűri előtt.

Évek óta szokás az OTDK-n az is, hogy az egyes állami szervek, civil szervezetek, adott esetben magáncégek, ügyvédi irodák szponzoráció keretében számos különdíjat ajánlanak fel a versenyző hallgatóknak. Karunk hallgatói ezekből a különdíjakból is szépen 'bevásároltak', és sok esetben fordult elő az is, hogy egyébként már díjazott hallgató dolgozata kapta meg az adott zsűri által kiosztható különdíjak egyikét is.

A mérleg tehát: összesen 14 helyezés, 7 legjobb opponensi díj, valamint 7 különdíj. Köszönet a munkáért a hallgatóknak, nemkülönben pedig konzulenseiknek, akik adott esetben évekig egyengetik hallgatóik kutatómunkáját, orientálva őket a tudományos kutatás, a tudományos pálya felé.

A konzulensi munkát felvállaló kollégák mellett természetesen köszönet illeti még a Kari Tudományos Diákköri Tanács egyéb tagjait is, akik oktatóként az egyes tanszékek mellett működő

TDK-műhelyekben szerveződő mikro-közösségek szakmai programjának alakításáért felelnek.

Összegzésül egy gondolattal zárnám ezt a rövid élménybeszámolót: A hallgatók kiváló teljesítménye és a mindig lelkes oktató kollégáink segítőkész tevékenysége töltik meg tartalommal azt a három betűt, amelyet a TDK munka számomra mindig is takart: Tanulni, Dolgozni, Kutatni.

*dr. Sulyok Márton
egyetemi tanársegéd*

Állam- és Jogtudományi Szekció		
Előadó (konzulens)	Tagozat	A dolgozat címe
I. díjat nyert		
Márok Soma (Dr. Karsai Krisztina egyetemi tanár, Dr. Szomora Zsolt egyetemi docens)	Büntetőjog I.	A 'három csapás' a magyar büntetőjogban
Sápi Sándor (Dr. Szomora Zsolt egyetemi docens)	Büntetőjog II.	A rablás elhatárolási és rendbeliségi kérdései
Molnár Erzsébet (Dr. Karsai Krisztina egyetemi tanár)	Büntetőjog III.	A gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselőjének párhuzamos büntetőjogi felelőssége
Lukács Adrienn (Dr. Hajdú József egyetemi tanár)	Munkajog I.	A munkavállalók magánszférájának védelme a távmunka során
II. díjat nyert		
Gönczi Gergely (Dr. Szomora Zsolt egyetemi docens, dr. Sulyok Márton egyetemi tanársegéd)	Alkotmányjog I.	A ténylegesen életfogytig tartó szabadságvesztés alapjogi vonatkozásai. Alkotmányos büntetőjog és a strasbourgi joggyakorlat
Kocsis Réka – Lencse Georgina (Dr. Tóth Károly c. egyetemi tanár)	Alkotmányjog II.	A képviselői kötelezettségekről, különös tekintettel a néphez való hűség kérdéskörére
Tribl Norbert (Dr. Nagy Zsolt egyetemi docens, dr. Sulyok Márton egyetemi tanársegéd)	Jog- és Állambölcelet	Az alkotmányos identitás természetének vizsgálata: a nemzeti és európai alkotmányos identitás

Nusser Barbara (Dr. Jubász Zsuzsanna egyetemi docens)	Kriminalisztika és Büntetés-végrehajtási jog	Az elítélt anyja elhelyezése, gyermekeivel való kapcsolattartása és kapcsolatépítése a magyar szabályozás tükrében
Paja Gábor (Dr. Gellén Klára egyetemi docens)	Polgári jog III.	Gondolatok a deviza-alapú kölcsön-szerződésekben felmerülő egyes jogi hiányosságok megoldásáról
III. díjat nyert		
Szöllősi Zita Adrien (Dr. Hegyes Péter István egyetemi adjunktus)	Agrár- és szövetkezeti jog	Az elővásárlási jog mint a földforgalom alakító joga
Tamás Csaba (Dr. Szomora Zsolt egyetemi docens)	Büntetőjog II.	A gyermekprostitúció minősítési 'rendszerének' kritikája az európai uniós követelmények és a jogi tárgy fényében
Dobrodínszky Diána (Dr. Gellén Klára, Dr. Mezei Péter egyetemi docensek)	Infokommunikáció és Médiajog	"Bármilyen, amit a kommentelői írnak, felhasználható Ön ellen..." avagy ki felelős az internetes kommentekért?
Hussein Jasmine (Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár)	Magyar Állam- és Jogtörténet	Haszonbérleti szerződések jogtörténeti jelentősége egy mezőváros életében
Sztoján Krisztina (Dr. Pozsonyi Norbert egyetemi adjunktus)	Római jog és Egyetemes Állam- és Jogtörténet	Dos reddenda. Hozományi paktumok a klasszikus korszak szerződési gyakorlatában
Különdíjat nyert		
Márok Soma (Dr. Karsai Krisztina egyetemi tanár, Dr. Szomora Zsolt egyetemi docens) KÚRIA	Büntetőjog	A 'három csapás' a magyar büntetőjogban
Horváth Zsuzsanna Kitti (Dr. Fantoly Zsanett egyetemi docens) Legfőbb Ügyészség	Büntetőjog	A tanúvallomás jogszerű megtagadásának elméleti és gyakorlati dilemmái
Ancsin János (Dr. Mezei Péter egyetemi docens, dr. Sulyok Márton egyetemi tanársegéd) Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság	Infokommunikáció és Médiajog	A véleménynyilvánítás szabadsága az interneten, különös tekintettel a közvetítő szolgáltatók felelősségére

Márok Soma, Sápi Sándor, Molnár Erzsébet, Paja Gábor (Dr. Szomora Zsolt egyetemi docens, Dr. Gellén Klára egyetemi docens, Dr. Karsai Krisztina egyetemi tanár) MAGYAR ÜGYVÉDI KAMARA	Büntetőjog és Polgári jog	A 'három csapás' a magyar büntetőjogban; A rablás elhatárolási és rendbeliségi kérdései; A gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselőjének párhuzamos büntetőjogi felelőssége; Gondolatok a deviza-alapú kölcsön-szerződésekben felmerülő egyes jogi hiányosságok megoldásáról
Márok Soma (Dr. Karsai Krisztina egyetemi tanár, Dr. Szomora Zsolt egyetemi docens) ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG	Büntetőjog	A 'három csapás' a magyar büntetőjogban
Simon Emese (Dr. Tóth Judit egyetemi docens, dr. Harangozó Attila bíró, dr. Sulyok Márton egyetemi tanársegéd) MAGYAR ALKOTMÁNYJOGÁSZOK EGYESÜLETE	Alkotmányjog	Az etnikai profilalkotás emberi jogi összefüggései
Hajdu Gábor (Dr. Fejes Zsuzsanna egyetemi docens) PRO TALENTIS UNIVERSITATIS	Jog- és Államböl-cselet	Az autokrácia államelméleti kérdései
A legjobb opponens díját kapta		
Heiler Enikő	Agrárjog	
Hollós Annamária	2 tagozatban is – Büntetőjog és Nemzetközi jog)	
Németh György Attila	Büntetőjog	
Balázs Réka	Nemzetközi magánjog	
Kósa Ágnes	Polgári jog	
Gál Eszter	Polgári jog	

Társadalomtudományi Szekció		
I. díjat nyert		
Lapu Árpád (Majsa József és Málovics György)	Nemzetközi tanulmányok III.	Az Európai Unió Kibocsátás Kereskedelmi Rendszere: kompromisszum vagy meg- oldás?
II. díjat nyert		
Gömöri Roland (Miletics Péter)	Nemzetközi tanulmányok I.	Kopt keresztények a katonai Egyiptomban
Különdíjat nyert		
Illés Andrea (Szakács Ildikó Réka)	Nemzetközi tanulmányok I.	Sajtóellenőrzés a Kádár-rend- szerben

Ismét 'MagánjogÁszok' a szegedi jogi karon

Az első alkalommal Szegeden megrendezett, majd országos útjáról hét közbenső év után ugyanoda visszatért Magánjogot Oktató Fiatalok tudományos ülésére 2015. május 29. napján került sor a karunk Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszéke valamint a Magánjogot Oktatók Egyesülete közös szervezésében.

Az éves tudományos ülések teret biztosítanak a nyolc jogi kar magánjogot oktató kollegái kutatási eredményeinek megismerésére, a tudományos diskurzusra. Az első, 2007-ben megrendezett szegedi konferenciával kezdődött a Polgári Törvénykönyv kodifikációját végigkísérő, az azzal kapcsolatos véleményeket, javaslatokat szintetizáló és ütköztető tudományos ülések sora, s a 2015. évi konferencia teremtett alkalmat a magánjogot oktatók közösségének a polgári eljárásjogi és a nemzetközi magánjogi kódex kodifikációját érintő szakmai diskurzusa megkezdésére, amelyet a konferencia címe: 'Magánjogunk megújítása

– Műhelykonferencia a polgári jogban, a polgári eljárásjogban és a nemzetközi magánjogban felmerülő egyes kérdésekről' is közvetített. A konferencián a dékáni, valamint a konferenciát szervező szegedi tanszék vezetőjének, Szabó Imre professzornak köszöntője után Bodzási Balázs, az Igazságügyi Minisztérium igazságügyi és magánjogi jogalkotásért felelős helyettes államtitkára a Minisztérium magánjogi jogalkotási törekvéseiről tartott előadása kezdte a plenáris előadások sorát, amelyet Szabó Imre (A perkoncentráció javításának lehetséges eszközei), Darázs Lénárd (A fogyasztói szerződések érvénytelenségének szabályrendje az új Ptk.-ban), Fézer Tamás (Elvek versengése – A felelősség funkciói a magánjogban), Barta Judit (A körbetartozások elleni küzdelem magánjogi eszközei a kivitelezési és tervezési szerződések körében) és Barzó Tímea (Hitelezővédelmi szabályok a házassági vagyoni jogban) előadásai követték a polgári eljárásjog, a kötelmi jog és a családjog területéről.

A konferencia szintetizáló célkitűzésén nyugodva öt szekcióban, így polgári anyagi jogi (I–II. szekció, *Téglási András*: A tulajdonjog védelme a régi és az új Ptk.-ban, az Alkotmánybíróság gyakorlatának fényében, *Izsák Orsolya*: A tulajdonjog magánjogi korlátai, *Fuglinszky Réka*: 5:23. §-as konfekcióméret: itt szorít, ott szorít, de azért jó lesz, *Menyhárt Ádám*: Tévedett-e a jogalkotó a tévedés újrakodifikálása során? *Anka Márton Tibor*: A zálogjog bejegyzésének joghatása a hitelbiztosítéki nyilvántartásba, *Nagy Gergő*: Jogalkalmazói dilemmák: a sérelemdíj aktuális kérdései, *Tőkegy Balázs*: A végintézkedés korlátai az új Ptk.-ban, *Kaprinay Zsófia*: Ex lex állapot az egyesület változásbejegyzési eljárásával összefüggésben, *Pomeisl András József*: Az érvénytelen kölcsönszerződés teljesítése folytán keletkezett jogviszonyok rendezésének lehetséges módozatai, *Pusztahelyi Réka*: A szerződés egyoldalú megszüntetésének egyes kérdései, *Szuchy Róbert*: A szerződéskötési szabadság és annak korlátai az energiajogban, *Boronkay Miklós*: Kártérítés fedezeti szerződés alapján, *Juhász Ágnes*: Egy problematikus magánjogi képlet: a nováció, *Miczán Péter*: A bizalmi vagyonkezelés visszavonhatóságáról, *Zoványi Nikolett*: Utasjogok az Egyesült Államokban és Európában, *Téglásiné Kovács Júlia*: Szabad-e vásárnap? – avagy a kiskereskedelmi üzletek vasárnapi zárva tartásának közjogi és magánjogi aspektusai), társasági jogi, szellemi alkotások jogi (III. szekció, *Farkas Csaba*: Gondolatok az üzletresz átszállás témaköréből, *Kovács Bálint*: Még egy szó a vezető tisztségviselők felelősségéről, *Auer Ádám*: A társasági jogi szabályozás újdonsága – előzmények nélkül? *Bakos-Kovács Kitti*: A jogi személyek jogutódlással járó szervezeti változásainak szabályozási rendszere,

Balog Balázs: A szénhidrogén koncesszió magánjogi aspektusai megújuló jogrendszerünkben, *Dúl János*: A közös veszélyben elhunytak utáni öröklés és a társasági jog, *Pogácsás Anett*: Megújulás a szerzői jogban), polgári eljárásjogi (IV. szekció, *Osztoivits András*: Az új Pp.-t elfogadni nem kell félnek jó lesz! *Virág Csaba*: A Ptk. és az új Pp. koncepciójának kollíziója. Szociális per – magánautonómia – sérelemdíj, *Szalai Péter*: Gondolatok az új Pp. koncepciójáról, *Varga Imre*: A kollektív igényérvényesítés az EU egyes tagállamaiban, *Czoboly Gergely*: Az egységes és osztott tárgyalási modellek, *Pákozdi Zita*: Új intézmények a Pp. koncepciójában – az anyagi pervezetés jogösszehasonlító kitekintéssel, *Csajági Tímea*: A választottbíráskodásról szóló törvény egyes szabályai a rendelkezési elv tükrében, *Molnár Judit*: Érték-határ? – a fizetési meghagyásos eljárás és a Pp. kodifikáció), valamint nemzetközi magánjogi (V. szekció, *Raffai Katalin*: A magyar nemzetközi magánjog megújítása – néhány gondolat a(re)kodifikáció időszerűségéről, *Nagy Csongor István*: Javaslatok és észrevételek nemzetközi magánjogunk újrakodifikálása apropóján, *Nemessányi Zoltán*: Tájékoztató csata után: nemzetközi szerződéskötési hatáskör a nemzetközi magánjog területén az Európai Bíróság 1/13. sz. véleményét követően, *Erdős István*: Gondolatok az Európai Unió nemzetközi magánjogának a tagállami nemzetközi magánjogi kodifikációkra gyakorolt hatásával kapcsolatban, *Tóth Benedek*: A nemzetközi kollíziós magánjog egyes közrendi kérdései Magyarországon az EU új öröklési rendelete apropóján, *Bóka János*: A csőd nemzetközi magánjoga, vagy a nemzetközi magánjog csődje? *Császár Máttyás*: Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia Egyezmény tervezete a határo-

zatok elismeréséről és végrehajtásáról, *Gombos Katalin*: Eljárásjogi harmonizációs törekvések az Európai Unióban) szekcióban folytatódott a diskurzus közel 40 kiváló kollega előadását kísérve.

A hagyományokat követve az előadások szerkesztett változata tanulmánykö-

tetben jelenik meg annak szándékával, hogy a konferencián megfogalmazott eredmények a minél szélesebb szakmai közönség számára is elérhetővé váljanak.

Dr. habil. Görög Márta
egyetemi docens

elnök, Magánjogot Oktatók Egyesülete

French – Hungarian Joint Erasmus Seminar

2015 májusában a Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék szervezésében karunk negyedik alkalommal adott otthont a *French – Hungarian Joint Erasmus Seminar*-nak. A párizsi Sorbonne Egyetemmel való együttműködés jegyében *Francis Kessler* professzor (Université Paris 1 Panthéon Sorbonne Master DPSE), a tanszék munkatársai, PhD hallgatói és 25 francia jogász hallgató részvételével valósult meg a már hagyományossá vált *workshop*. A szeminárium elsődleges célja az volt, hogy megismertesse a hallgatókkal a két ország szociális rend-

szeinek hasonlóságait, valamint eltéréseit, illetve hogy a két egyetem közötti kapcsolatot elmélyítse és megerősítse. A három napos program keretén belül a francia hallgatók, a tanszék munkatársai egy, a szociális joghoz kapcsolódó témában angol nyelvű előadást tartottak, a két ország ellátásai, rendszerei közötti különbségeket vitatták meg. A prezentációk a tavalyi évben a munkahelyi baleset, baleset-biztosítás és a szociális biztonsági koordináció köré épültek.

Kessler professzor úr a munkaképthez szükségesre vonatkozó koordinációs szabá-

A szeminárium résztvevői az Egyetem központi épületének lépcsőin

Kikapcsolódás Bugacon

lyokat mutatta be. A francia hallgatók előadásaikban a francia rokkantsági biztosítási szabályozást, az átmeneti munkaképtelenségre vonatkozó szabályok, az üzemi baleset következtében kialakuló tartós munkaképtelenségre vonatkozó szabályok és az üzemi baleseti szabályozási rendszer jellemzőit ismertették. Emellett hangsúlyt kapott az Európai Unió szociális biztonsági koordinációja.

A munkahelyi baleset magyar szabályait *Ficsór Katalin* és *Janiné Lados Dóra* ismertette. *Mészáros Gabriella* „Backgrounds of

termination of disability employment” című előadásában a munkaviszony megszüntetésére vonatkozó kérdéseket járta körbe. *Hajdú József* professzor úr a Szociális Jogok Európai Bizottságának tevékenységét, *Berki Gabriella* a FRESCO projektet mutatta be.

A szakmai programot követő városnézést *Mészáros Gabriella* vezette. A programot egy bugaci kirándulás zárta.

Kéri Judit
PhD hallgató

Some Aspects of Labour and Social Law A Comparative Analysis

A HdBA Alkalmazott Tudományok Egyeteme (Mannheim) szervezésében, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának hallgatói és a helyi német hallgatók részvételével 2015. június 24–28. között *workshop* került megrendezésre, Mannheimben. A két egyetem közötti partnerkapcsolat hosszú időre nyúlik vissza, az elmúlt évben új lendüle-

tet kapott és ennek eredményeként – hagyományteremtő szándékkal – került sor Németországban az első *joint research paper workshop*-ra. A rendezvény célja a két egyetem professzorai által kiválasztott témakörök alapján, német és magyar hallgatók közel egy éven keresztül végzett közös kutatásán és folyamatos együttműködésével valósult meg. A felkészítő tanárok és egy

A Mannheim - Szeged workshop résztvevői az egyetem kapuja előtt

magyar PhD hallgató irányításával rendszeres szakmai konzultációra került sor a résztvevők között. A kutatás eredményét a résztvevő felek párhuzamosan egy közös szeminárium keretében – angol nyelven – prezentálták. A *workshop* szakmai súlyát fokozta, hogy a német hallgatók ugyan-ezen szeminárium keretében védtek meg a szakdolgozataikat.

A konferenciát *Hajdú József* és *Yasemin Körtek* professzorok nyitották meg, akik magyar és német aspektusból mutatták be a szociális szabályozás jelenlegi helyzetét. A konferencián előadott kutatási témák aktualitása egyértelműen kitűnt a prezentációkból. Az előadások foglalkoztak a munkanélküliség, a migráció, a munkaviszony meg-

A szeminárium résztvevői az épületben

szüntetés és a megváltozott munkaképességű munkavállalók helyzetével. A résztvevők közötti együttműködés sikerére tekintettel a következő évben hasonló közös munkára kerül sor a partneregyetemek között. Előreláthatólag 2016-ban Szeged lesz a házigazdája a rendezvénynek.

A konferencián részt vett *Prof. Dr. Alexandra-Isabel Reidel* és *Prof. Dr. Hans-*

Joachim Bauschke, valamint *Winkler Jürgen* professzor asszony asszisztense. Hallgatói részről: *Farkas Letícia*, *Szántó Kata*, *Bikár Angéla*, *Deák Réka Krisztina*, *Kötél Éva Judit*, *Mészáros Gabriella* (magyarok), német oldalról: *Fabian Wippich*, *Stefanie Fohler*, *Eva Schäfer*, *Almir Hodzic* vettek részt a programon.

dr. Mészáros Gabriella
PhD hallgató

Codification Achievements and Failures in the 19th – 20th Century

Nemzetközi jogtörténész konferencia Szegeden

A Magyar Jogtörténeti Tanszék 2015. október 29–30-án tartotta a VII. Jogtörténeti Napok keretében a kodifikációs eredmények és kudarcok témakörben hirdetett nemzetközi konferenciáját a SZAB Jogtudományi Szakbizottságának és a TÁMOP-4.2.2.B-15/1/KONV-2015-0006 számú projekt támogatásával. A két napos konferenciát a Doktori Iskola elnöke, *Jakab Éva* professzor asszony és a jogi kar dékánja, *Hajdú József* professor úr nyitotta meg és köszöntötte a magyar és a külföldi egyetemekről érkezett jogtörténészeket. Az előadók között nem csak tapasztalt oktatók és kutatók kaptak helyet, hanem lehetőséget biztosítottunk a fiatal jogtörténész kollégáknak is, hogy bemutathassák kezdeti kutatási eredményeiket. A konferencia előadásait az alábbi szekciókban tartották meg a jogtörténész kollégák.

Az első szekció vezető elnöke *Jakab Éva* professzor asszony volt, ahol előadást tartott *Dr. Władysław Pełka* (Jagiellonian University): “The Unification by Codifying – Attempt to Assess of Codification of Law in

Poland in the 20th Century Against the Background of Central Europe”, *Dr. Ivan Kosnica* (University of Zagreb): „Croatian Law on Regulation of Local Citizenship (1880) – Context and Change” és *Dr. Maria Lewandowicz* (University of Gdansk): „Polish Code of Obligation of 1933 – Legal Transplant to Revolution of Legal Tradition”. Ezt követően a *Mezey Barna* professor úr előnökle alatt tartott szekcióban az alábbi előadások megtartására került sor: *Prof. István Szabó* (Pázmány Péter Katolikus Egyetem): „Die Frage der Kodifikation der Verwaltungsprozessordnung in Ungarn in der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts”, *Dr. habil. Judit Balogh* (Debreceni Egyetem): „Eine Erfolgsgeschichte der gescheiterten Privatrechtskodifikation Ungarns um 1900” és *Dr. Ibolya Katalin Koncz* (Miskolci Egyetem): „Exekutive und judikative Gewaltenteilung aufgrund des Art. IV. des Jahres 1869 – Erfolg oder Misserfolg?”

Az ebédet követő szekció elnöke *Szabó István* professor úr volt, ahol *Prof. Barna Mezey* (Eötvös Loránd

Jogtörténészek a nemzetközi konferencián

Tudományegyetem): „Gesetz oder Verordnung? Kodifikationsbewegung für Gefängnisse in Ungarn im 19. Jh.” *Prof. Elemér Balogh* (Szegei Tudományegyetem): „Fragestellungen in der ungarischen Strafrechtskodifikation im 19. Jahrhundert” és *Prof. Mária Homoki-Nagy* (Szegei Tudományegyetem): „Das Eigentumsrecht in der ungarischen Privatrechtskodifikation” tartott előadást. A konferencia első napjának zárásaként két párhuzamos szekció került megrendezésre az alábbi előadókkal. Az egyik szekció elnöke

a Zágrábi Egyetem docense, Dr. Ivan Kosnica volt, ahol elsőként *Dr. Maciej Mikula* (Jagiellonian University): „The 1932 Criminal Code-based Decisions of the Supreme Court in Cases arising from the Affronts to Religious Feelings. The Present-day Topicality of the Decisions in Question” címen tartott előadást, majd *Dr. Anna Petrasovszky* (Miskolci Egyetem): „Significance of the Natural Law Education in the Hungarian Codification process of the 19th Century” és végezetül pedig *Dr. Solange Fatal* (University of Montpellier): „Giu-

Dr. Solange Fatal (Montpellier)

seppe Pisanelli and Italian Code of Civil Procedure of 1865” című előadását hallhattuk.

A másik szekció levezető elnöke Dr. Władysław Pęksa volt, a Jagiellonian Egyetemről. A következő jogtörténészek adtak elő: *Prof. Juan B. Cañizares Navarro* (University CEU Cardenal Herrera): „The Spanish Criminal Codification and the Penalties: 'achievements' and 'failures'”, *Dr. Paulina Świącicka* (Jagiellonian University):

Dr. Balogh Judit hozzászólása

„The Demythologised Code. The Code – a Metaphore – the Contemporary Jurists – Liveby” és *Dr. Levente Völgyesi* (Eötvös Loránd Tudományegyetem): „History of the Codification for the Protection of the Hungarian Cultural Heritage in the 19th Century”.

A konferencia második napján szintén párhuzamos szekciók megtartására került sor. Az első szekciót Dr. Homoki-Nagy Mária vezette, ahol először *Prof. István Stipta* (Károli Gáspár Református Egyetem): „Europa-Konzeptionen im Geist der Aufklärung: Jean-Jacques Rousseau und Jeremy Bentham”, majd *Dr. Magdolna Gedeon* (Miskolci Egyetem): „Die Geschichte der Bergrechtskodifikation in Ungarn” és végezetül *Dr. Szilvia Bató*: „Ein

Element der Strafrechtskodifikation in Ungarn: dolus und culpa vor 1880” tartott előadást. A párhuzamos szekció elnöke Dr. Ivan Kosnica volt, ahol a magyar jogtörténészek közül *Dr. habil. Tamás Antal* (Szegedi Tudományegyetem): „The Theory and Practice of the Juryprocedure in Hungary”, *Dr. László Papp* (Debreceni Egyetem): „The Austrian Code of Civil Procedure in Hungary in the 19th Century” és *Dr. Norbert Varga* (Szegedi Tudományegyetem): „The Codification of Cartelprocedural Law in 1931” tartott előadást.

Ezt követte az a két szekció, ahol a magyar és külföldi PhD hallgatók ismertették kutatási eredményeiket. Az első szekciót Dr. habil. Antal Tamás vezette, ahol *Elisabeth Bruyère* (University of Ghent): „François Laurent’s 1879–1885 Draft Civil Code for Belgium”, *Gabriella Masa* (Szegedi Tudományegyetem): „Strafrechtskodifikationswirkung auf die Regelung des Gerichtsmedizin” és *Tamás Kecsés* (Szegedi Tudományegyetem): „A Remarkable Consequence of Codificational Failures – The Private Law of inter War Vojvodina” tartott előadást. A másik szekció elnöki feladatait Dr. Varga Norbert látta el, ahol a következő előadások megtartására került sor: *Jakub Pokoj* (Jagiellonian University): „Polish Code of Obligation in Years 1948–1956. Bourgeois Codification in Stalinist State?”, *Kacper Górski* (Jagiellonian University): „Transposition of Geneva Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes (1930) in to Polish Legal System”, *Dénes Legeza* (Szegedi Tudományegyetem): „Promise of Reward and Copyright in Private Law Bills” és *Máté Pétervári* (Szegedi Tudományegyetem): „Die rechtsstaatliche Umgestaltung der Verwaltung im Jahr 1870, unter besonderer Berücksichtigung der Bezirk.”

A konferencia egyes szekcióiban elhangzott előadásokat követően arra is lehetőség nyílt a jelenlévők számára, hogy egy rövid diskurzus keretében kifejtseik véleményeiket és megbeszélhessék álláspontjaikat. A két napos konferencia zá-

rásaként a jogtörténészek részt vehettek a Somogyi Könyvtár régi jogi könyvek kapcsán szervezett idegen nyelvű tárlatvezetésén.

*Dr. Varga Norbert
egyetemi docens*

A közbeszerzés elmélete és gyakorlata, avagy egy konferencia margójára

2015. november 18-án a Szegedi Akadémiai Bizottság Székháza konferencia termében került megrendezésre a SZTE ÁJTK Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék docense, *Dr. Farkas Csaba* szervezésében a '20 év mérlegen, avagy közbeszerzésünk múltja, jelene és jövője' című konferencia, az első közbeszerzési törvény hatályba lépésének 20. évfordulója alkalmából. *Dr. Homoki-Nagy Mária* egyetemi tanár (Magyar Jogtörténeti Tanszék), és *Dr. Szabó Imre* egyetemi tanár (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) köszöntőjükkel nyitották meg a konferenciát, majd *Dr. Farkas Csaba* egyetemi docens tartotta meg előadását „20 év mérlegen, tendenciák a közbeszerzésben” címmel.

Ezt követően *Dr. Puskás Sándor*, a Közbeszerzési Döntőbizottság elnökhelyettese előadásában bemutatta az új Kbt. legfontosabb jellemzőit. *Dr. Maijalehné Dr. Gregóczy Etelka* egyetemi docens (NKE Közigazgatástudományi Kar, Civilisztikai és Nemzetgazdasági Intézet, Közpénzügyi Tanszék) „Közbeszerzési kérdések az önkormányzatok gyakorlatában” címmel adott elő, majd *Dr. Juhász Ágnes* egyetemi adjunktus (ME ÁJTK Civilisztikai Intézet, Polgári Jogi Tanszék) tartotta meg „A közbeszerzési szerződés szabályozásának sajátosságai a magyar jogban” című elő-

adását. A délelőtti blokk *Dr. Szuchy Róbert* egyetemi docens (KRE ÁJTK Kereskedelmi Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszék) „Atipikus szerződések a közbeszerzési eljárásokban” című előadásával zárult.

Ebédszünet után még három előadás következett; *Dr. Vándor Csaba* egyetemi tanársegéd (SZE Deák Ferenc ÁJTK Kereskedelmi, Agrár- és Munkajogi Tanszék) „Pályázati közbeszerzés az új Kbt. tervezetének tükrében – változások küszöbén”, végezetül pedig a konferenciát szervező tanszék két fiatal munkatársa, *Dr. Herczeg Ágnes* egyetemi tanársegéd (SZTE Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) „A becsült érték meghatározásának változása az új Kbt. tükrében” és *Dr. Varga Imre* egyetemi tanársegéd (SZTE Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) „A tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülése a Közbeszerzési Döntőbizottság előtt” című előadásaikkal.

A téma iránti érdeklődést az is mutatja, hogy a konferencián részt vevők létszáma meghaladta a hetven főt. Az esemény méltó lezárásaként utókiadvány kiadását tervezzük, ahol az elhangzott előadások nyomtatott formában is megjelennek.

*dr. Herczeg Ágnes
egyetemi tanársegéd*

Karunk új doktorai

Arató Balázs „A közbeszerzés jogorvoslati rendszere; speciális közbeszerzési jogviszonyok” címmel védte meg doktori értekezését.

A disszertáns a közbeszerzés jogorvoslati rendszeréről, a speciális közbeszerzési jogviszonyokról írt dolgozatában elsődlegesen arra keresi a választ, hogy a közbeszerzési jog hol helyezkedik el jogrendszerünkben, milyen jellemzők alapján határoljuk el más jogterületektől, illetőleg melyek azok a sajátosságok, amelyek a közpénzekből lebonyolított beszerzések normarendszerének egyediségét önálló jogszabályban való elkülönülését megalapozzák. Az értekezésben megfogalmazást nyer, hogy a közbeszerzés önálló jogterület, amely számos ponton és atipikus módon érintkezik más jogterületekkel. A szerző ezen állítását a közbeszerzési terminológia, a közbeszerzési jogviszonyok, valamint egyes speciális határterületi jogviszonyok elemző és összehasonlító vizsgálatával igyekszik bizonyítani.

További módszerként alkalmazza a Kbt. mögöttes jogszabályainak rendelt törvények vizsgálatát, illetve feltárja a közbeszerzési jogban ekként összefonódó normarendszerek logikai és kapcsolódási pontjait. A dolgozat gerincét a jogorvoslati eljárások elméleti és gyakorlati alkalmazásai alkotják, ideértve annak történeti kialakulása is bemutatásra kerül. A disszertáns megállapításai szerint a közbeszerzési jogorvoslati rendszer olyan sajátos belső logikával rendelkezik, amelynek mentén egyértelműen elhatárolható az egyéb jogor-

Dr. Arató Balázs

voslati eljárásoktól. A vizsgálat során elemzésre kerül, hogy a több évszázados fejlődés eredményeképpen kikristályosodott közbeszerzési jog miként viszonyul más jogágakhoz, jogterületekhez.

A dolgozat különösen a közbeszerzési jog polgári, közigazgatási, alkotmányjogi, versenyjogi és gazdasági jogi vonatkozásait érinti, figyelemmel arra, hogy a jogorvoslati eljárások tapasztalatai itt hívják fel a figyelmet a legérdekesebb határterületekre, metszéspontokra. A jogi dilemmák kapcsán nem csak a probléma pusztá felvetésére, annak bemutatására és elemzésére kerül sor, hanem önálló vélemények és javaslatok is megfogalmazást nyernek. A közbeszerzési jogorvoslati rendszer anomáliáinak definiálása, eljárási ügyek vizsgálata, az ezekre adott megoldási alternatívák a közbeszerzési rendszer lehetséges fejlődési irányait is előre vetítik. Mivel a szerző a közbeszerzési jog és más terü-

letek érintkező felületeit vizsgálja, ezért átfogó és rendszerező elemzés alá vonja a közbeszerzési jog sajátosságait, a többi jogterülettől való elkülönülésének folyamatait.

A dolgozat főbb mozzanataiban ismerteti a közbeszerzési jog kialakulását, a mai közbeszerzési törvényünk közvetlen és régebbi előzményeit. A történeti vizsgálat mentén ismerhetők fel azon igények, amelyeknek köszönhetően a közbeszerzési normarendszer önálló jogterületté fejlődött. Ezek az igények határozzák meg azokat az alapelveket, amelyek társadalmi közmegegyezésből

kell, hogy merítsék létjogukat, hiszen a közpénzek ellenőrzött felhasználása állami érdek, amelyeket a közbeszerzési törvénynek mindenkor tükröznie kell. Kizárólag a történeti szemlélet segíthet annak megértésében, hogy egyáltalán miért is támadt igény a beszerzésekre vonatkozó szabályrendszer kialakítására, illetőleg a ma már rutinszerűen alkalmazott egyes jogintézmények milyen állami megfontolásokból merítik létjogosultságukat.

*Dr. Farkas Csaba
egyetemi docens, konzulens*

Berki Gabriella „Cross-border-patient Mobility: The Legalframework of Obtaining Healthcare Abroad within the European Union – a Patient’s Perspective [Határon átnyúló betegmobilitás: az egészségügyi szolgáltatás külföldi igénybevételének jogi szabályozása az Európai Unióban – a betegek szemszögéből]” címmel védte meg doktori értekezését.

Az angol nyelvű disszertáció társult doktori képzés keretében készült a Genti Egyetem Jogi Kara és a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara közötti együttműködés jegyében. Belga témavezetőm *Dr. Yves Jorens* (Genti Egyetem), magyar konzulensem pedig *Dr. Hajdú József* (Szegedi Tudományegyetem) professzorok voltak.

A kutatás fő célja a határon átnyúló betegmozgások európai jogi szabályozásának beteg-központú elemzése. A cél azoknak a jogi problémáknak a feltárása, amelyek potenciálisan nehézségek forrásai lehetnek egészségügyi szolgáltatások külföldi igénybevétele alkalmával, és annak vizsgálata,

Dr. Berki Gabriella

vajon ezek megoldhatók-e a jelenleg uniós szinten rendelkezésre álló jogi eszközökkel. E cél elérése érdekében a szabályozást – a különböző jogi alternatívák önálló vizsgálata helyett – a maga egészében vizsgálom, különös figyelmet szentelve a közöttük lévő összefüggéseknek.

Az ellátást külföldön igénybe vevő betegek joghelyzetének elemzése útján a disszertáció világos válaszokat ad azokra a kérdésekre, amelyek minden bizonnyal felmerülnek a betegben, ha külföldi kezelésre vállalkozik az Európai Unióban. A kutatás hátterében folyamatosan jelen lévő alapkérdés az, hogy miként lehet a jelenlegi uniós jogi szabályrendszert úgy átformálni, hogy az jobban szolgálja a betegek érdekeit, miközben a tagállamok egészségügyi kompetenciáit is tiszteletben tartja. Erre a kérdésre a zárófejezetben megfogalmazott *de lege ferenda* javaslatok reflektálnak.

A disszertáció hat részre tagolódik. A bevezető fejezetet (I. fejezet) követő részben az európai betegmobilitás definíciójával és természetével kapcsolatos elméleti alapvetések kerülnek megfogalmazásra, beleértve az egészségügyi szolgáltatást külföldön igénybe vevő betegek csoportosítását és a jelenséghez kapcsolódó motiváló tényezőket (II. fejezet). Ezután külön fejezetek foglalkoznak a három vizsgált területtel, a hozzáféréssel, a finanszírozással és a határon átnyúló ellátások megfelelő időben történő nyújtásával.

Először is, a III. fejezetben, amely a disszertáció legerjedelmesebb része, a határon átnyúló egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságot vizsgálom, és feltérképezem azokat a tényezőket, amelyek e jog gyakorlását akadályozzák. Ezek a korlátok, amelyek hátráltatják, vagy egyenesen megakadályozzák a betegeket abban, hogy külföldön kezeltessék magukat, két csoportra vannak osztva: (1) nem jogi természetű akadályokat (például nyelvi nehézségek és megbízható információk hiánya) és (2) jogi természetű akadályokat (például a jogi szabályozás komplexitása és adminisztratív teher) különböztetek meg.

Másodszor, a IV. fejezetben a külföldi gyógykezelések finanszírozásának lehetőségeit elemzem az európai szabályozás tükrében. A Koordinációs Rendelet, a bírósági esetjog és a Betegmobilitási Irányelv mind – részben vagy egészben – eltérő szabályokat tartalmaznak a közegészségügyi rendszereken keresztül történő költségtérítésre vonatkozóan. Ezek a különbségek elsősorban a költségek beteg általi megelőlegezésének kötelezettségében és a költségtérítés kiterjedésének és mértékének meghatározásában ragadhatók meg. Mivel esszenciális kérdésekről van szó, ezek nagyban befolyásolják a betegek döntéseit.

Harmadszor, az V. fejezet a határon átnyúló ellátások megfelelő időben való nyújtásának kérdésével foglalkozik. Különös figyelmet kapnak a várakozási idők csökkentésére alkalmas technológiák és az információs és kommunikációs technológiákat bevonó modern egészségügyi alkalmazásokban rejlő lehetőségek. Végül a kutatás alapján levont következtetéseket a záró fejezetben foglaltam össze a jövőre vonatkozó javaslatokkal együtt (VI. fejezet).

A kutatás során megerősítést nyert, hogy az ellátást külföldön igénybe vevő betegek – habár joguk van másik tagállamban kezeltetni magukat – komoly nehézségekkel szembesülnek, amikor egészségügyi szolgáltatást vesznek igénybe (vagy kívánnak igénybe venni) a lakóhelyüktől eltérő tagállamban. A kutatás alapján megállapítható, hogy a hatályos uniós jogi szabályozás nem képes a kutatás során feltárt problémákkal teljes egészében megküzdeni.

Egyfelől, a nem jogi természetű problémák vonatkozásában a kutatás rámutatott arra, hogy a nyelvi nehézségek orvoslásának kérdésével az uniós szabályozás nem foglalkozik, a bete-

gek információs jogai pedig nincsenek megnyugtatóan rendezve. Véleményem szerint mindkét probléma kezelését nagyban elősegítené, ha a nemzeti kapcsolattartó pontoknak egy hatékonyabb, egyértelműbb jogosítványokkal rendelkező hálózatát hoznák létre az Európai Unióban, amely képes tudás- és információs központként funkcionálni minden, az egészségügyi szolgáltatások nyújtásában és igénybe vételében érintett fél számára. Ez az intézmény-hálózat rendelkezik továbbá a szükséges erőforrásokkal és infrastruktúrával ahhoz, hogy a betegek számára tolmácsolási és fordító szolgáltatásokat nyújtson. A hálózat koordinálásához szupranacionális szinten egy központi egységre van szükség.

Másfelől, a jogi akadályok vonatkozásában az elemzés azt mutatta, hogy a hatályos európai betegmobilitási szabályrendszernek számos gyenge pontja van. A szabályozás összetett és bonyolult, a különböző jogi eszközök közötti viszony tisztázatlan, az adminisztratív eljárások gyakran hosszadalmasak és nehézkeseek, az ellenőrzési és igényérvényesítési mechanizmusok kiforratlanok, és a nemzeti egészségügyi hatóságok diszkrecionális hatásköre korlátozza a határon átnyúló betegmozgásokat. A betegek érdekeinek jobb érvényesülése érdekében mind a jogi szabályozás, mind az adminisztratív eljárások egyszerűsítésre szorulnak, a párhuzamosságokat meg kell szüntetni és az igazgatási folyamatokat ügyfélbaráttá kell tenni. Úgy találtam, hogy ezeket a problémákat megoldaná egy ellentmondásmentes, integrált jogi szabályozás, amely ötvenévnnyi egészségügyi koordináció hagyatékára építve kodifikálja az esetjog és a Betegmobilitási Irányelv újításait.

A javaslat szerinti integrált rendszer a biztosított személyek egyenlő, határon átnyúló egészségügyi jogosultságain alapszik, a tervezett és alkalmi egészségügyi szolgáltatások közötti különbségtétel nélkül, az adminisztratív terhet minimalizálva és hozzáférést biztosítva az Unió területén működő, az egységes európai sztenderdeknek megfelelő valamennyi egészségügyi szolgáltatóhoz. Az előzőek fényében a koordinációs szabályozás újragondolásának legfontosabb szinterei tehát (1) az előzetes engedélyeztetés követelménye, (2) a tervezett és nem tervezett ellátások közötti különbségtétel és (3) az igénybe vehető szolgáltatók köre.

A külföldi egészségügyi kezelések finanszírozása vonatkozásában az a következtetés vonható le, hogy a jelenlegi finanszírozási rendszerek nagymértékben különböznek egymástól és az egymáshoz való viszonyuk nem mindig világos. A Koordinációs Rendelet finanszírozási mechanizmusa vitán felül kedvezőbb a betegek számára, hiszen – főszabály szerint – nem kell megelőlegezniük az egészségügyi költségeket, és – a helyben szokásos önrészek kivételével – az egészségbiztosításuk az orvosi beavatkozás teljes költségét fedezi. Az önrész megfizetése kapcsán a *Vanbraekel*-pótlék bevezetése ellentmondásos helyzet kialakulásához vezetett, amely – bizonyos esetekben – fordított diszkriminációt eredményez. E tekintetben az Irányelv egyetlen erénye az, hogy olyan szolgáltatóknál igénybe vett egészségügyi ellátások költségeinek a megtérítését is előírja, amelyek nem állnak szerződéses kapcsolatban az egészségbiztosítóval – s ezen okból kifolyólag ki vannak zárva a koordinációs rendszerből. A betegmobilitás szabályozásának integrált rendszerében a Koordinációs Rendelet pénzügyi mechanizmusának

alapulvételét javaslom, amely a teljeskörű költségterítés elvére és a kifizetések intézmények között rendezésére épül. A liberalizált határon átnyúló betegmozgások kapcsán felmerült többletköltségeknek a kompenzálására egy Európai Egészségügyi Alap létrehozását tartom szükségesnek.

A határon átnyúló egészségügy ellentmondásos pontjai csak néhány annak a dilemmának a számos példája közül, amelyek abban a tagállami félelemben gyökereznek, hogy a tagállamok vonakodnak nemzeti szuverenitásuk (további területeit) feladni, szemben az Euró-

pai Unió folyamatos törekvésével, hogy fejlessze a közös piacot és elmélyítse az integrációt. Egyre inkább világossá válik, hogy további harmonizáció nélkül a határon átnyúló egészségügyi jogosultságokat övező kérdések hosszú távon megoldatlanok maradnak. Meggyőződésem, hogy az európai intézményeknek és a tagállamoknak egyesített erővel kell dolgozniuk egy integráltabb, szolidaritás-alapú, szociálisan érzékeny Európai Unióért, amely mindenki számára azonos jogokat és lehetőségeket biztosít.

*Dr. Berki Gabriella
egyetemi tanársegéd*

Bodzási Balázs „A zálogjog és a biztosított követelés között viszony, különös tekintettel a zálogjog nem-járulékos formáira” címmel védte meg doktori értekezését.

A zálogjogot hagyományosan járulékos dologi hitelbiztosítékként határozzák meg, a zálogjogi szabályozás azonban mindig is tett kivételeket a zálogjog járulékosságának az elve alól. Ezeket a kivételeket elsődlegesen gazdasági igények motiválták és a zálogjog önállóságának a jelei nyilvánultak meg bennük. Több esetben viszont a telekkönyvi elvek készítették arra a jogalkotót, hogy kivételt tegyen a járulékosság elve alól. Ezek a ma is fennálló kivételek nem a magyar magánjog elszigetelt jelenségei, ezekkel ugyanis a hozzánk közel álló kontinentális jogrendszerekben is találkozhatunk.

A járulékosság elvének érvényesülése, illetve az alóla tett kivételek elismerése jogpolitikai döntés függvénye. A szigorú járulékosagra való törekvés időszakonként változik, és az adott időszak gazdasági és tulajdoni viszonyaitól is

Dr. Bodzási Balázs

függ. A rendszerváltozás után ismét fontos gazdaságpolitikai célkitűzéssé vált a hitelhez jutás olcsóbbá és könnyebbé tétele és ehhez kapcsolódóan a zálogjog forgalomképességének a növelése. A járulékosság ezzel párhuzamosan ismét háttérbe szorult, a jogalkotó pedig újra szabályozta a zálogjog nem-járulékos formáját, az önálló zálogjogot. Harmathy Attila hívta fel a figyelmet

arra, hogy a megváltozott gazdasági és társadalmi körülmények között a járulékoság elvének kizárólagosságát az eredeti formában már nem volt indokolt fenntartani.

Nizsalovszky Endre szerint amint egyetlen olyan, a zálogjog fogalma alá eső jogviszony van, amelyről ki lehet mutatni, hogy nem járulékos, hanem önálló dologi jogot tartalmaz, ezzel a járulékoság elmélete megdőlt. Mindez szerint arra utal, hogy a zálogjog lehet járulékos, de nem feltétlenül kell annak lennie. Nizsalovszky ennek alapján a zálogjogot nem tartotta fogalmilag járulékos jognak.

A megvizsgált kivételek is azt támasztják alá, hogy szemben a pandektajogi felfogással, a zálogjogot nem tekintjük fogalmilag járulékos biztosítéki jognak, hanem – Grosschmid álláspontja alapján – a korlátolt (a zálogtárgy erejéig fennálló) vagyoni helytállás egy olyan megjelenési formájának, amely lehet járulékos, de lehet önálló is.

A német jogfejlődésből levonható tanulságok

A jelzálogjog nem-járulékos formájának a kialakulása a német jogfejlődés egy sajátos eredménye. Ennek közvetlen jogtörténeti előzményei a középkori, germán eredetű jogokban, mindenekelőtt az észak-német kereskedővárosok jogában mutathatók ki. Lényeges hatással bírt azonban az absztrakciós dogma 19. századi megjelenése, valamint a telekkönyv és ahhoz kapcsolódóan a formális bejegyzési elv is. Ez a sajátos konstrukció az észak-német térségben a késő középkor óta kiemelkedő szerepet töltött be a tőkeforgalomban, célja pedig az ingatlanban rejlő érték mobilizálása volt.

A *Grundschuld* elterjedéséhez elsődlegesen azok az előnyök járultak hozzá,

amelyeket ez a konstrukció a járulékos jelzálogjoggal szemben nyújtani képes. Ez egyrészt a rugalmasság, másrészt a forgalomképesség. A 21. század új körülményei között ugyanakkor a *Grundschuld* által kínált előnyök mellett megjelentek a hiányosságok is, mindenekelőtt a nem teljesen kielégítő tulajdonosvédelem. A német jogalkotó ennek hatására 2008-ban módosította a BGB-nek a *Grundschuld*-ra vonatkozó szabályait. A BGB 2008-as módosítása jelentősen szűkítette a kifogás-korlátozást, vagyis szélesítette a tulajdonos által a jóhiszemű engedménnyel szemben felhozható kifogások körét. A törvénymódosítást követően a tulajdonos valamennyi olyan kifogást felhozhatja a jogszerzővel szemben, amely a biztosítéki szerződésből származik. Ebben az esetben az engedményes jóhiszeműsége irreleváns. Mindez ugyan nem zárja ki teljes mértékben a jóhiszemű jogszerzést, de jelentős mértékben korlátozza azt.

A kezdeti aggodalmak ellenére a német bankok kitartottak a biztosítéki *Grundschuld* alkalmazása mellett és keresik az új szabályozás nyújtotta lehetőségeket. Ezek alapvetően arra épülnek, hogy a 2008-as BGB módosítás során a jogalkotó kizárólag a biztosítéki szerződésből származó kifogások szabályozását tartotta szem előtt. Ebből következően az ezen a körön kívüli kifogások vonatkozásában továbbra is érvényesül a kifogás-korlátozás és így a jóhiszemű jogszerzés lehetősége is fennáll. Az új szabályozás azt kívánta elérni, hogy a követelés szerződésszerű teljesítése ellenére egy jóhiszemű engedményes a *Grundschuld* által biztosított teljes összeget dologi joga alapján a tulajdonostól ismételtelen ne követelhesse.

Európai jogi kitekintés

Az elmúlt évtizedekben az Európai Unión belül a hitelezés és a finanszírozás új formái jelentek meg, a hitelezők pedig újfajta pénzügyi szolgáltatásokat kínálnak. Ebből a szempontból az egységes európai jelzálogjog (az ún. *Eurohypothek*) nemcsak követelések do-

logi biztosítéka lehetne, hanem az ingatlanokban rejlő érték hatékony, Unión belüli mobilizálásának a jogi eszköze is. Ez önmagában is új pénzügyi tranzakciók előtt nyitná meg az utat.

*Dr. Bodzási Balázs
egyetemi tanársegéd*

Dinók Henriett Éva „A gyűlölet-bűncselekményekkel szembeni fellépés jelentősége és lehetőségei. Nemzetközi és hazai jogalkotási, jogalkalmazási és adatgyűjtési kérdések” címmel védte meg doktori értekezését.

A disszertáció – a magyar jogrendszerben és közbeszédben viszonylag új keletű – gyűlölet-bűncselekmények jelenségét és szabályozását vizsgálja. A dolgozat kiinduló pontja, hogy a gyűlöletvezérelte bűncselekmények számos szempontból megkülönböztethetők más bűncselekményektől. E jelenség hatásai három különböző szinten ragadhatók meg: az egyén, azaz a sértett; a közösség, azaz a védett csoport; valamint a társadalom szintjén. A gyűlöletmotiválta bűncselekmények súlyosabb hatásokkal járhatnak mind az egyénre, mind a közösségre nézve pszichés-érzelmi, emberi jogi, társadalmi, gazdasági szempontból és üzenet-bűncselekmény jellegükből fakadóan nem csupán az áldozatra és az érintett csoportra nézve fejtik ki hatásukat. A gyűlölet-bűncselekmények az egész társadalomra nézve komoly következményekkel járhatnak: magukban hordozzák annak veszélyét, hogy a csoportok között ellenségeskedés alakulhat ki, aminek következtében elszabadulhatnak az indulatok.

Dr. Dinók Henriett Éva

A szabályozással kapcsolatban gyakran hivatkozott érv, hogy megalkotásának nem csupán a gyűlölet-bűncselekmények visszaszorítása a célja, hanem egy toleránsabb társadalmi közeg megteremtése is; azáltal, hogy a különböző csoportok közötti erőszakot társadalmi problémaként kezelik, és ezzel egyfajta üzenetet küld az áldozat, az áldozati csoport, az elkövető és a társadalom számára. [Lásd: *James B. Jacobs: The Emergence and Implications of Ameri-*

can Hate Crime Jurisprudence, in: Barbara Perry (ed.): *Hate and Bias Crime, A Reader*, Routledge, New York, 2003, 409–426.] Így a gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos szabályozást a rasszizmussal, a homofóbiával, az antiszemitizmussal és hasonló jelenségekkel szembeni eszközként használják, azaz nem csupán a konkrét erőszakos cselekményekben manifesztálódott intolerancia szankcionálására, hanem magának az intoleráns társadalmi közegnek a 'kezelésére' is. Persze azzal kapcsolatban lehetnek és léteznek is szkeptikus nézetek, hogy szükséges-e üzenetet küldeni a teljes társadalomnak, de amint *Kállai Ernő* is rámutatott: a gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos veszélyforrásokkal szembeni társadalmpolitikai védekezés eszközrendszere természetesen sokrétű és ezen az adekvát büntetőjogi eszközök megválasztása csak szerény részt képvisel. Ennek ellenére az országgyűlési biztos már 2011-ben úgy gondolta, hogy „előállt egy olyan társadalmpolitikai helyzet, amikor a büntetőkódexnek a jelenleginél jóval egyértelműbben és szigorúbban kell kifejeznie az állam negatív értékítéletét a faji cselekményekkel kapcsolatban.” [Kállai Ernő, a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosának levele a közigazgatási és igazságügyi miniszterhez. Nek-439/2011. 2011. április 5. <http://www.kisebbségiombudsman.hu/data/files/202083196.pdf> (2015. június 26.)]

Tagadhatatlan, hogy a gyűlölet-bűncselekmények az intolerancia erőszakos megnyilvánulási formái, és erre tekintettel elfogadhatónak tűnik azon állítás, hogy hatásai nem csupán az egyéni áldozat tekintetében jelentősek, hanem a védett csoport és a teljes társadalom is érintetté válik, és így hatással lehetnek

mind a közösségek közötti kapcsolatokra, mind a társadalmi stabilitásra. Az előítélet állam általi elítélése fontos üzenetet közvetít az elkövető, a társadalom és áldozat, illetve a védett csoport tagjai felé is: azt hogy az ilyen cselekmények nem megtűrtek egy demokratikus társadalom keretei között. (Lásd: *Barbara Perry*: Counting – and Countering – Hate Crime in Europe, in: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, Vol. 18, No. 4, 349–367.)

Az egyéni áldozatot ért sérelem elismerésével pedig azt közvetítik, hogy a bűnügyi szervek védelmet biztosítanak, mind az áldozat, mind a csoport tagjai számára. Ha pedig elfogadjuk azt a nézetet, hogy a jog – különösen a büntetőjog – kifejezi a társadalmi értékeket, akkor a gyűlölet-bűncselekmények szabályozása egyaránt jelzi az egyenlőség társadalmi értékének felismerését, támogatását és az előmozdítása iránti szándékot. [Office for Democratic Institutions and Human Rights of OSCE (ODIHR): *Hate Crime Laws. A Practical Guide*, 2009, 11. www.osce.org/odihr/36426]

A gyűlölet-bűncselekmények esetében adott egy társadalmi jelenség, amelyre a normatív rendszer reagál valamiképp. Amikor a társadalmi kohézió nem működik, illetve – a gyűlöletvezérelte bűncselekmények esetében – a legkevésbé működik, a büntetőjog végső eszközként, értékvédőként és értékőrzőként vállalja magára az indulatok csatornába terelését. A büntető igazságszolgáltatás pedig az a tevékenység, amelyen keresztül az állam a legnagyobb mértékben beavatkozik az emberek életébe. „Sokat elárul egy társadalomról, egy államról, illetve az igazságszolgáltatás szereplőiről, hogy hogyan viszonyulnak ennek a tevékenységnek a hibáihoz.” [*Hack*

Péter: Az igazságszolgáltatás kudarcai. Vizsgálatok és megoldások az angol-szász jogrendszerben, 2007, <http://www.mbjt.hu/HackPeter20070419.pdf> (2015. május 10.)] A kutatás éppen ebből kifolyólag meghatározó szerepet szán a büntetőjognak, de a dolgozat egyben önkorlátozást is végez e ponton. A gyűlölet-bűncselekmények, illetve az alapjául szolgáló társadalmi problémák vizsgálata áll a középpontban, amelyek tanulmányozásához jelen körülmények között a büntetőjogi megközelítés szolgál alapul, az értékvédő funkcióból eredően. Ebből fakadóan a dolgozat célja annak vizsgálata, hogy az értékörző jogág megfelelően reagál-e a társadalom problémáira. A büntetőjog fejlesztése legfeljebb másodlagos célként szerepelhet, a kutatás során feltárt anomáliákra vonatkozó ajánlások megfogalmazása révén.

Mindezekre tekintettel a dolgozat elsődleges célja, hogy az említett megkülönböztető szempontokat szem előtt tartva mutassa be a gyűlölet-bűncselekmények elsősorban hazai és nemzetközi szabályozását, a hazai szabályozáson belül elsődlegesen a Btk. speciális tényállása, a „közösség tagja elleni erőszak” kapcsán felmerülő jogalkotási, jogalkalmazási és adatgyűjtési kérdéseket és anomáliákat –, és e kérdésekre válaszul megoldási javaslatokkal szolgáljon a gyűlölet-bűncselekmények hatékonyabb megelőzése és kezelése tekintetében, figyelembe véve a különféle létező megoldásokat a társadalom, a civil szervezetek és az állam részéről.

E cél megvalósítása során a dolgozat első fele áttekinti a gyűlölet-bűncselekmények fogalmával kapcsolatban kialakult különböző nézeteket, valamint a bűncselekmények egyénre, közösségre

és társadalomra gyakorolt hatásait. Ezt követően a dolgozat azt próbálja meg bemutatni, hogy az adott ország történelmi és társadalmi sajátosságait figyelembe véve, a jogalkotónak mely kérdésekben kell állást foglalnia a gyűlölet vezérelte bűncselekményekre vonatkozó szabályozás kialakítása során, elsősorban az egyes szabályozási modellek és védett csoportok kapcsán. Ehhez kapcsolódóan pedig igyekszik rámutatni az egyes szabályozási modellek előnyeire és hátrányaira, valamint ismerteti a kiemelt büntetőjogi figyelemre vonatkozó különböző *pro* és *contra* nézeteket.

A továbbiakban elsősorban a – Magyarország szempontjából jelentőséggel bíró – fontosabb nemzetközi emberi jogi dokumentumokkal és közösségi jogi szabályokkal foglalkozik a dolgozat. A szabályozási és jogalkalmazási nemzetközi kitekintés a különböző nemzeti mintákat ismerteti és hasonlítja össze jogalkotás, jogalkalmazás, hivatalos adatgyűjtési rendszer és jó gyakorlatok szempontjából, annak reményében, hogy a vizsgált országok tapasztalatai a gyűlölet-bűncselekmények hazai szabályozásának és az azokkal kapcsolatos jogalkalmazás hatékonyságát növelő javaslatok megfogalmazásához is hozzájárulnak.

A dolgozat második nagyobb egységének célja, hogy átfogó képet nyújtson a gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos hazai tapasztalatokról, elsősorban a közösség tagja elleni erőszak tényállása kapcsán, a jogalkotás, a jogalkalmazás, a hivatalos adatgyűjtési rendszer és a jó gyakorlatok szempontjából.

Dr. Dinók Henriett Éva
tudományos segédmunkatárs
MTA TK Jogtudományi Intézet

Fürjes Annamária „Szociális biztonsági koordináció az Unióban, különös tekintettel a nyugdíjakra” címmel védte meg doktori értekezését.

A téma aktualitását az adta számomra, hogy a közösségen belül mozgó személyek szociális biztonsági koordinációját szabályozó modernizált, egyszerűsített európai tanácsi, parlamenti rendeletek 2010. május 1-jén léptek hatályba, felváltva a területet szabályozó, korábban több mint harminc évig hatályban lévő rendeleteket. Az Európai Unión belül a személyek szabad áramlásának biztosítása a Római Szerződés egyik sarokköve és szociális szempontból az elsődleges és másodlagos jogszabályok szintjén az egyik legkidolgozottabb terület. A korábbi szociális biztonsági koordinációt szabályozó tanácsi rendeletekkel kapcsolatban az Európai Bíróság közel 500 jogesete biztosította az egységes jogalkalmazást, ami jelentősen hozzájárult a tagállamok nemzeti bíróságainak, végrehajtásban közreműködő intézményeknek a munkájához. A szociális biztonsági koordinációt szabályozó új rendeletek megalkotásának folyamatát végigkísértem, és ennek kapcsán értekezésemben rámutattam a szabályozás gyenge pontjaira, és ezek kiküszöbölésére különböző megoldási javaslatokat tettem. A személyek szabad áramlásának jogával a tagállami állampolgárok egyre nagyobb számban élnek, és már nemcsak munkavállalóként, hanem diákként, nyugdíjasként is, amelynek következtében nagy szerep jut a szociális biztonsági jogosultságaik maradéktalan biztosításának a tagállami intézmények részéről. A szociális biztonsági koordináción belül az öregségi nyugdíjak jelentik a tagállamok részéről a leg-

Dr. Fürjes Annamária

nagyobb kihívást a jövő demográfiai és gazdasági folyamatai szempontjából.

Az értekezésem kiinduló hipotézise, hogy a szociális biztonsági koordináció szabályai, azok öregségi nyugdíjra vonatkozó részei hozzájárultak az Európai Unió által biztosított személyek szabad mozgásának elmúlt ötven év során történt kiteljesedéséhez. Az európai közösség formálódásának a kezdetén a gazdasági célokhoz rendelt, még csak a munkavállalókat megillető szabad mozgás joga fokozatosan az Európai Unió minden állampolgárának alapjoga lett, amelyhez szervesen hozzájárult a szociális biztonsági koordináció szabályozása, követve a személyi hatály tekintetében a szabad mozgás jogával rendelkezők körét. Tekintettel arra, hogy az Unión kívüli polgárokra is egyre megengedőbb közös migrációs politika vonatkozik, szociális biztonsági jogosultságaik is ennek megfelelően alakultak, a szociális biztonsági koordináció nyújtotta védelemben, majdnem minden tagállam részéről, ők is részesülnek. A szociális biz-

tonsági koordináció rendeleteinek célja egyrészt az EUMSZ 48. cikke szerint a munkavállalók szabad mozgásának biztosítása, másrészt viszont a személyek szabad mozgásának keretébe tartoznak, és hozzá kell járulniuk az életszínvonal és az alkalmazási feltételek javításához.

A munkám elsődleges célja az volt, hogy igazolja a fenti hipotézist, tehát hogy a személyek szabad áramlásának kiteljesedéséhez a szociális biztonsági koordináció nyugdíjakra vonatkozó szabályozása hozzájárult. Ennek tükrében elhelyezem a koordináció szabályait a közösségi politikák szabályai közé, bemutatva, hogy a különböző szerződések hogyan közelítették a szociális jog, ezen belül is a szociális biztonsági koordináció szabályait az integráció elmélyülésének különböző fázisaiban. A Közösségen belül nem merült fel az egységes társadalombiztosítási rendszer megalkotásának a gondolata, vagy az egységes szociálpolitikai irányok bevezetése, tekintettel arra, hogy a gazdasági integráció volt az elsődleges célja. Ennek megfelelően a közösségi szerződések és politikák másra helyezték a hangsúlyt, a szociális biztonsági rendszerek tekintetében csak és kizárólag a koordináció eszközét használta és használja ma is a Közösség. Ennek megfelelően a Szerződésen belül egy egységes szociálpolitikára vonatkozó rendelkezés nem található, a terület szabályozása maradt a tagállamok önálló hatáskörében.

A nyugdíjrendszerek fenntarthatóságának kérdése a 2000-es éveket követően hazai és nemzetközi szinten is előtérbe került annak kapcsán, hogy a kedvezőtlen demográfiai változások okozta hátrányos következményekre mielőbb választ kellett találni, tehát a nyugdíjrendszereket korszerűsíteni kell, melyre az Európai Bizottság is egyre nagyobb

hangsúlyt fektet. Ennek megfelelően a szociális biztonsági ellátások, így a nyugdíjak területén a közösségi szintű szabályozás keretein belül az ún. nyitott koordinációs mechanizmus jelenléte rendkívül nagy jelentőséggel bír a jövő reformjainak kidolgozása kapcsán.

A koordináció szabályrendszerének másodlagos jogforrásokban megjelenő alapját jelenleg az uniós rendeletek alkotják, ennek megfelelően bemutatom azokat az elveket, amelyek a szociális biztonsági koordináció jogszabályainak létrejöttének keretét adják. A dolgozatomban célul tűztam ki azt is, hogy tisztázzam, mit érthetünk szociális biztonság, szociális biztonsági rendszer és koordináció alatt, tekintettel arra, hogy a Közösségen belül eltérő szociális biztonsági rendszereket és fogalmakat találunk. Azt bizonyítom, hogy a szupranacionális szinten megalkotott, a normaalkotási folyamat miatt a tagállami érdekeket is figyelembe vevő, ratifikációs folyamat nélküli koordinációs rendelet a legalkalmasabb az Európai Unió szociális biztonsági rendszereinek a koordinálására, még abban az esetben is, ha a jogalkotási folyamat rendkívül nehézkes, és a rendelet mellé elengedhetetlen az Európai Bíróság jogértelmező tevékenysége.

Dolgozatomban másik legfontosabb célja, hogy bemutassa az Európai Bíróság jogfejlesztő és jogértelmező tevékenységét, amely a területen kiemelkedő jelentőséggel bír, tekintettel a másodlagos jogban megjelenő változásokra és a koordinációs rendeletekben használt fogalmak egységes értelmezésére. Azt vizsgálom, hogy mennyiben jelentek meg a Bíróság döntései a jogalkotásban, mennyiben voltak e döntések előremutatók, és miképpen jelentek meg a másodlagos jogforrásokban. Másik vizsgálati pont a

tagállamok részéről történt konszenzusos megoldások megjelenése a másodlagos jogban, azok előremutató, esetleg az elért eredményeket sem támogató jellege, különös tekintettel a harmadik országbeli állampolgárok jogi helyzetére. Dolgozatomban kiemelt figyelmet szentelek a bírósági esetjog elemzésének, de a bírósági esetek nagy számából fakadóan nem törekedtem a teljességre. Bizonyos eseteknél a nemzeti jog ismeretetésére is fókuszálok a közösségi joggal való összeegyeztethetősége okán, egyéb esetekben leginkább a közösségi jogi aspektusaira törekszem, csak érintve a Bíróság megállapításait.

A több mint száz esetet, annak tartalma szerint, a különböző fejezetekben helyeztem el. Elemzem a jelenleg hatályos szociális biztonsági koordi-

náció azon szabályainak az általános részét, amelyek minden alrendszer tekintetében irányadók, s így a dolgozat markáns részét képezik. Bemutatom a koordináció személyi és tárgyi hatályát, annak közösségi jogi változásainak fázisait a kiinduló hipotézis bizonyítására. Nagy hangsúlyt fektetek a koordinációt átható alapelvek bemutatására, külön elemmezve a nyugdíjagnál alkalmazott speciális alapelveket. Az értekezésemben rámutatok arra, hogy mely rendelkezések azok, amelyek nem járulnak hozzá a közösségi szinten lefektetett célok megvalósításához, és ezzel összefüggésben bemutatom az általam javasolt megoldásokat a különböző fejezetekben.

*Dr. Fűrjes Annamária
bíró*

Gácsi Anett Erzsébet „A jogellenesen megszerzett bizonyítékok értékelése a büntetőeljárásban” címmel védte meg doktori értekezését.

Az értekezés fő célkitűzése a jogellenesen megszerzett bizonyítási eszközök és az azokból származó bizonyítékok értékelésének (felhasználhatóságának, illetve fel nem használhatóságának) gyakorlatorientált, dogmatikai szemléletű feldolgozása volt, elsősorban a magyar büntetőeljárás jog alapján.

Alapvető tételnek tekintetem, hogy valamennyi (modern) büntetőeljárás rendszer végső célja (és ezen belül a lefolytatott büntetőeljárások feladata) az *igazság* szolgálata. Az igazság azonban egy elméleti elképzelés, amelyet valamilyen ’gyakorlatias úton’ kell elérni. Ennek az útnak egyik fontos állomása a bizonyítás jogszerű lefolytatása. A jogállami büntetőeljárásokban ugyanis a bi-

Dr. Gácsi Anett Erzsébet

zonyítási tilalmak elismerése demonstrálja a perben szereplők és a ’közösség’ számára, hogy a rendszer tisztességesen működik. A büntető ügyekben lefoly-

tatott eljárásokban tehát a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelményeihez tartozik, hogy „a felhasznált bizonyítékok a törvény által megkívánt minőségűek legyenek.” Ez a bizonyos minőségi követelmény kétirányú: egyfelől követelmény, hogy a megszerzett bizonyíték valóságtartalma ne legyen megkérdőjelezhető, másfelől pedig az, hogy a bizonyíték a jog által szabályozott keretek között keletkezzen. A jelzett követelmények jelentőségét mutatja, hogy ezek valamelyikének megsértése a beszerzett bizonyíték jogellenesség címén büntetőeljárásból való kirekesztéséhez vezet/vethet. Azzal ugyanis, hogy az állam a hatóságai által maga is jogsértővé válik, elveszíti annak a morális alapját, hogy a jogsértő állampolgárait megbüntesse. Értekezésemben kimutattam, hogy ez a morális korlát egyetlen állam büntetőeljárási rendszerében sem állít fel azonban teljesen egyértelmű és szilárd akadályokat a jogalkalmazó – elsősorban az ítélkező bíróság – elé, legtöbb esetben ugyanis a büntetés célszerűségével – valamint legújabbban a büntetőeljárások hatékonysága fokozásának előtérbe helyezésével – szembeni elvárások áttörik, megkerülik ezeket az akadályokat.

A büntető eljárásjogi bizonyításnak ennél fogva az egyik legérzékenyebb területe a jogellenesen megszerzett bizonyítási eszközök és az azokból származó bizonyítékok felhasználhatóságának kérdése. A jogellenesen megszerzett bizonyítékok esetén ugyanis kettős érdek ütközik egymással. Amíg a mérleg egyik serpenyőjében a terhelt büntetőjogi felelősségre vonásának követelménye áll – amely érdek azt diktálja, hogy a büntetőjogi felelősség megállapítására alkalmas (adott esetben perdöntő jelentőségű) bizonyítékok ne kerüljenek kizárára csupán azért, mert valamely előírás megszegésével szerezték

meg azokat –, addig a mérleg másik oldalán álló érdek a büntetőeljárásbeli törvényesség betartásához, a büntetőeljárásban résztvevők jogainak biztosításához kapcsolódik.

A fentiek alapján feladatomnak tekintettem, hogy az értekezésben alaposabban megvizsgáljam a jogellenesen megszerzett bizonyítékok intézményét (annak generál- és speciálklauszuláit), feltárjam a jogalkotói hiányosságokat, a joggyakorlatban felmerülő problémákat, némelyütt anomáliákat és ezekre *de lege ferenda* megoldási javaslatokkal szolgálok.

Az értekezés felépítését tekintve, az 11 fejezetből áll. A kutatás tárgyát képező témát – az I. fejezetben felállított hipotéziseket követően – a jogállam, jogállamiság, jogállami büntetőeljárás kérdéseinek összefoglalásával vezettem be (II. fejezet). Kiindulópontom ugyanis az volt, hogy a jogellenesen megszerzett bizonyítékok kérdése a jogállami büntetőeljárás egyik eleme. Ezt követően alapvetően négy fő szempont mentén jártam körbe a jogellenesen megszerzett bizonyítékok büntetőeljárásokban való felhasználhatóságának kérdését (III-X. fejezet – a dolgozatban e fejezeteket tekintem az ún. fő fejezeteknek).

Így első aspektusban (III. fejezet) részletesen megvizsgáltam a jogellenesen megszerzett bizonyítékok kérdéskörét az Amerikai Egyesült Államok bizonyítási jogán belül. Ennek indokát az adta, hogy a jogellenesen megszerzett bizonyítékok kizárásának kérdése sokkal korábban került előtérbe az angol-szász bizonyítási rendszerben, mint a kontinentálisban. Ezen belül is a leghatározottabb jogintézmények az Amerikai Egyesült Államok bizonyítási szabályaiban alakultak ki. Az USA jogrendszerében ugyanis nemcsak annak

a kérdésnek került sor az elméleti és gyakorlati szintű kidolgozására, hogy „felhasználható-e a büntetőeljárásokban a jogellenesen megszerzett bizonyíték?”, hanem annak is, hogy „mi lesz a jogellenes bizonyítékkal összefüggésben (annak folyamánként) megszerzett további bizonyíték sorsa?” Az első kérdést a jogellenesen megszerzett bizonyítékok elsődleges kizárási szintjének nevezzük, a másik kérdést pedig a jogellenesen megszerzett bizonyítékok másodlagos kizárási szintjének. Utóbbin belül olyan klasszikus elvek kerültek kidolgozásra, mint a ’mérgezett fa gyümölcse’ doktrína és az ’ezüsttálca’ elve. Megfigyelhető, hogy ezen princípiumokkal a kontinentális, így a magyar büntetőeljárás tudományban is foglalkoznak, azonban azok jelentése csak általánosságban használt. Ennélfogva pl. a ’mérgezett fa gyümölcse’ doktrínával kapcsolatban annak csak a főszabályára szokás hivatkozni, a kivételei nem igazán ismertek hazánkban; vagy pl. az ’ezüsttálca’ elvet úgy kezeli a magyar szakirodalom, mintha az USA-ban ma is élő elv volna, a valóság azonban az, hogy a jelzett elvet mindössze ’csak’ 46 évig alkalmazták hazájában (1914–1960). A *Supreme Court* ugyanis 1960-ban kimondta, hogy a szabály nem alkalmazható a továbbiakban. Az eljárásjog-tudományon túl az utóbbi évek ítélkezési gyakorlatát vizsgálva az is megállapítható, hogy a magyar bírói határozatok indokolásaiban ma már olykor megjelenik a ’mérgezett fa gyümölcse’ elvére vagy éppen annak kivételeire való hivatkozás (Legfelsőbb Bíróság Bhar.I.777/2009/9.; SZÍT Bhar. II.426/2013/5., Bf.III.595/2013/22., Bf. II.534/2014/23). Teszi mindezt a jogalkalmazó azért, mert a magyar büntetőeljárás törvény arról a kérdéstől egyáltalán nem rendelkezik, hogy mi lesz a

jogellenes bizonyítékkal összefüggésben (annak folyamánként) megszerzett további bizonyíték sorsa (annak ellenére, hogy a jogesetekben ilyen szituációk is előfordulnak, a magyar bírónak pedig – mint ismert – indokolási kötelezettsége van).

Második aspektusból (IV. fejezet) a magyar büntetőeljárás szabályainak a vizsgálatát kezdtem el. A dolgozat a vizsgáldást ’csak’ az 1973. évi I. törvénytől (régi Be.) kezdi el, tekintettel arra, hogy a régi Be. egyfajta cezúrát hozott a bizonyítási tilalmak szabályozását illetően.

Harmadik oldalról (V–IX. fejezetek) a hatályos magyar büntetőeljárás törvény és az az alapján kialakult joggyakorlat talaján elemeztem a jogellenesen megszerzett bizonyítékok értékelésének, felhasználhatóságának kérdéskörét. Részletesen megvizsgáltam a jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauzuláját [Be. 78. § (4) bekezdés], teljességre törekedve térképeztem fel annak rendszerét, ismertettem a speciálklauzulákat, utóbbiak közül azonban részletelemzést csak azokra végeztem, amelyeknek nagy a gyakorlati relevanciája. Közülük is kiemelt figyelmet fordítottam a tanúvallomáshoz kapcsolódó relatív akadályok közül a Be. 82. § (1) bekezdés *b)* és *d)* pontjában szereplő rendelkezéseknek.

Negyedik oldalról (X. fejezet) megvizsgáltam, hogy az új Be. kodifikációja során milyen reformgondolatok merültek fel a bizonyítás, ezen belül is a jogellenesen megszerzett bizonyítékok tana kapcsán. Megfogalmaztam egy olyan irányt, amely nézetem szerint a kodifikációs munkálatokban követhető lenne a téma szempontjából; továbbá megadtam a jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauzulának – az eljárás-dogmatikai szempontból is helyesnek vélt – ’új’ definícióját.

A dolgozat utolsó (XI.) fejezetében a Bevezetésben rögzített hipotézisek igazolását végeztem el (téziseimet megfogalmaztam).

1. hipotézis igazolása: a generálklauszula szükségessége

A dolgozat elején elhelyezett első hipotézisem az volt, hogy: a büntetőeljárás törvényben generálklauszula formájában megfogalmazott bizonyítási tilalomra [hatályos Be. 78. § (4) bekezdés] szükség van, mert az ún. garancia-infláció veszélyére tekintettel nem lehet minden egyes eljárási szabályhoz speciálklauszula formájában bizonyítási tilalmat kapcsolni. A hipotézis bizonyítottnak látszik, a dolgozat IV. és kiemelten az V–IX. fejezetében elemzett jogesetek ugyanis rámutattak arra, hogy ha nem lenne generálklauszula formájában rögzítve a törvényben a jogellenesen megszerzett bizonyítékok szankciója, az hatósági (bírói) önkényhez vezethetne. Azaz nem értek egyet azzal az állásponttal, hogy „az általánosságban megfogalmazott bizonyítási tilalmak (generálklauszulák) nem szerencsések, mert nehezen értelmezhetők és még kevésbé alkalmazhatók [...]” Álláspontom szerint pont a jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauszulája lehet a biztosítéka annak, hogy a büntetőeljárásokban törvénysértő módon beszerzett bizonyítási eszközök, bizonyítékok – törvényi alapjánál fogva – kizárásra kerül(het)nek.

Nem vitatom azonban, hogy a generálklauszula hatékony alkalmazásához speciálklauszulákra van szükség. Utóbbiak kapcsán azonban figyelemmel kell lenni arra, hogy nem kapcsolhatunk minden egyes eljárási intézményhez garanciát (ilyen garancia például a terhelt ún. *Miranda*-jogaira való figyelmeztetése esetén a jegyzőkönyvezés követelménye,

illetve az, hogy annak elmaradása esetén a megszerzett terhelti vallomást ki kell rekeszteni a bizonyítékok köréből), ez ugyanis garancia-inflációhoz vezetne: a valódi garanciák elveszítenék jelentőségüket.

2. hipotézis igazolása: a generálklauszula fogalmának pontosítása

Második hipotézisem a generálklauszula megszövegezése kapcsán merült fel. Ezzel kapcsolatos tézisem: eljárásdogmatikai oldalról megközelítve a hatályos Be. jogellenesen megszerzett bizonyítékokra vonatkozó generálklauszulája átfogalmazásra (de nem újradefiniálásra) szorul. Ehhez kapcsolódó *de lege ferenda* javaslatom, hogy a Be. 78. § (4) bekezdését a következőképpen kellene megszövegezni: „Nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó (ténybeli) adat, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy valamely eljárási résztvevő jogának lényeges korlátozásával szerzett meg.”

3. hipotézis igazolása: az egyes fordulatok elhatárolása

A harmadik hipotézis a Be. 78. § (4) bekezdés egyes fordulatainak az elemzése kapcsán merült fel. Ezzel kapcsolatos tézisem: a büntetőeljárás törvényben szabályozott generálklauszula [Be. 78. § (4) bekezdés], kiemelten annak második és harmadik fordulatának értelmezése – a speciálklauszulák megléte mellett is – összemosódik, elhatárolásuk bizonytalan. Az egységes joggyakorlat kialakítása végett a büntetőeljárás jog tudományának kellene részletesebb értelmezési támpontokat kidolgoznia. (Az értekezésben a joggyakorlat elemzése alapján állapítottam meg ilyen elhatárolási

szempontokat.) Egységes jogalkalmazás hiányában a büntetőeljárásban résztvevők (kiemelten a terheltek) Alaptörvényben és büntetőeljárási törvényben biztosított jogai – a kógens és a mérlegelésen alapuló bizonyítási tilalmak összemosódása miatt – csorbulhatnak.

A dolgozatban az elemzett jogesetből ugyanis kimutattam azt, hogy a gyakorlatban valóban nem egyértelmű a „más tiltott módon” és „a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozása” fordulatok elhatárolása és alkalmazása. Ez a vizsgált bírósági döntésekben egyfelől úgy jelent meg (138 döntésből 69-ben), hogy az indokolásban csupán törvénysértés útján megszerzett bizonyítékokra hivatkoztak, amelyet a Be. 78. § (4) bekezdés alapján – fordulatra hivatkozás nélkül – zártak ki a bizonyítékok köréből; másfelől pedig úgy jelent meg (138 döntésből 13-ban), hogy megjelölte ugyan a bíróság a fordulatot, de azt nem megfelelő fordulatra hivatkozással tette. Mindez abból ered, hogy a „más tiltott módon” történő bizonyítási eszköz megszerzése, gyakorlatilag mindig a „résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával” jár, amely utóbbi akkor tehet szert önálló jelentőségre, ha a megszerzett bizonyíték önmagában ugyan nem törvénysértő, de az eljárás résztvevőjére sérelmes, mert nem gyakorolhatja az őt megillető jogokat. Mindez azonban nem azt jelenti, hogy nem lehetne, illetve nem kellene különbséget tenni a Be. 78. § (4) bekezdés II. és III. fordulata között. A megkülönböztetés már csak azért is fontos, mert a II. fordulat – hasonlóan egyébként az I. fordulat is – felmerülése esetén a törvényi tilalomnak megfelelően nem használható fel az így szerzett bizonyíték, azt még objektív valódisága esetén is figyelmen kívül kell hagyni. Ez tehát az értékelés szempont-

jából abszolúte kizárt bizonyítéknak minősül. Ezzel szemben a III. fordulat az értékelés szempontjából relatíve kizárt bizonyítéknak tekintendő, azaz a fennállása esetén is a bizonyítékokat értékelő bíróság mérlegelésétől függ, hogy a résztvevő eljárási jogának korlátozását lényegesnek tekinti-e vagy sem.

A dolgozatban mindvégig problémaorientált felépítési és elemzési rendszer kidolgozására törekedtem. Ennélfogva következtetéseimet, *de lege ferenda* javaslataimat nem csak az értekezés végén (XI. fejezet), hanem az egyes fő fejezeteken belül, az adott szerkezeti egység végére beépítve – részösszegzésként – is rögzítettem. Az értekezésben az ún. fő fejezetek kidolgozása során kiindulópontom az adott kérdés, intézmény eljárás-dogmatikai központú megközelítése volt, ahol különösen a nyelvtani, logikai, rendszertani és teleologikus értelmezési módszert alkalmaztam.

Fontosnak tartottam továbbá a kutatás során (a szakirodalom feldolgozása mellett) a kialakult joggyakorlatot is bemutatni. Így a III–IX. fejezetekhez ún. empirikus kutatási (jogeset-elemzési) eredményeket is felhasználtam. A III. fejezetben 44 releváns *Supreme Court* döntést dolgoztam fel és azok eredményeit tematizáltan egy-egy dogmatikai probléma köré csoportosítva jelenítettem meg. Az értekezés V–IX. fejezeteiben az empirikus kutatást, jogeset-elemzést 2006–2014 közötti időintervallumban végeztem el, az anonim bírósági határozatok tárában található jogesetek feldolgozásával. A vizsgált kilenc évben az összes, témám szempontjából releváns határozatot rendszereztem, végül a dolgozatban 138 anonim határozatot (továbbá IV–IX. fejezetek vonatkozásában 35 BH-t, EBH-t, 14 ÍH-t) dolgoztam fel. Az anonim határozatok feldolgozásánál

a könnyebb átláthatóság végett két összegző táblázatot is készítettem, azokat 1. és 2. számú mellékletként helyeztem el a dolgozat végén. Ezek az értekezés szerves részét képezik, több helyen történik rájuk utalás a dolgozat főszövegében, kiemelten az egyes intézmények közötti összefüggések bemutatásakor, azokra történő visszautaláskor.

A disszertáció keretében feldolgozott jogeseteknél [mind a külföldi (amerikai), mind a hazai ügyeket illetően] kiindulópontnak a jogszabályoknak (hazai joggyakorlatnál: elsősorban Be.-nek) megfelelő bírói joggyakorlatot tekintettem. A vizsgálat alá vont esetek többségében az alapos, pontos hatósági (bíró-sági) tevékenység kimutatható, azonban néhol hiányosságokat, értelmezési prob-

lémákat, diszfunkciókat is tapasztaltam. Utóbbiakat – a jogellenesen megszerzett bizonyítékok témakörének egy-egy pontjánál – részletesen bemutattam, a nézetem szerint helyesnek tartott ’megoldást’ mindenütt megadtam, indokoltam. Hangsúlyozandó azonban, hogy az elemzés alá vont határozatokban feltárt hibák, hiányosságok, ellentmondások egyetlen esetben sem jelentették azt, hogy az adott bírósági határozat egésze kifogásolható lenne. Mindezek alapján a dolgozat elsősorban egy kritikai-elemző módszert érvényesít, másodsorban normatív metodust és néhol funkcionálizmust – mint módszert is használ.

*Dr. Gácsi Anett Erzsébet
egyetemi tanársegéd*

Samantha Joy Cheesman „A Comparative Analysis of Plea Bargaining and the Subsequent Tensions with an Effective and Fair Legal Defence” címmel védte meg doktori értekezését.

A disszertáns egyetemi adjunktusként 2009-től dolgozik karunkon, az Összehasonlító Jogi Intézetben, és 2015-ben védte meg doktori disszertációját (amelynek fentebb írt címe magyarul: A vádalku és annak hatékony és tisztességes jogi védelemmel kapcsolatos feszültségeinek összehasonlító elemzése). Samantha nem a magyar egyetemi oktatók tipikus útját bejárva lett közkedvelt oktatója az SZTE Állam és Jogtudományi Karnak, hiszen az Egyesült Királyság állampolgáraként angol egyetemen tanult jogot, majd vett részt az elismerten magas színvonalú *barrister* képzésben, hogy az elit ügyvédi kar talárját felöltve dönt-

Dr. Samantha Joy Chessman

hessen úgy, mégis inkább Magyarországon szeretne élni és dolgozni. Sokan furcsának tartják e döntését, hiszen egy sokak által vágyott, nagy jövedelemmel kecsegtető pályát cserélt az oktatóira, ráadásul abban az országban, ahol az egyetem nem feltétlenül a legkényelmesebb pályák egyike. Az is igaz persze, hogy általában a magyar jogászok sem az anyagi megbecsülés miatt választják munkahelyül az egyetemet, sokkal inkább a kutatás vagy az oktatás iránti elkötelezettségből. Ezekből Samantha sem szenved hiányt. Az Összehasonlító Jogi Intézetben működő idegen nyelvű képzések keretében a külföldi és magyar hallgatók már megtapasztalhatták, hogy milyen felkészültséggel, precizitással adja át az oktatott tárgyra vonatkozó ismereteket.

A kutatómunka iránti elkötelezettségének a nemrég megvédett PhD disszertációja a legfrissebb bizonyítéka. Miután mindenki legnagyobb öröme-re Samantha egészséges gyermeknek adott életet [Hope, 2016. március 11. – *a szerk.*], disszertációjának rövid, érdeklődést felkeltő bemutatására a lap szerkesztőjétől jómagam kaptam felkérést, amit a dolgozat konzulenseként örömmel vállaltam.

A szerző a tisztességes eljárás (*fair trial*) nemzetközi szakirodalmának alapos ismerete és számos, e témakörben írt publikációja talaján vágott bele a vádalku igen összetett problémájának kifejtésébe. Amint az köztudott, e leginkább az Egyesült Államokban meggyökeresedett és igen széles körben alkalmazott jogintézmény adaptációjára, vagy *Watson* kifejezésével élve 'transzplantációjára' számos *common law* és kontinentális jogrendszer tett többkevesebb sikerrel kísérletet. A mindekelőtt az igazságszolgáltatás teher-

mentesítésére szolgáló módszer mára globális, összehasonlító jogi megközelítést igénylő kutatási területté vált.

A vádalkuval szembeni legismertebb aggály régóta ismert, és leginkább abban foglalható össze, hogy rendszerszerű alkalmazása esetén olyanokat is beismerésre készíthet egy büntetőügyben, akik egy kalkulálhatóan kis büntetésért cserébe akkor is 'bevallják' tettüket, ha egyébként azt nem követték el. A dolgozat ezen alapvető problémakörön jóval túlmutat, és a vádalku intézményét a védelemhez és általában a tisztességes eljáráshoz, annak egyes elemeihez (ártatlanság vélelme, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, fegyverek egyenlősége stb.) kapcsolódó jogokkal összefüggésben tárgyalja.

A bevezető, módszertani kérdéseket tárgyaló fejezetet követően kerül sor a tisztességes eljárás fogalmának kibontására, történelmi hátterének vizsgálatára. Hangsúlyt kap az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága és az EJEB értelmező tevékenységének bemutatása. A szerző részletesen ismerteti a sokat emlegetett, ám valójában kevésbé ismert *due process* fogalmát, amit *Packer* duális demarkációs elméletének segítségével értelmez. A dolgozat komoly jogelméleti megalapozását adja a tisztességes eljárás elvének.

A harmadik fejezet a tisztességes eljárás elméleti kereteire építve bontja ki a fegyverek egyenlőségének elvét, mindekelőtt az EJEB és néhány kiválasztott jogrendszer gyakorlatára koncentrálva. A negyedik fejezet az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés (*access to justice*) kérdéséről szól, amely a szerző szerint egy olyan többretegű elmélet, ami a disszertációban leginkább annak bemutatására ad lehetőséget, hogy egy vádlottnak milyen akadályokkal kell

megküzdnie jogai érvényesítéséhez.

Az ötödik és hatodik fejezet a kutatás központi elemeként a vádalku modern eljárásokban betöltött szerepével foglalkozik. A vádalku történeti fejlődésének, elméleti alapjainak ismertetését követően több, a vádalku szempontjából érdekes jogrendszer összehasonlító vizsgálatára kerül sor. A *common law* rendszerek közül az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok vádalku rendszerét mutatja be a szerző. Nem meglepő módon, az angol jogrendszeren belül 1970 óta egy bírói döntés határozza meg a vádalku kereteit (*Turner case*, 1970), amit később, 2003-ban egy jogszabály igyekszik aktualizálni (*Criminal Justice Act*, 2003), hogy azt követően ismét egy precedens állítson szigorú korlátokat az 'alkudozás' elé (*Case of Goodyear*, 2005).

A *common law* őshazájához képest egy sokkal részletezettebb, alaposabban kidolgozott és szélesebb körben alkalmazott vádalku rendszer működik tagállami és szövetségi szinten is az Egyesült Államokban, ami számos kontinentális jogrendszer számára is mintát adott saját vádalku-rendszerének kialakításához. Az érdekes módon ugyancsak 1970-ben, a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság által lefektetett elvek (*Brady vs. United States*) mentén olyan sűrűn alkalmazott, tárgyalást helyettesítő jogintézmény jött létre, ami szövetségi szinten az ügyek 97 százalékának lezárásánál központi szerepet játszik. A vádlottak a bizonytalan kimenetű bírósági eljárás helyett inkább a beismerést, és az ezzel járó enyhébb szankciót választják. A kontinentális jogrendszerek esetében a szerző – mindenekelőtt *Langer* kutatásaira hivatkoz-

va – az amerikai rendszer transzplantációjának erős korlátai mellett érvel, azt állítva, hogy a vádalku intézménye mindenekelőtt adverzariális eljárásjogi rendszerre lett 'kitalálva'. A francia, olasz, szerb, magyar példák bemutatásán keresztül ezt kívánja igazolni a szerző.

Állítása szerint a vádalku tagadhatatlanul egy hasznos, az igazságszolgáltatás hatékonyságát növelő jogintézmény. Érdemes lenne ezért az európai, kontinentális jogrendszerekben is megfelelő garanciák mellett felhasználni az igazságszolgáltatás tehermentesítésére. Ahhoz azonban, hogy az egyes tagállamok ezt a jogintézményt a tisztességes eljárás elvének sérelme nélkül működtessék, a jelenleginél erőteljesebb, nemzeti jogrendszereken átívelő iránymutatósokra lenne szükség. Ebben központi szerepet szánna a szerző az EJEB-nek, amelynek szerinte egyértelmű irányelveket kellene lefektetnie arról, hogy a tagállamoknak milyen biztosítékokat kell nyújtaniuk az alperesek számára a vádalku-eljárás során.

A reményeink szerint hamarosan könyv formájában is megjelenő értekezés mindazok számára hasznos olvasmány lehet, akik elméleti vagy gyakorló jogásként a tisztességes eljárás problémájával, a vádalku intézményével kapcsolatba kerülnek. Főleg akkor, ha angol szakszöveg olvasására is képesek. A disszertáció nyelve ugyanis angol. Megírásához, végső formába öntéséhez sem fordítóra, sem anyanyelvi lektorra nem volt szükség.

Dr. Badó Attila
egyetemi tanár, konzulens

Visontai-Szabó Katalin „A szülői felügyelet rendezésének jogi keretei, pszichológiai háttere és problémái” címmel védte meg doktori értekezését.

Dolgozatom elkészítése során feladatul tűztem a szülői felügyeleti jogok gyakorlása és a gyermek elhelyezése során felmerülő kérdések vizsgálatát. A társadalom természetes alapegységének felbomlása során sajnos egyre több gyermek lesz érintett. Az elmúlt évek statisztikai adatai igazolják, hogy a párkapcsolatok – akár házasság, akár élettársi kapcsolat – egyre bomlékonyabbak, elvesztették stabilitásukat és ezáltal a család is elvesztette azt a képességét, hogy a családtagok számára érzelmi biztonságot és támaszt nyújtson. Ennek hosszútávú következményeivel kapcsolatosan egyelőre csak találgatásokba bocsátkozhatunk, az azonban biztosnak látszik, hogy a szülők elválása a legtöbb esetben negatív hatást gyakorol a gyermek érzelmi fejlődésére.

Napjainkban a nemzetközi szerződések, ajánlások és iránymutatások, sőt a hazai szabályozás is alapelveként szögezi le, hogy minden, a gyermeket érintő esetben az ő mindenekfelett álló érdekeit szem előtt tartva kell eljárni. Ezzel a szülők többsége is tisztában van és igyekeznek mindent megtenni annak érdekében, hogy ez az alapelv valós tartalmat kapjon. A gyermek érdekeinek szem előtt tartása általában nem okoz nehézséget addig, amíg a szülők együtt élnek és együttesen gyakorolják a szülői felügyeleti jogokat. Azonban a különválás során már komoly konfliktusok forrása lehet, hogy a továbbiakban melyik szülőnél éljen a gyermek, ki legyen jogosult a felügyeleti jogok gyakorlására. Az elhelyezési viták so-

Dr. Visontai-Szabó Katalin

rán a szülők gyakran megfélekeznek a gyermek érdekeiről, illetve tévesen értelmezik azt.

Munkám során történeti, statisztikai és komparatistikai módszereket használtam. A téma interdiszciplináris voltára és pszichológus végzettségemre tekintettel a jogi szakirodalom széleskörű feldolgozásán túl, a tárgyhoz szorosan kapcsolódó pszichológiai tudományos megállapításokat is felhasználtam. Részletesen feldolgoztam a gyermekelhelyezés történeti előzményeire, illetve annak szempontjaira vonatkozó jogszabályokat, iránymutatásokat, a jogirodalmat. A leíró megállapítások és elemzések mellett a kritikai szemlélet is végigkíséri munkámat. A judikatúra adatainak statisztikai vizsgálata során levont következtetéseket is megjelenítettem hipotéziseim igazolására. A Szegedi Járásbíróság ügyforgalmának közel

egyharmadát teszik ki a házassági perek (házasság felbontása, gyermekelhelyezés, gyermekelhelyezés megváltoztatása), tehát nagyon gyakori pertípusról beszélünk. Munkám során öt évre terjedő időszakra visszatekintve vizsgáltam meg az összes jogerősen befejezett ügyet, amelynek eredményeit, statisztikai jellemzőit és megállapításaimat részletesen ismertetem. Végeztem nemzetközi összehasonlítást is a tárgykörben, Európa több országa vonatkozásában, elsősorban a közös szülői felügyelet gyakorlásának elrendelhetősége, gyakorisága, illetve ennek egy speciális esete: a váltott elhelyezés eddigi tapasztalatai tekintetében.

Dolgozatom első fejezete a család alapintézményei változásának gyermekekre gyakorolt hatásáról szól, melyben először részletesen bemutatom az új családformákat, illetve az új párkapcsolati formákat, melyek a második világháborút követő időszaktól kezdve egyre inkább elterjedtek Magyarországon. Ezt követően részletesen elemzem a család felbontásának lélektani hatásait, először a gyermekekre, majd a szülőkre nézve. A kérdés azért különösen analizálandó, mert a társadalom nagyon széles rétegeit érinti.

Munkám során öt évre terjedő időszakra visszatekintve vizsgáltam meg az összes (3295 darab) jogerősen befejezett – gyermekelhelyezést érintő – ügyet a Szegedi Járásbíróságon, melynek eredményeit, statisztikai jellemzőit és megállapításaimat részletesen ismertetem a második fejezetben. A legszembetűnőbb az volt, hogy a perek több mint 90%-ában a felek egyezséget kötnek, az ügyeknek csak elenyésző százalékában kéri a bíróság döntését a gyermek elhelye-

zése vonatkozásában. Szintén 90%-hoz közeli mértékben a gyermeket az anyánál helyezték el. Ez azonban nem a bíróságok 'nőpártiságának' a következménye, hanem annak, hogy a szülők ebben állapodnak meg. Ha a felek egyezséget kötnek egymással, az esetek kevesebb, mint 4%-ában kerül a gyermek az apához. Amennyiben a bíróság dönt, az arány jelentős eltérést mutat: 60–40% az anyák javára. Nem igaz tehát a közhely, miszerint az apa jobban teszi, ha lemond a gyermekéről, mert a bíróság 'ügyis' az anyá mellé áll.

Dolgozatom harmadik fejezetében a szülői felügyeleti jog gyakorlásának és a gyermek elhelyezésének régi és új kereteit, történeti előzményeit, változásait vizsgáltam. A jogi szakirodalom széleskörű feldolgozásán túl, a tárgyhoz szorosan kapcsolódó pszichológiai tudományos megállapításokat is felhasználtam. Részletesen elemeztem az egyes európai országokban kötelezően elrendelhető, nálunk egyelőre önkéntes közös szülői felügyelet gyakorlásából és a külföldön egyre népszerűbb váltott elhelyezésből eredő jogi és lélektani problémákat. Kitérek a gyermekelhelyezés megváltoztatására is, hiszen e szabályok is apró, de minőségi változtatáson mentek keresztül. Nemzetközi összehasonlítást végeztem a közös szülői felügyelet gyakorlásának elrendelhetősége, gyakorisága, illetve ennek egy speciális esete: a váltott elhelyezés eddigi tapasztalatai tekintetében.

Az értekezésben ezt követően a gyermekelhelyezés szempontjait részletezem. A gyermekelhelyezés szempontjai történeti fejlődésének ismertetését követően a Legfelsőbb Bíróság 17. számú Irányelvét elemzem, az egye-

szempontok pszichológiai vonatkozásaival párhuzamosan.

Az ötödik fejezetben a bizonyítás nehézségeit analízálom a gyermek elhelyezési perekben. Mint az az általam készített bírósági statisztika eredményeiből is világosan kitűnik, a szülők csak a perek nagyon kis hányadában kérik a bíróság döntését a gyermek elhelyezésével kapcsolatban, az esetek kb. 90%-ában egyezséget kötnek e vonatkozásban. Abban az esetben, amikor a szülők nem tudnak megállapodni abban, hogy a gyermek melyikükkel éljen a kapcsolat megszüntését követően, a bíróságnak igen nehéz dolga van. Leginkább azért, mert a legtöbb esetben két egyaránt alkalmas szülő közül kell választani, akik mindketten ragaszkodnak a gyermekhez és a gyermek is kötődik mindkettőjükhöz. Igen széleskörű bizonyítási eljárást kell tehát lefolytatni, melynek során a felek nyilatkozatán túl környezettanulmány felvételére, tanúmeghallgatásra, óvodai illetve iskolai vélemény beszerzésére is sor kerül.

Az ítélet meghozatala szempontjából a leghangsúlyosabb szerepe a gyermek véleményének és az igazságügyi pszichológus szakértő által készített szakvéleménynek van, ezért ezeket, mint legfőbb bizonyítási eszközöket kiemelten vizsgáltam. A szakértői vélemény a szülők alkalmasságának vagy alkalmatlanságának megállapításán túl az érzelmi kapcsolatok, kötődések meglétére, erősségére adhat választ, melyek az elhelyezés leglényegesebb szempontjai. A vizsgálat során a szakértőnek ki kell tudnia szűrni a befolyásolás lehetőségét, illetve arra is választ kell adnia, hogy a szülők egymás ellen nevelik-e a gyermeket. Te-

kintettel arra, hogy a bíróság legtöbbször a szakértői véleményre alapozza ítéletét, okkal tekinthetjük a legfőbb bizonyítási eszköznek. Ezért tartom rendkívül fontosnak, hogy kellően megalapozott legyen. Részletesen ismertetem a szakértők által a vizsgálat során alkalmazott módszereket, azok relevanciáját, megbízhatóságát, eredményességét. Álláspontom szerint a pszichológus szakértői vélemények jelenleg nem kellően megalapozottak ahhoz, hogy válsághelyzetben lévő emberek egész további életének alakulását alapozzák rájuk.

Annak érdekében, hogy a felek ne érezzék úgy, hogy egy elnagyolt, semmitmondó szakvélemény alapján született az ítélet, és a bíróság is biztos lehessen benne, hogy a szakértő segítségével kellő mértékben feltárta a tényállást és a gyermek mindenkefelett álló érdekét szem előtt tartva döntött, javaslom, hogy a bíróságok egységesen fogalmazzák meg a szakértői véleménnyel kapcsolatos egyértelmű elvárásaikat és azok betartását követeljék is meg. Ennek érdekében javaslatot tettem egy új iránymutatás megalkotására.

A disszertáció utolsó fejezetében a *mediáció*, mint alternatív vitarendezési módszer előnyeit és hátrányait elemzem. Családjogi jogvitákban a közvetítés kiváló alternatív lehetőségnek mutatkozik, 2014. március 15. napjától akár kötelezően is elrendelhető. Alkalmazásától rendkívül sokat várak az ügyek békés rendezésének előmozdítására.

*Dr. Visontai-Szabó Katalin
egyetemi tanársegéd*

Bemutatkoznak a karunkon újonnan habilitált oktatók

Dr. Fantoly Zsanett egyetemi docens, állam- és jogtudományból PhD fokozattal rendelkező oktatónk (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) habilitációjára karunkon 2014. szeptember 29-én került sor. Tantermi előadását „A külön eljárások általános szabályai”, tudományos előadását „A büntetőeljárás hatékonyságának kérdései” címmel tartotta.

A habilitációs eljárás előzményei

A doktori fokozat megszerzését követően tudományos érdeklődésem középontjába a büntető igazságszolgáltatási rendszerek és a büntetőeljárás hatékonyságának kérdése került, ezért habilitációs témakörként is ezt választottam. A kutatásom eredményeit „A büntető tárgyalási rendszerek sajátosságai és a büntetőeljárás hatékonysága” című, 2013-ban a HVG Orac Kiadó gondozásában megjelent monográfiámban összegeztem. Monográfiámmal mesterem, *Cséka Ervin* professzor munkássága előtt is tisztelgek.

A büntetőeljárás hatékonysága

Amikor egy állam büntető igazságszolgáltatásának hatékonyságát vizsgáljuk, valójában arra a kérdésre keressük a választ, hogy a büntető jogszabályok alakulása mennyire képes lépést tartani a társadalmi, politikai, gazdasági, kultu-

Dr. Fantoly Zsanett

rális életben végbemenő változásokkal. Az, hogy a büntetőeljárás mikor hatékony, korántsem tisztázott. A közgazdaságtani hatékonyság-fogalom önmagában értelemszerűen nem használható a büntetőeljárás hatékonyságának vizsgálata során, sokkal inkább az eljárásban résztvevő hatóságok munkáját – annak eszközeit, módszereit, szervezettségét, gyorsaságát – kell komplex vizsgálat alá vonni. A hatékonyság nem egyenlő önmagában a gyorsasággal; ahhoz, hogy egy eljárás hatékony legyen, az is szükséges, hogy az eljárás az abban résztvevők jogaira, érdekeire figyelemmel legyen, azokat csak szükséges mértékben korlátozza, ugyanakkor megfeleljen a társadalmi elvárásoknak – miszerint

a bűncselekmény elkövetője büntetést érdemel —, és rászolgáljon az emberek igazságszolgáltatásba vetett bizalmára.

Megállapítottam, hogy a büntetőeljárás hatékonysága részint külső (a tág értelemben vett büntetőjogon kívüli), részint belső (jogi rendelkezések által, ezen belül tovább tagolva: a büntető anyagi jog, illetve a büntetőeljárás jog eszközeivel szabályozott) eredetű okokra visszavezethető. A jog határain kívül eső akadályt képezheti pl. az erkölcs krízise és ebből fakadóan az egyéni felelősségérzet szintjének csökkenése; az elidegenedés és a munkanélküliség; a leszakadó társadalmi csoportok kilátástalan élethelyzete, illetve a szociális biztonság egyéb megoldatlan kérdései; a nemzetközi bűnözés nyomása, stb. További közreható körülmény lehet: a közvélemény viszonyulása az igazságszolgáltatáshoz; a politika és az igazságszolgáltatás kapcsolata; illetve ebből fakadóan a bíróságok és a bírák függetlensége, amelynek feltételei az igazságszolgáltatáson kívül teremthetők meg. Az említett problémák megoldásának főbb eszközeit nem a jog-, (illetve az igazság) szolgáltatás területén kell keresni, mint ahogyan az ellenük történő fellépés kudarcait sem lehet kizárólag a jog-, illetve az igazságszolgáltatás számájára írni.

A jog területét érintő (belső eredetű) hatékonysági tényezők tovább differenciálhatók attól függően, hogy a reformok büntetőjogon kívüli jogterületet érintenek (pl. közigazgatási jog: szervezeti szabályok) vagy a büntető anyagi, illetve eljárás jog területét érintik-e. A büntető anyagi jog dekriminalizációs irányú változásainak a büntető igazságszolgáltatás hatékonyságát növelő hatása ismeretes, elég csak a statisztikák objektív mutatóira gondolnunk.

Ugyanakkor a kriminalizáció, azaz bizonyos cselekmények bűncselekménnyé minősítése elkerülhetetlen (pl. a piacgazdaság büntetőjogi védelmének új rendelkezései, a pénzmosás, a számítógépes bűnözés elleni új bűncselekményi tényállások megalkotása), amely viszont szükségképpen együtt jár a büntető jogszolgáltatás további terhelésével. Ami a büntetőeljárás jogon belüli belső hatékonysági tényezőket illeti: az okok között további differenciálás tehető aszerint, hogy tágan értelmezett hatásköri, illetve működési szintű szabályokkal orvosolhatók-e vagy megoldásuk specializált szabályozást igényel. Előbbire példa lehet az aktív bírák hatásköri megoszlása; az igazságszolgáltatási adminisztratív terhek levétele a bírák válláról pl. bírósági titkárok vagy fogalmazók részére nagyobb hatáskör biztosítása által stb. Utóbbiak magából az eljárás törvény rendelkezéseiből fakadnak. A szervezeti szabályok és az eljárás törvényben rögzített rendelkezésekben foglalt tényezők és okok egymást átfedik, és közös eredőjük együttesen képes növelni vagy csökkenteni a büntetőeljárás hatékonyságát.

Rávilágítottam, hogy az eljárás jogszabályi rendelkezéseinek oldaláról nézve a büntetőeljárások gyorsabb lefolyását elősegíthetik az eljárás törvényben helyenként előforduló ún. 'gyorsító rendelkezések', pl. a kifogás az eljárás elhúzódnása miatt; a rövidített jegyzőkönyvek alkalmazásának lehetősége; a szó szerinti jegyzőkönyvezés követelményének elmaradása; az eljárásban érvényesülő és a hatóságok eljárás cselekményeire előírt egyes határidők pontos betartásának követelménye. A 'gyorsító rendelkezések' a kódexben elszórtan helyezkednek el és nem alkotnak egységes rendszert.

Ezzel ellentétben az eljárás gyorsítását, egyszerűsítését célzó egyes külön

eljárások a kódex végén, az ötödik részben nyertek elhelyezést. A magyar jogalkotók előtt történetileg sem ismeretlen megoldás, hogy amennyiben a rendes eljárás formáit túl lassúnak ítélték, alkottak külön fórumokat (például népbíróági tanácsokat 1957-ben) vagy különleges eljárásokat (rögtönítélő bíraskodást 1932-ben, 1956-ban). Az eljárás gyorsítását célzó külön eljárások bevezetésének szükségessége abból ered, hogy a jogalkotó felismerte: az eljárások elhúzódásának legfőbb oka az eljárási szabályok túlzott részletességében van. A rendes eljárás szabályai azonosak, tekintet nélkül a vád tárgyára, a bizonyítás nehézségére vagy – esetenként ezzel összefüggően – az ügy összetettségére. A külön eljárások bevezetésével az ún. rövidített eljárások is gyökeret vertek a Be.-ben. Ezek az eljárási formák eltérnének a rendes (általános és teljes) büntetőeljárástól, esetenként az eljárás egyes szakaszainak teljes elhagyását is lehetővé teszik (pl. magánvádas eljárás, bíróság elé állítás). Általában azonban a bizonyítás körében (pl. lemondás a tárgyalásról), a jogorvoslat tekintetében (pl. tárgyalás mellőzéses eljárás), illetve az alapelvi, garanciális jellegű szabályok vonatkozásában (pl. távollévő terhelt

elleni eljárás) tartalmaznak a rendes eljárástól eltérő szabályokat.

Kutatásaim eredményeként arra jutottam, hogy az általános eljárási forma (rendes eljárás) – amely felöleli a nyomozást, a vád alá helyezést, a tárgyalás előkészítését és magát a főtárgyalást – a legsúlyosabb ügyek esetén alkalmazandó, ahol a terhelt eljárási helyzete nehéz (esetenként a szabadlábon történő védekezéstől is megfosztott), az anyagi igazság megállapítása pedig – az elkövetett cselekmény természete vagy az elkövetés körülményei miatt – bonyolult bizonyítást követel meg. Az eljárásnak ezt az általános modelljét – ahogyan a fentiekben említettem – más, rugalmasabb és egyszerűbb eljárási formák egészítik ki (egyes külön eljárási formák), amelyek alkalmasak a kevésbé összetett vagy egyszerűbb bizonyítási eljárást igénylő ügyek intézésére. Mivel a törvény az egyszerűsített külön eljárások vonatkozásában általában lehetőséget biztosít az egyszerűsített eljárási formákból a rendes eljárásra való áttérés lehetőségére, így az egyszerűsített eljárási formák alapjaiban nem veszélyeztetik a terhelt tisztességes eljáráshoz való jogát.

*Dr. habil. Fantoly Zsanett
egyetemi docens*

Dr. Jubász Zsuzsanna egyetemi docens, állam- és jogtudományból PhD fokozattal rendelkező oktatónk (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) habilitációjára 2014. október 3-án került sor. Tantermi előadását „A börtönügy megoldásra váró problémái”, míg tudományos előadását „A túlzsúfoltság problémája az európai börtönügyben” címmel tartotta.

A börtön-egészségügy témakörét átölelő PhD értekezésem megvédését követően börtönügyi tárgyú érdeklődésem a fogvatartotti jogok érvényesülésére, illetve a személyi szabadságuktól megfosztott személyekkel szembeni bánásmódra összpontosult. Tekintettel arra, hogy európai szinten az Európa Tanács neve összefonódik az emberi/fogvatartotti jogok védelmével, kutatásomat az Európa Tanács égisze alatt működő kulcsszervek,

Dr. Juhász Zsuzsanna

vagyis az Emberi Jogok Európai Bírósága, a Kínzás, Embertelen, Megalázó Eljárás vagy Büntetés Elleni Európai Bizottság (CPT), valamint az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága tevékenységének vizsgálatára irányítottam. Ennek során áttekintettem a strasbourgi bíróság börtönügyet érintő esetjogát, a Miniszteri Bizottság állásfoglalásait tükröző ajánlásokat, illetve határozatokat, valamint a fogvatartottak jogainak védelmét proaktív nem jogi mechanizmussal védő CPT látogatási eljárását, a látogatásokról készült ország-jelentéseket, a Bizottság speciális végrehajtási kérdésekkel foglalkozó ún. Általános Jelentéseit.

A kutatás rávilágított arra, hogy a fogvatartotti jogok védelmét szolgáló európai rendszer e három pillérre épül, és e pillérek elemei egymást kiegészítve, egymással kölcsönös együttműködésben tevékenykednek. A kulcsszerepet az emberi jogok legfőbb védelmezőjeként a strasbourgi bíróság tölti be, amelynek döntései csak az adott konkrét ügyben bírnak ugyan kötelező erővel, ennek

ellenére mégis kihatással vannak valamennyi tagállam büntetés-végrehajtására. Az EJEB releváns esetjogának áttanulmányozása után egyértelművé vált számomra, hogy az államok jelentős része nem birkózik meg azzal a feladattal, amely a szabadságelvönás hatékony végrehajtása során az emberi jogok tiszteletét és védelmét is magában foglalja. A strasbourgi testület esetjoga azt példázza, hogy sok esetben sérülnek az európai börtönügy alapelvei: többek között nem érvényesül a szabadságelvönás, mint végső eszköz követelménye, a fogvatartottak emberi jogainak tiszteletben tartása, a diszkrimináció tilalma és nem valósul meg a normalizáció alapelve sem. A fogvatartottakat gyakorta túlszűfolt végrehajtási intézetekben helyezik el, amelyek nem felelnek meg az emberhez méltó, egészséges végrehajtási környezet követelményének. A végrehajtó hatóságok gyakorta nem biztosítják a fogvatartottak testi és mentális egészségének megőrzését, az adekvát és megfelelő időben történő egészségügyi ellátáshoz való jogot. Mindamelllett a fogvatartás negatívan befolyásolja a fogvatartottak mentális állapotát; gyakorta szükségtelenül korlátozza a külvilággal való kapcsolattartásukat és nem tudja orvosolni a speciális fogvatartotti kategóriák speciális problémáit sem.

Ugyancsak fontos, meghatározó szerepet tölt be az európai börtönügy szempontjából a kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezmény által életre hívott CPT tevékenysége is. A kutatásom rámutatott arra, hogy a Bizottság Általános Jelentései az európai börtönpolitikát közvetítik az államok felé, emellett a CPT-nek az egyes látogatások után készített jelentései gyakorlati ajánlásokat és tanácsokat

nyújtanak az érintett országok számára. Ezek az ország-jelentések pedig a következetességet biztosítva nemcsak a meglátogatott államok számára irányadók, hanem valamennyi tagállam számára. Ezen felül a CPT megállapításainak az is súlyt ad, hogy a Bizottságot felállító egyezményt az európai államok aláírták, illetve, hogy ezeket a megállapításokat az Emberi Jogok Európai Bírósága is előszeretettel használja ítélezése során.

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának börtönügyi tárgyú határozatait és ajánlásait áttekintve ugyancsak levonható az a következtetés, hogy ezek az igen nagyszámú ajánlások, határozatok a kötelező erő hiánya ellenére is hathatósan hozzájárulnak a fogvatartotti jogvédelem biztosításához. Az ajánlások egyfajta erkölcsi karakterrel bírnak és a nemzetközi közösség megegyezésén, széles körben történő elfogadásán alapulnak. Közülük kiemelt szerepet kap az Európai Börtön-szabályok, amely a tagállamok számára a börtönügy alapvető követelményeit fekteti le és egyfajta zsinórmércéül szolgál. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának börtönügyi tárgyú ajánlásai a strasbourgi bíróság általi alkalmazás révén is fontos pillérei az európai börtönügynek.

Az európai börtönügy pilléreinek áttanulmányozása során igyekeztem a büntetés-végrehajtás 'égető' problémáira, megoldásra váró kérdéseire fókuszálni. Ennek eredményeként körvonalazódott a túlsúlyfoltosság Európa-szintű jelensége, öltött testet a fogvatartottak mentális egészségügyi állapota, külvilággal való kapcsolattartása, valamint a kerültek előtérbe a speciális fogvatartotti kategóriák speciális problémái. Kutatási eredményeimet „Börtönügy Európában. A büntetés-végrehajtás megoldásra váró kérdései” címmel megjelent monográfiámban adtam közre, illetve szakfolyóiratokban, tanulmánykötetekben publikáltam, valamint részint honi konferenciákon, részint pedig külföldi tanulmányutakon ismertettem.

Reményeim szerint a habilitáció alapjául szolgáló kutatások, valamint a kutatás nyomán megjelent monográfia és szakcikknek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az európai börtönügy gyökerei, elmélete és gyakorlata a büntetés-végrehajtás iránt érdeklődők számára jobban megismerhetővé, 'kézzel foghatóbbá' váljon.

*Dr. habil. Juhász Zsuzsanna
egyetemi docens*

Dr. Soós Edit egyetemi docens, politikatudományból PhD fokozattal rendelkező oktatónk (Politológiai Tanszék) habilitációjára karunkon 2015. február 17-én került sor. Tantermi előadását a „Az önkormányzatok szerepe az európai többszintű kormányzás rendszerében”, tudományos előadását „Az európai területi együttműködési csoportosulás perspektívái Magyarország külső határszaka-

szain: a magyar – szerb és a magyar – ukrán határtérség” címmel tartotta.

Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán „Integráció és regionalizmus” c. PhD értekezésem megvédését (2001), a doktori fokozat megszerzését követően kutatási témám, a regionalizmus kérdése Magyarország 2004. évi Unióhoz való csatlakozását követően is napirenden maradt. Az MTA Bolyai János Kutatá-

si Ösztöndíj (2002–2005) keretében azt vizsgáltam, hogy a csatlakozó országok miként próbálták meg összehangolni térfelosztásukat a nemzetközi jogi normákkal és az Európai Unió jogával annak érdekében, hogy a csatlakozási fázisban és a programozási időszakokban elérhető regionális támogatásokat minél eredményesebben tudják igénybe venni.

2005-ben felkérést kaptam az MTA Stratégiai Kutatások 'Magyarország 2015' projektben, majd 2006-ban a 'Magyarország 2020' kutatásban való részvételre. Közép-Európában a második generációs intézményi reformhullámra hárult a fejlesztő állam szerepének kialakítása, a lisszaboni típusú szinergiák megvalósítása a gazdasági és a szociális rendszer között, amelyek egy fejletlenebb gazdaságban még nem működnek. A 'Magyarország 2015' kutatás a fejlesztéspolitikai és a távlati tervezés tudományos hátterét képezte. A projekt általános értelmezési keretét az EU Lisszaboni Stratégiája adta, amelybe Magyarország is bekapcsolódott az Európai Unióhoz való csatlakozást követően. A társadalmi, gazdasági felzárkózási folyamatokra irányuló 'Magyarország 2020' MTA stratégiai kutatások célja volt a Nemzeti Fejlesztési Terv II., illetve annak Operatív Programjai elkészítésének segítése, a vonatkozó ajánlások kidolgozása.

Kutatóként részt vettem az Európai Unió 6. kutatási keretprogramjában: *EU – CONSENT – Constructing Europe Network (2005–2008)*, amely a bővülő és mélyülő európai integráció jogi, politikai feltételeinek vizsgálatát jelentette. A 20. század végén felerősödő decentralizáció folyamatának eredményeképpen a regionális és helyi önkormányzatok feladat- és hatáskörének megerősítése hatalmi ellensúlyt képez a központi kormányzattal szemben. A keleti bővítést követően a

Dr. Soós Edit

szupranacionális szint intézményi és döntéshozatali mechanizmusában megnövekedő demokratikus deficit felerősítette a szubszidiaritás jelentőségét. A helyi, regionális és nemzeti szintek közötti együttműködések akkor tudják betölteni szerepüket, ha létezik egy olyan közigazgatási környezet, amely képes a különböző jogi struktúrák és kompetenciák összehangolására. A témában publikált tudományos közleményeim kiemelik, hogy a szubszidiaritás elvének alkalmazása átértékeli a nemzetállamok szerepét. A korábbi nemzetállami szuverenitásra épülő kormányzati rendszer átalakul. A többszintű kormányzás új struktúráként fogható fel, amelyben a szuverenitás alkotmányos alapjai változatlanok maradnak, és a tagállamok továbbra is alapvető egységeket képeznek, ugyanakkor kihívást jelent az államok funkcionális és működési autonómiájára a döntések és a politikák megosztott gyakorlása következtében.

A regionalizmus és a határok kérdése szorosan összefügg. A határ gyakran el-

választja egymástól a történelmileg szervesen összetartozó térségeket. A nemzeti kereteket meghaladó regionalizmus és regionalizáció folyamata nem csupán a tagállami határokon belül alakítja a területi szintek struktúráit, hanem a határ menti térségekben is.

A határon átnyúló együttműködések megerősödése Európa-szerte az európaizáció és a decentralizáció folyamatainak az eredménye. Az európai integráció a bővülés és mélyülés folyamatában megszüntette a belső határokat, az Európai Unió tagállamaiban zajló decentralizáció és kormányzati reform-folyamat jelentős hatással volt a határ menti kapcsolatok fejlesztésére, mélyítésére és intenzívebbé tételére. Szakmai tevékenységem fókuszába OTKA kutatás (2003–2007) keretében két kapcsolódó terület került. Az önkormányzati rendszer közigazgatási és hatalompolitikai összefüggéseinek vizsgálata, valamint az európai regionális politika egyik kiemelt területének, a határon átnyúló együttműködések intézményesülésének nemzetközi jogi, európai jogi és nemzeti jogi szabályozásának kérdései. Magyarország vonatkozásában vizsgálataim arra irányultak, hogy egy unitárius államban milyen esélyei vannak a helyi és regionális szinteknek a határon átnyúló kapcsolatok alakításában. A Pólay Elemér Alapítvány gondozásában megjelent, jogszabálymellékleteket tartalmazó könyv (2009) gyakorlati szakemberek számára is hasznos útmutatóul szolgál.

A tagállamok közötti közigazgatási együttműködés hozzáadott értéket képvisel az Európai Közigazgatási Térben, amely fejlődésében kiemelt szerepet töltenek be 2006 óta az európai területi együttműködési csoportosulások (EGTC). Kutatómunkám jelentős részben az EGTC-k hálózatosodásának nyo-

mon követésére, a 2011-ben megalakult Régiók Bizottsága EGTC Platformja munkaanyagainak feldolgozására épült. Az EU határtérségeiben és Magyarország határain működő EGTC-k empirikus vizsgálata az alapítás feltételeinek megkönnyítésére, valamint az EGTC-k jogi, intézményi továbbfejlesztésére vonatkozó javaslatok megfogalmazására nyújtott lehetőséget.

A kritikai észrevételek magyar és angol nyelvű tanulmányaimban kerültek publikálásra (pl. Contribution of EGTCs to Multilevel Governance, in: *International Journal of Multidisciplinary Thought*, USA, 2013, No. 03, 519–531.; Endeavours to Establish EGTCs on Hungary's External Borders, in: Luis Dominguez & Iva Pires (eds.): *Cross-Border Cooperation Structures in Europe. Learning from the Past, Looking to the Future*, P.I.E. PETER LANG, Bruxelles – Bern – Berlin – Frankfurt am Main – New York – Oxford – Wien, 2014, 213–227.). Kutatásaim során arra a következtetésre jutottam, hogy az EGTC-k az innováció és a többszintű kormányzás stratégiájának részei. Az EGTC-hálózatosodás folyamata hozzájárul az Európai Közigazgatási Tér továbbfejlesztéséhez kapcsolódó intézményi keretek megerősítéséhez. Az EGTC-k az Egységes Európai Közigazgatási Térpiléréi annak ellenére, hogy a tagállamok jogi-közigazgatási berendezkedései országonként jelentősen eltérnek.

Az Európai Unióban a kormányzás és a közigazgatás különböző szintjei szoros összefüggésbe kerülnek egymással és az európai folyamatokkal. Az integráció során a jogi és közigazgatási rendszerek összekapcsolódnak, ami a tagállami közigazgatások európaizálását segíti elő. Az Unió és a tagállamok nemzeti közigazgatásai közötti bonyolult kapcsolatrend-

szer következtében a közpolitikai döntések egyre inkább az uniós intézmények, a nemzeti közigazgatási rendszerek, valamint a területi és helyi közigazgatási szintek többszintű interakcióinak eredményei. A kormányzás új formái a Visegrádi országokban (V4) c. projekt (2015) célja volt a modern állam kormányzási tapasztalatainak interdiszciplináris elemzése, a Visegrádi országok – Cseh Köztársaság, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia – kormányzati rendszereinek vizsgálata. A kutatási eredményeim nemzetközi konferenciákon ismertettem [pl. Network of Institutes and Schools of Public Administration in Central and Eastern Europe Conference, Tbilisi (2015), Bratislava Legal Forum, Bratislava (2015)].

2002 óta vagyok az SZTE ÁJTK Politológiai Tanszékének docense. Oktatási tevékenységem középpontjában a politika jogi, intézményi környezetének a vizsgálata áll, ezért erőteljesen támaszkodik a jogtudományokra. A jogászképzés mellett a politológia és a nemzetközi tanulmányok alap- és mesterképzésben, valamint a külföldi jogász hallgatók angol nyelvű képzésében tartok kurzusokat európai uniós témakörökben. A modern állam elmélete, az állam- és kormányformák vizsgálata, az állam és a demokrácia viszonyának elméletei, a demokrácia

fogalma évezredek óta jelen vannak a politikai gondolkodásban. A nemzet elvére épülő eszmerendszer, a nacionalizmus jellegének megváltozása az 1970-es évektől új állami intézmény, a kisebbségek területi vagy kulturális autonómiája formájában jelenik meg, megerősödik a regionalizmus mint államszerkezeti elv. Ezért tartottam fontosnak az Állam- és Jogtudományi Karon a Politikatudomány MA Államelméleti, regionális és határtanulmányok szakirány megszervezését, amelynek vezetője vagyok.

Külföldi tanulmányútjaim alkalmával többek között a European University Institute, Florence (Olaszország), a College of Europe, Bruges (Belgium), a Tromsøi Egyetem Jogtudományi Kara (Norvégia), a Turkui Egyetem Politikatudományi Tanszéke (Finnország), a Wroclawi Egyetem Politikatudományi Tanszéke (Lengyelország) és a Hradec Králové-i Egyetem Politológiai Tanszéke (Cseh Köztársaság) munkatársaival alakítottam ki az évek során eredményes tudományos-szakmai együttműködést, amelyek révén számos nemzetközi konferenciára kaptam meghívást, tartottam előadást külföldön, amelyek újabb lehetőségeket jelentenek kutatási kapcsolataim bővítésére.

*Dr. habil. Soós Edit
egyetemi docens*

Dr. Szomora Zsolt egyetemi docens, állam- és jogtudományból PhD fokozattal rendelkező oktatónk (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) habilitációjára 2015. május 6-án került sor. Tantermi előadásának címe „A bűncselekmény elkövetői” volt, tudományos előadását „A becsü-

let mint jogi tárgy dogmatikai és alapjogi nézőpontból” címmel tartotta.

Előzmények

A PhD fokozatomat a nemi bűncselekmények dogmatikai alapkérdéseiről írt disszertációm megvédésével szereztem meg 2008-ban, majd ezt követően

Dr. Szomora Zsolt

elkezdtém kitekinteni a szűken vett büntetőjog-dogmatika berkeiből, és újabb kutatásaim az alkotmány(jog), az alapjogok és a büntetőjog kapcsolatának vizsgálatára irányultak. Ezzel együtt szakmai érdeklődésem középpontjában továbbra is a dogmatika áll, a büntetőjog-dogmatika nézőpontjából tekintek az alkotmányos garanciákra, azt vizsgálva, hogy az alapjogi behatás milyen követelményeket támaszt a büntetőjogra nézve, és milyen változásokat idéz elő a büntetőjog belső, zárt világában. Így habilitációs témaként az anyagi büntetőjog és az alkotmány kapcsolatának vizsgálatát, még pontosabban a büntetőjog-alkalmazás alkotmányosságának elemzését választottam. Célzott kutatómunkámat 2010 óta végeztem, először az Alexander von Humboldt-Stiftung egyéves németországi kutatói ösztöndíjának keretében, *Prof. Dr. Arndt Sinn* szakmai támogatásával az Osnabrücker Egyetemen. 2011-ben addigi munkásságomért *Junior Prima*-díjat vehettem át a Magyar Tudományos Akadémián. Ku-

tatómunkámat 2011 és 2014 között a Magyar Tudományos Akadémia *Bolyai*-ösztöndíjának segítségével folytattam.

Az anyagi büntetőjog alkalmazásának alkotmányossági kérdései

Az 'alkotmányos büntetőjoggal' foglalkozó korábbi szakirodalom elsősorban a büntetőjog-alkotás alkotmányos korlátaira koncentrált, ami szorosan összefüggött azzal, hogy 1990 és 2012 között az Alkotmánybíróságnak kizárólag normakontroll-kompetenciája volt. Az ezredforduló környékén, az azt követő első évtizedben aztán megjelentek az első olyan tanulmányok, és az első empirikus vizsgálatok is, amelyek a büntetőjog-alkalmazás alkotmányos vetületével foglalkoztak (pl. *Halmi Gábor, Bencze Mátyás, Hollán Miklós*). Kutatásomat ezen a megindult vonalon, azt továbbépítve folytattam. Vizsgálataimat a korábbiakhoz képest egyrészt átfogóbb tematika alapján, és szélesebb, átfogóbb empirikus bázisra építettem. Továbbá a kérdéskör jogi szabályozóinak megváltozása a kutatást is determinálta. E vonatkozásban két fontos elemet kell kiemelni: egyrészt az alkotmányjogi panasz 2012-ben történt bevezetése óta többé már nem lehet kérdéses, hogy a (büntető)bíróságnak is van az Alkotmánybírósággal párhuzamos alkotmányértelmezési kompetenciája. A büntetőbíróság alkotmányértelmezésének kontrollját ma már az alkotmányjogi panasz eljárás biztosítja. Másrészt az Alaptörvény 28. cikkének új előírása ma már normatív, alkotmányi szinten érinti a (büntető)bíróságok szakjog- és alkotmányértelmezési kompetenciáját. E rendelkezés jelentős novuma, hogy a jogértelmezési módok közül kiemel kettőt: a teleologikus és az alkotmánykonform normaértelmezést.

Azaz a büntetőjog-alkalmazásnak végső soron – a klasszikus értelmezési módokkal elérhető értelmezési eredmények közül, azokat követően – e két értelmezési módra kell figyelemmel lennie, hogy az alkotmányosság követelményét teljesítse.

Habilitációs monográfiámmal kiemelt célom volt, hogy a büntetőjog-alkalmazónak próbáljak e kérdésben hasznosítható szempontokat adni. A magyar joggyakorlat elemzéséhez 230 büntetőbírói határozatot dolgoztam fel. Ezek nagy része anonim határozat, kisebb része publikált BH. Anonim határozatokra kiterjedő átfogó vizsgálat korábban nem volt e témában a magyar szakirodalomban. Hangsúlyosan foglalkoztam a véleménysszabadság büntetőjogi korlátaira vonatkozó kérdésekkel: a véleménysszabadság vonatkozásában az alapjogi és a büntetőjogi réteg érintkezése teljesen közvetlen, nem véletlenül alakult ki számottevő alkotmánybírói és (büntető)bírói judikatúrája e bűncselekményeknek. A véleménysszabadságon kívül foglalkoztam még a gyülekezési jog és további alapjogok büntetőjog-értelmezésre gyakorolt hatásával. Kimutattam számos olyan esetet, amikor a bírói gyakorlat vagy fel sem ismerte az adott ügy alapjogi relevanciáját, vagy azt felismerte ugyan, de – ki-kristályosodott módszertan hiányában – téves jogértelmezési eredményekre jutott. E hibák elkerülésére igyekeztem általános módszertant kidolgozni az alapjogok büntetőjogi normákra gyakorolt restriktív értelmezési hatásának vizsgálatára.

További eredmények

Habilitációs kutatásom mellett számos más témakörrel is foglalkoztam. Így a nemi bűncselekményekkel és a

nők elleni erőszak kérdéseivel, az innováció büntetőjogi védelmével, egyes individuális jogtárgyakat sértő bűncselekmények új Btk.-beli helyzetével. Tanszéki kollégáimmal közösen írt új Btk. Kommentárunk a Complex Kiadó gondozásában jelent meg, könyv alakban és digitális formában is. Közreműködtem a Büntetőjogi Tanszék új Btk.-t feldolgozó tankönyv- és gyakorlókönyv-sorozatának megalkotásában. Kollégáimmal együtt több külföldi kutatási projektben is részt vettem, így pl. az ún. *Vorverlagerung*-jelenség vizsgálatában vagy a gyógyszerhamisítás büntetőjogi relevanciájának európai uniós szintű vizsgálatában. 2011 óta a Jogesetek Magyarázata (JeMa) szakfolyóirat szerkesztője, 2014 óta főszerkesztője vagyok. Tartós kutatási együttműködésben veszek részt az MTA TK Jogtudományi Intézetével és az MTA BTK Média tudományi Kutatócsoportjával. Jelenleg 100 megjelent publikációm és 320 független hivatkozásom van. Szerzőtársammal, *Karsai Krisztinával* közösen írt „Criminal Law in Hungary” című szakkönyvünk 2010-ben jelent meg először a Kluwer Law International holland kiadó gondozásában, 2015-ben pedig már a második kiadás megjelenésére került sor.

Nagyon büszke vagyok tanítványaimra, akik az elmúlt évek Országos Tudományos Diákköri Konferenciáin tizenegy helyezést, ebből hét első helyet értek el. Nekik köszönhetően 2015-ben Mestertanár Aranyéremben részesülhettem. Ezúton is köszönöm a kiváló tanszéki kollektíva, külön is *Nagy Ferenc* professzor úr és *Karsai Krisztina* professzor asszony töretlen segítségét és szakmai támogatását.

*Dr. habil. Szomora Zsolt
egyetemi docens*

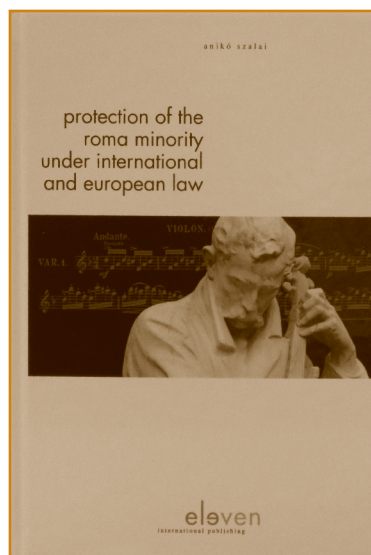
Szalai Anikó

Protection of the Roma Minority under International and European Law

**A roma kisebbség védelme a nemzetközi és az Európa-jogban
– Szalai Anikó tollán keresztül**

A kisebbségek nemzetközi jogi helyzete a 21. század nemzetközi jogában bár olykor látványosan háttérbe szorul (különösen akkor, ha a politikai szempontok fontosabbakká válnak a jogi megközelítésnél), valójában azonban az egyik legérzékenyebb és legaktuálisabb területe a nemzetközi (emberi) jogi szabályozásnak.

Szalai Anikó a Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíj-pályázatában egy olyan kutatás elkészítését vállalta, amely ugyan egyes részelemeiben már megjelent korábban a hazai jogi szakirodalomban (például *Kovács Péter*, *Loss Sándor* vagy éppen *Majtényi Balázs* munkásságában), azonban a téma átfogó elemzése mind ezideig váratott magára. A kutatás szakirodalmi fontosságát és elvégzésének színvonalát nem csupán az azzal elnyert hazai díjak (Nemzeti Kiválóság-díj, Herczegh Géza Emlékklap), hanem az a tény is jól igazolja, hogy az angol nyelvű kéziratot a hágai székhelyű *Eleven Publishing* is kiadásra érdemesnek tartotta. A téma azonban nem csupán a szakirodalomban, hanem a mindennapokban is folyamatosan jelen van, melyre egyaránt hozható példa a hazai bírósági, strasbourgi bírósági, luxemburgi bírósági, illetőleg más nemzetközi fórumok gyakorlatából.

A kisebbségek (és azon belül is speciálisan a roma kisebbség) nemzetközi és uniós jogi helyzetének vizsgálata során az első probléma, amellyel a téma iránt érdeklődők szembesülhetnek, a fogalmi zűrzavar. A nemzetközi jogban ugyanis jelenleg sem létezik általános érvényű és kötelező erővel bíró kisebbségfogalom, ugyanakkor a kisebbség kifejezés mellett, vagy olykor éppen ahelyett, a nemzetközi jogi szabályozás ismeri az őslakos népek kategóriáját is (ezzel szemben az afrikai és ázsiai megközelítésben gyakorlatilag egyik fogalommal sem találkozhatunk). Kisebbségvédelemre ugyanakkor kisebbségfogalom nélkül is

van lehetőség, mint azt például az Európai Unió faji diszkriminációs irányelve is mutatja, tovább nehezítve a témakörben való eligazodást.

A könyv három érdemi fejezetében vizsgálja az univerzális (II. fejezet) és az európai (III. fejezet) szabályozást, valamint megkísérel választ adni arra a gyakorlati kérdésre, hogy egy potenciális jogsértés gyanúja esetén melyik fórumot is célszerű a sértettnek választania (IV. fejezet). Az univerzális szintű szabályozás és jogvédelem kiindulópontja a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kisebbségek védelmét rögzítő 27. cikke, melyből kiindulva a *Szerző* részletesen bemutatja a vonatkozó szabályozást és gyakorlatot. Az európai szintű rendelkezésre álló jogvédelem nem csupán az Európai Unió és az Európa Tanács, de az EBESZ szabályozását is jelenti, ekként ebben az esetben sem csupán a strasbourgi bíróság esetjoga tekinthető relevánsnak (bár kétségtelenül ez a legkézenfekvőbb jogvédelmi lehetőség az európai emberi jogi rendszerben).

Akár regionális, akár univerzális szintű fórum eljárásában gondolkodunk a romák jogainak védelme kapcsán, ez azonban csak a második lépés le-

het – elsőként ugyanis a rendelkezésre álló nemzeti jogorvoslatokat kell a kérelmezőnek kimerítenie. Ehhez pedig alapvető fontosságú annak eldöntése, hogy polgári peres vagy éppen büntető-eljárás (esetleg valamilyen közigazgatási hatóság eljárásának) indítása szolgálja leginkább a kérelmező érdekét. A nemzeti eljárás helyes megválasztása ideális esetben már csak azért is fontos, mert így a jogsértés megfelelő módon jóvátételre kerül még a nemzetközi fórum eljárását megelőzően – míg kevésbé ideális esetben ez az eljárás lesz a nemzetközi igényérvényesítés kiindulópontja. A könyv egyik nagy erénye a sok közül, hogy erre a praktikus kérdésre is megkísérel választ adni.

Összességében Szalai Anikó műve joggal tekinthető hiánypótló jellegűnek a hazai nemzetközi (emberi) jogi szakirodalomban, és szolgálhat iránymutatásul az elméleti és gyakorlati szakemberek számára. A téma folyamatos aktualitása, tovább az újabb és újabb esetjogi fejlemények nyomán pedig remélhetőleg idővel akár egy második, az új esetekkel kibővített kiadást is olvashatunk majd.

*Dr. habil. Szemesi Sándor
egyetemi docens (Debrecen)*

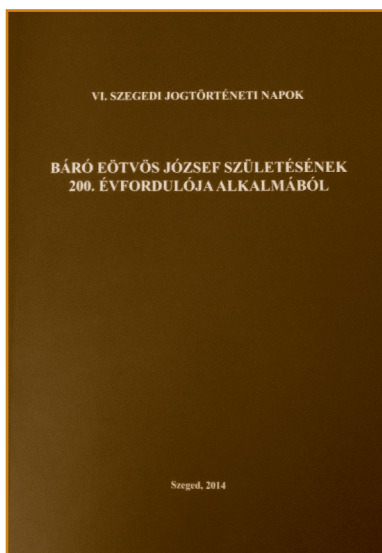
Varga Norbert (szerk.)

Báró Eötvös József születésének 200. évfordulója alkalmából

Margójegyzetek egy tanulmánykötethez

Ritkán szokott az ember egy könyvimertetésnek külön címet adni. Rövid írásom mégis annak köszönheti saját címét, hogy a kötet, amelyet bemutatni tisztem a mai napon, az *Eötvös József* születésének 200. évfordulójára rendezett konferen-

cia tanulmánnyá szerkesztett előadásait foglalja össze: a reformkori politikus, szépíró, jogász és szónok Eötvös József előtt tiszteleg, akinek épp ez volt a sajátos munkamódszere: margójegyzeteket készített mindenhez, amit elolvasott.

1. A Szegedi Jogtörténész Napokról

A hatodik Szegedi Jogtörténész Napokat az SZTE jogtörténeti tanszékei 2013 őszén rendezték meg. Olyan rendezvénysorozat ez, amely az egész ország jogtörténész társadalmát (*Kajtár István* szavaival élve: a 'céhet') megmozgatja. Örömmel mondom, hogy ez a rendezvény szűk egy hónappal a könyvbemutatót megelőzően szélesült nemzetközivé. A jogtörténész napoknak mindig tematikus keretet adnak a szervezők: két napon át nívós előadások egész sora hallható az egyetem, a jogtörténet különböző ágait művelő tanszékek és a SZAB együttműködésében. Olyan szakmai fórum a Szegedi Jogtörténész Napok, amelyre mindig öröm jönni.

2. A konferenciakötet-sorozatról

A kezemben tartott kötet a konferenciák tematikus köteteinek hatodik darabja. A korábbi könyveket kivétel nélkül *Homoki-Nagy Mária* professzor asszony szerkesztette, akinek nevéhez maga az egész rendezvénysorozat és

annak kétévenkénti megszervezése is fűződik. Az, hogy a konferenciakötetekben levő, tanulmányra formált előadások valódi jogtörténeti tudástárat jelentenek, nem kétséges. Örömmre szolgál elmondani, hogy a debreceni jogi kar szakmai folyóirata, a *Pro Futuro* vállalkozott arra, hogy évről-évre közzéteszi a hazai jogtudományi szakirodalom annotált bibliográfiáját, és az elmúlt években már volt szerencsénk e kiváló sorozat több kötetét ismertetni.

3. A konkrét kötetről

A 2013-as Jogtörténész Napokon tartott majd' 30 előadásból 13 tanulmány került be a gyűjteményes kötetbe, amelynek szerkesztésmódja a szerzők neve szerinti abc-rend. Lehetett volna más módszert is választani, hiszen maguk az előadások a konferencián tematikus egységekben hangzottak el, a szerkesztő (*Varga Norbert*) azonban nem ezt követte – szerkesztési eljárása azzal igazolható, hogy mivel nem minden előadás tanulmány-változata szerepel a kötetben, felborulhattak volna az arányok. A betűrend viszont a tematikai sokszínűséget erősíti, nem pedig hiátusokat kelt az olvasóban.

A könyv kétféle tanulmányt tartalmaz: részben az Eötvös tanaihoz, munkáihoz közvetlenül kapcsolódókat, részben pedig Eötvös kapcsán, a kor valamely jogintézményét kifejtőket (ezek közül több volt hallható a konferencián, mint amennyi végül belekerült a kötetbe). A tanulmányokban számos kutatási attitűd, módszertan jelenik meg: van, aki a hagyományos módon, a levéltári források feltárásával és feldolgozásával készítette el tanulmányát; van, aki a jogszabáleyelemzésre helyezte a hangsúlyt; van, aki a fellelhető szak-

irodalom szintézisét adta munkájában; de a hagyományos értelemben vett jogtudományi módszereken kívül a szép-irodalom jogi szempontú értékelése is megjelenik egy-egy tanulmányban. Épp Eötvös kapcsán még ez utóbbi is kézenfekvő.

4. A tanulmányokról

Eötvös József politikusként, jogászként és íróként egyaránt ismert és elismert volt. Valódi államférfi – ha lehetne, csupa nagybetűvel írva. Olyan személyiség, akit (a kötetben szereplő tanulmányokból is kiemelhetően) az alábbi jelzőkkel lehetne legjobban leírni:

Művelt: anyanyelve a német volt, de emellett beszélt a kor főúri szokásának megfelelően latinul, franciául, angolul, olaszul – és magyarul is.

Olvasott: öt nyelv legfrissebb szakirodalmát, politikai és filozófiai jelenségeit-eredményeit követte naprakészen, és ezt szónoklataiba, írásaiba, irodalmi műveibe is beépítette.

Tanult: joghallgató volt a pesti egyetemen, ahol *Szibenliszt Mihály*tól és *Frank Ignác*tól tanult (17–18 évesen évfolyamharmadik volt természetjogból), közvetetten viszont *Feuerbach* és *Mittermaier* tanítása is eljutott hozzá – tudjuk meg *Petrasovszky Anna* tanulmányából.

Széles látókörű: a társadalomban meglevő valamennyi problémára megpróbált reagálni. A Pesti Hírlapban megjelent vezércikkeiben Magyarország alkotmányos átalakításáról értekezett, „a jövőndő magyar államának összefüggő struktúráját rajzolta meg.” A közjogban a hatalmi ágak megosztása, elsősorban a törvényhozás és a kormányzás kapcsolata érdekelte: foglalkozott a miniszteri felelősség kérdésével is. A

rendiség minden hátrányával tisztában volt, és megoldást akart adni a rendi társadalom válságjelenségeire. Több tanulmány szerzője is párhuzamba állítja Eötvöst *Deákkal*, kiegyezéspárti alapállásuk alapján. Homoki-Nagy Mária is megjegyzi tanulmányában, hogy Eötvös „közjogi munkásságát meghatározta az az elképzelése, hogy Magyarország jövőjét kizárólag Ausztriával együtt, perszónálunióban képzelte el.” Deák mellett azonban szinte valamennyi (többségükben a centralista irányzathoz tartozó) vezető politikusával, személyiségével jó kapcsolatot ápolt: *Szalay László, Pulszky Ferenc, Trefort, Kölcsey, Batthyány Lajos* vagy *Pauler Tivadar* egyaránt a baráti körébe tartozott.

Mérsékelt: mindig középen állt, óvakodott a túlzásoktól. Ez a visszafogott bölcsesség vezette a helyes megoldásokhoz, ám korabeli megítélését nemigen segítette: forradalmárnak nem volt elég radikális, konzervatívnak meg túlontúl radikális volt – állapítja meg *Beke-Martos Judit* a nemzetiességi kérdés kapcsán, de a személyiséget tekintve általános érvénnyel. Mérsékelt beállítódásának oka lehetett az is, hogy állandóan kétkedett még saját nézeteiben is. Folyton gondolkodott: alaposan átgondolta, mérlegre tette kortársai, kritikusai gondolatait is.

Nyelvfejlesztő: különösen a reformkori jogi nyelv fejlesztésében járt élen. A büntetőjogi dogmatika kialakulása kapcsán máig számon tartják, hogy Eötvös a bűncselekmény kifejezésre 11 elnevezést használt. Ez mutatja, hogy a fogalomkészlet még nem letisztult, de azt is tudjuk, hogy az általa használt *terminus technicus*-ok egy része szerveült a büntetőjogban. Számos adalékkal szolgál ehhez *Bató Szilvia* tanulmánya. De nemcsak a jogtudomány terén

volt nyelvfejesztő: az ortodox vallás helyett ő találta ki a 'görög-keleti' elnevezést, amely az 1868:IX. tc. nyomán aztán széles körben elterjedt.

Munkái – bár nem tartoznak a könyvű olvasmányok közé – akár a tananyag részét is képezhetnék: „A falu jegyzője” című művéből a nemesi vármegye szervezete, tisztségviselői és egész működése kitűnően megtanítható lenne. Bemutatja ezt az önkormányzatot Homoki-Nagy Mária, és elemzi Eötvös önkormányzathoz kapcsolódó politikáját *Stipta István* munkája. De más munkáiban is megjelennek a jogtörténet klasszikus tárgykörei. A válásügyek és az oktatásügy párhuzama jól nyomon követhető Eötvösnél (lásd *Szabó István* és *Völgyesi Levente* tanulmányait is), aki pl. csak ott javasolja állami népiskolák felállítását, ahol nem működik egyházi iskola. Ez is olvasható *Koncz Ibolya Katalin* és *Nagy Janka Teodóra* közoktatással, valamint *Császár Kinga* nőneveléssel foglalkozó írásai-ban. Szintén fontos számára a nemzeti-ségi kérdés: Beke-Martos Judit és *Nagy Noémi* tanulmányában is megjelenik ez a nagyon súlyos korkérdés – utóbbi-ban épp a nyelvhasználat szabályozása kapcsán. De ugyanilyen alaposággal gondolja végig az egyetemi szabadság helyzetét, mint a tanszabadság megvalósításának egy speciális területét. Ez ugyan nem képezi gondolkodásának központi elemét, mégis igen jól átgondolt koncepciót készít Eötvös a magyar egyetem szabályzatáról – amint azt *Képesy Imre* bemutatja.

A legfontosabb megállapítás azonban, amit Eötvösről értékelésként mondhatunk, az, hogy munkái mindenekfelett *időtállóak*: gondolatainak, koncepcióinak egy része még ma,

150–200 év múltán is időtálló. Napjaink számos jelensége magyarázható általa. Jó példa erre Beke-Martos Judit tanulmánya, aki Eötvös főműve, „A XIX. század eszméinek hatása az álladalomra” 7. fejezetét (amelyben a nemzetiségekkel foglalkozik) veti össze, állítja párhuzamba az Európai Unió nemzetiségi kihívásaival, és jut arra a következtetésre, hogy a problémák hasonló gyökereűek, és hasonló megoldási javaslatok ma is kézenfekvőek.

5. Zárszó gyanánt

Kierkegaard nevéhez fűződik az aforizmává vált gondolat, amely szerint az életet csak úgy lehet megérteni, ha visszatekintünk, de úgy kell élni, hogy előre nézünk. Nekünk most abban a szerencsében van részünk, hogy az élet bizonyos jelenségeit megérthetjük, hiszen e szép kötettel visszatekintünk, és évszázados közjogi hagyományt látunk, amit akár mai köntösbe is öltöztethetünk. Ez a kötet ugyanis olyan kaleidoszkóp, amelynek egyes cserepei egy komplex, nagy egészzé állnak össze, s belőlük 160 éves gondolatokat, a magyar alkotmányosság meghatározó fejlődési ívét, egy állam működését folytonosan, történelmi koroktól függetlenül befolyásoló, alakító kihívásokat, és azokra adott, máig adekvát válaszokat ismerhetünk meg. Ha van ok, amely miatt érdemes konferenciákat szervezni és köteteket írni, hát ez ilyen. Köszönet érte a szerzőknek, a szerkesztőnek és a Szegedi Jogtörténeti Napok életre hívóinak.

*Dr. habil. Balogh Judit
egyetemi docens (Debrecen)*

Szegedi siker a nemzetközi oktatási innovációs versenyen

Beszélgetés Karsai Krisztinával

'Rangsorolt' minősítést kapott a Reimagine Education 2015 Awards (The Global Awards for Innovative Higher Education Pedagogies Enhancing Learning and Employability) elnevezésű nemzetközi oktatási innovációs versenyen a vizuális büntetőjogi jogesetek készítő projekt. A projekt ötletgazdájával és megvalósítójával, Dr. Karsai Krisztina egyetemi tanárral, karunk Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszékének vezetőjével beszélgettünk.

– Köztudott Professor Asszonyról, hogy a modern oktatási-vizsgáztatási módszerek jogi egyetemi képzésbe történő integrálásának elkötelezett híve. Összefoglalná, hogy e nemzetközi szinten is elismert projekt miképpen illeszkedik az ilyen jellegű módszertani elképzeléseibe?

– A jogásképzésnek egyik legfontosabb feladata – hangozzék bármilyen közhelyszerűen –, hogy az 'életre' felkészítse a leendő jogászokat, azaz hogy képesek legyenek felismerni az életbeli történések jogi relevanciáit, hogy képesek legyenek különbséget tenni a sokszínű felelősségi formák között, hogy képesek legyenek az életbeli helyzeteket jogilag kezelhető 'esetekké' transzformálni és ekként megoldani. Ehhez természetesen alapos elméleti tudásra és nagyon sok jogesetmegoldásra van szükség az egyetemi keretek között. A jogesetmegoldások – bármely jogterü-

Dr. Karsai Krisztina

leten járunk is – módszertanilag elvben egyfélék: a tanárok összeállítják az életbeli történet leírását, amely már sokszor csak a jogilag releváns tényeket tartalmazza, a diákok pedig beazonosítják a jogi problémákat, megtalálják a vonatkozó jogszabályokat (bírói gyakorlatot, esetleg eltérő elméleti megoldást), azaz szubszumciót alkalmaznak, és ha ezt egy érvelő szöveg alkotásával (szóban vagy írásban) kiegészítik, már meg is vagyunk. Annyi furfangja még lehet a dolognak, hogy esetleg olyan tények is belekerülnek a tényállásokba, amelyek nem relevánsak, de akár annak tűnhetnek.

Jómagam egy másik módszert is szoktam alkalmazni, ez volt tulajdonképen-

pen a vizuálisoknak is az eredője. Arról van szó, hogy nem az életbeli történetet adom ki a diákoknak megoldásra, hanem az egyértelmű jogi megoldást és az ő feladatuk az, hogy kreáljanak ehhez egy történeti tényekből összeálló esetet. Mint egy egyenletben, amikor az eredményt ismerjük, és meg van adva, hogy például szorzással jussunk el a 12-höz. Sokféle megoldás van, de ha egész, pozitív számokat veszünk alapul, akkor véges a megoldások száma. A 2x6 és a 3x4 is jó megoldás, igaz? Nos, így van ez a fordított jogeseteknél is, ahol tehát olyan tényeket nem lehet felhasználni a tényállás összeállításánál, amelyek eltérő jogi minősítéshez vezetnek.

Ezt a típusú feladatot nehezebbnek találják a hallgatók, és valóban az is, hiszen még szélesebb körben kell figyelni a tények jogi relevanciájára. Például, ha a (büntetőjogi) feladat az, hogy társtetteségben, többek által elkövetett szexuális erőszak büntetétéhez kell jogesetet kreálni, akkor ismerni kell a társtetteség feltételeit, a többek által elkövetett alakzat viszonyát a társtetteséghez és fel kell tenni a kérdést a feladat megoldása során, hogy „Elnézést, tanárnő, hány éves 'legyen' a passzív alany?” Ebből a módszerből fejlesztetem ki a vizuális jogesetek koncepcióját (nyilván filmes élmények alapján is), aminek a lényege, hogy a diákok olyan rövid videókat forgatnak, amelyekben a büntetőjogi tananyag részét képező egyes bűncselekmények jelennek meg.

– *Milyen témaköröket érintettek a kisfilmek? Miért éppen a tananyag e fejezeteire esett a választás?*

– Főként vesztegetés, befolyással való üzérkedés, hivatali visszaélés, költségvetési csalás bűncselekményei jelentek meg. Olyan bűncselekményeket kell a diákoknak választani a megjelenítés alapjául,

amelyek megvalósulhatnak pusztán verbális módon: így a jogesetek lényegében azt mutatják meg, hogy pusztá beszélgetéssel is el lehet követni büntetőjogilag releváns cselekményeket. A kriminális magatartásoknak – értelemszerűen – csak egy bizonyos köre alkalmas az ilyen jellegű, oktatási célú bemutatásra, így sem az erőszakos bűncselekmények, sem az eszköz-, helyszíningényes cselekmények, sem pedig az emberi méltóságot más módon csorbító cselekmények eljátszására nem kerülhet sor.

– *Milyen készségek fejlesztését szolgálja a projekt?*

– A jogesetmegoldás a már említett készségek fejlesztését szolgálja. Ezeknél a bűncselekményeknél különösen jellemző az, hogy sokszor elmosódik a határ a 'még jogszerű' nyilatkozat és a 'már kriminális' kijelentés között, ezért a joggal szakmaszerűen (és hivatásszerűen) foglalkozni kívánók számára feladatunk nem csupán a szakmai tudásanyag átadása, hanem azzal összefüggésben, valamint azt szakmai-etikai keretbe foglalva az igazságossági, a jogszerűségi erkölcsi tételek közvetítése is. Alapvető fontosságú célkitűzés általában véve is a jogászképzésben, hogy a hallgatóinkban kifejlesszük, illetve megerősítsük az érzékenységet a legális-illegális közötti határvonal felismerésére. A vizuális jogeseteknek mindig van alternatív befejezése is, amely a szituáció jogsértés nélküli megoldását mutatja meg. Egyébként pedig igen szórakoztató a résztvevők számára a forgatási időszak, illetve utána a 'közönséggel' való találkozás is.

– *Volt-e lehetőség arra, hogy a jogeseteket prezentáló kisfilmeket a hallgatókon kívül mások is megismerhessék?*

– Eddig a kari közönség számára volt ilyen lehetőség, mivel jogesetmegoldó versenyen az elkészült kisfilmek voltak

a megoldandó feladatok, illetve mindig van közönségdíjazása a kisfilmeknek.

– *Milyen visszajelzéseket kapott a projektet illetően a résztvevő hallgatóktól, valamint más érdeklődőktől?*

– Elég sok vele a munka, mondják a hallgatók, de nem bánják, úgy érzem. A bűnügyi modulós hallgatókkal visszük ezt a projektet, a részvétel félig-meddig kötelező számukra, de mivel sokféleképpen kivehetik a részüket és nem is kell mindenkinek szerepelnie, úgy tűnik számomra, hogy szeretik.

– *Milyen szempontok alapján értékelték a projektet a nemzetközi versenyen?*

– A nemzetközi verseny díjait, amit egyébként a felsőoktatási innováció Oscar-díjainak is neveznek, több területen hirdetik meg, így *e-learning*, vegyes tanítás, jelenlétet igénylő tanítás, tudás-megosztás, infotechnológia innovatív alkalmazása az oktatásban és tanulás-értékelés kategóriában lehet nevezni. Mindegyik kategóriában kiválasztanak a rengeteg pályázat közül 5-5 projektet, ezek az ún. rangsorolt projektek, amelyek közül aztán a győztes kikerül. A szervezők egyébként 2015-ben több mint 500 pályázatról adtak hírt, ezért mindenképpen kitüntető, hogy a rangsorolt kategóriát elnyerhette ez a projekt. Valahogy olyan ez, mint Oscar-díjra jelöltség a filmes világban. Szóval végső soron úgy is tekinthetjük, hogy a vizuális jogeseteket jelölték az Oscar-díjra. Az egyes kategóriák győztese közül aztán az egyik megkapja az *Overall Winner's Award*-ot, azaz a kiemelt győztesnek járó díjat is, ami az elismerés mellett nem csekély 50 ezer dolláros pénzdíjat is jelent.

2014-ben egy olyan keretrendszer lett a kiemelt győztes (PaGamo), amely tetőalatti tantárgyhoz, témához kapcsolódóan kérdésbankot tárol (a tanárok feltölthetik a kérdéseket és válaszokat) és

a diákok pedig a 'Honfoglalóhoz' vagy a 'Rizikóhoz' hasonló koncepciójú, területfoglalós játékot játszanak a társakkal vagy a számítógéppel, miközben a játékban az adott kérdésekre adott helyes válaszokkal lehet előrébb jutni. 2015-ben pedig megosztották az első díjat két *online* alkalmazás között. Az egyik a Kaizena (kaizena.com), ami a hallgatók munkájának értékelésére szolgáló *online* keretrendszer, amit valahogy úgy kell elképzelni, hogy a tanárok a diákok beadott munkáját egyedileg értékelik, számon tartják a fejlődésüket, személyre szabott feladatok küldését racionalizálja, s a jól megszerkesztett keretek között a közösségi értékelést is lehetővé teszi és a folyamatos fejlődést célozza. Igen, igen, a japán *kaizen* filozófia képezi a koncepció alapját. Mi még fényévekre vagyunk ettől, de őszintén remélem, hogy lesz elég erő a jogi felsőoktatásban ahhoz, hogy ezeket a fény éveket a teljes módszertani megújulás 'úrhajójával' leküzdje legalább közép- vagy hosszú távon.

Az Osmosis (osmosis.org) pedig egy nagyívű oktatási platform, amit orvos-

képzésben fejlesztettek ki és aminek sokféle oktatási tartalma van (MOOC, *e-learning*, letölthető könyvek és tananyagok, ellenőrző kérdések), de ami miatt a díjat elnyerhette, az az, hogy az orvostanhallgató tanrendjével (felsőoktatási intézményének oktatási adataival) kapcsolatban van a rendszer, és a tanulmányok előrehaladásához kapcsolódóan, a diák napi rutinjának, életvitelének és tanulási szokásainak megfelelően, valamint az órarendjének figyelembevételével releváns tanulási tartalmakat ajánl. Mikor mit. Épp azt, például, amit a heti anatómia-előadáshoz érdemes megnézni, vagy amit el kell olvasni a betegjogi szemináriumhoz, vagy éppen szókikérdezőt küld a latin nyelvű szakkifejezések gyakorlásához. Ráadásul úgy adagolva, hogy illeszkedjen a (előre beállított) tanulási szokásokhoz is.

Mind a 2014-es, mind az idei mindkét nyertes tízezernyi lelkes felhasználót tudhat már magáénak, illetve intézmények tucatjait. Ehhez képest már önmagában is értékes, hogy az évente pár tucat magyar joghallgatót megmozgató projekt ekkora óriások között egyáltalán láthatóvá vált. Az én projektem ugyanis a jelenlétet igénylő tanítás kategóriában került rangsorolást szerző pozícióba. E kategóriában az 'osztálytermi tanítás' azon módszereit díjazták, amelyek a legjobban hozzájárulnak a tanulási hatékonyság növeléséhez. Értékeltek az innovációt is, azaz a módszer újszerűségét, esetleg

egyediségét. Nagyon nagy örömmel töltött el a rangsorolás, büszke vagyok arra, hogy a Szegedi Tudományegyetem e projekt révén megjelenhetett a nemzetközi szinten.

– *És a díjátadó? Úgy tudni, hogy Philadelphiában volt.*

– Igen, a díjat alapító Wharton University és a QS Quacquarelli Symonds Ltd. Philadelphiába szervezte a díjátadót, novemberben, Nos, ott kicsit ügyetlen voltam: a rangsoroltaknak felajánlották ugyanis, hogy jelentkezési sorrend alapján összesen 10-en vagy 15-en talán, kapnak lehetőséget, hogy előadjanak a projektjükről (7-7 percben). Nem sokat gondolkodtam rajta, másnap már írtam, hogy kérjem a helyet, de sajnos így is későn érkezett be a jelentkezésem, lemaradtam a szabad előadás-helyekről. Így aztán csak virtuálisan követtem az eseményeket.

– *Kik működtek közre Professzor Asszony koordinálása mellett a projekt megvalósításában?*

– A filmfelvételek az egyetem egyik filmstúdiójának segítségével, *Bárany Péter* szakmai megvalósításában készültek el. Tanszéki kollégáim közül *Molnár Erzsébet* segített legutóbb a felvételek megszervezésében, majd *Juhász Andreával* együtt a jogesetmegoldó versenyeket is megszervezték.

– *Milyen finanszírozásban valósult meg a projekt?*

– 2015-ben az IM nyújtott támogatást az SZTE-vel fennálló szerződése alapján, az azt megelőző években magán-, illetve tanszéki finanszírozású volt a projekt. Az IM támogatásnak köszönhetően néhány kisfilmet angol nyelvű felirattal is elláttam, mivel célom, hogy külföldi hallgatókkal is beszélgethessünk ezekről a dolgokról. Nyilván az ő esetükben nem a jogesetmegoldás gyakorlása a cél,

hiszen általában nem azért jönnek, hogy mélységeiben megismerjék a magyar jogot, de a jogi problémák, az erkölcsi kérdések felismerése és az azokról való diskurzus hasznos eleme lehet az itteni tanulmányaiknak.

– *Mi a program jövője? Tervezi a következő évfolyamok hallgatóinak bevonását is ilyen filmek készítésébe?*

– Ahogy említettem, a külföldi hallgatókat is szeretném bevonni, meglátjuk miképpen lesz erre jó lehetőség. A programnak pedig nemcsak jövője van, hanem jelene is. Most zajlik a forgatókönyvek írásának fázisa, a modulos hallgatók dialógusokat gyártanak, és az erre fordított időben heti rendszerességgel

közösen megvitatjuk, hogy a dialógusaiik milyen releváns tényeket tartalmaznak, mit szeretnének kihozni a végén az esetből stb. Ha összeállnak a dialógusok, akkor jön az implementációs fázis, a felvételek készítése. Van olyan hallgatói csapat, amelyik általuk készített videót szeretne, nagyon örülök ennek a fejlődésnek, hiszen színesíti a palettát, illetve van egy olyan csapat, amelyik képregényben képzei el a jogesetét. Erre aztán végképp kíváncsi vagyok, hiszen magam is képregény-rajongó vagyok, szóval a 2016 őszén esedékes új bemutatón izgalmas újdonságok várnak majd mindenkit.

*dr. Gácsi Anett és dr. Gál Andor
egyetemi tanársegédek*

Identitás és geopolitika

Dr. Martonyi János, karunk Nemzetközi Magánjogi Tanszékének egyetemi tanára, korábban vezetője, 2014-ben töltötte be 70. életévét. Az egyetemről ez alkalomból nyert *professor emeritus* címe okán, 2014. november 21-én tartott 'székfoglaló beszédének' szerkesztett változatából idézünk.

Nemrégiben azt írtam, hogy 2015 a közösségi identitások (újra) felfedezésének az esztendeje volt: „Azé a közösségi identitása, amely nem elsősorban más közösségekkel szemben, hanem saját létének, lényegének megtalálása útján fejezi ki magát. Esetenként lehet fontos annak kimondása is, hogy mi az, ami nem vagyunk, de ennél fontosabb annak a pon-

A mindig nagyon koncentrált Martonyi János

tos meghatározása, megtalálása, felépítése, újjáépítése, megerősítése, hogy mi az, ami vagyunk. Így van ez a nemzeti identitással, az európai identitással és a nyugati civilizációhoz tartozásunkkal egyaránt.

A közösségi önazonosság a múltban gyökerezik, kollektív identitásunkat nyelvi, kulturális, szellemi és lelki örökségként kapjuk. De az örökség üzenete a jövőhöz szól, annak a közösségnek a jövőjéhez, amelyik meg akarja őrizni lényegét és ennek megfelelően akarja alakítani jövőjét. Ez a közösségi önazonosság nem rombol, hanem épít, nem ellenfelet, hanem kapcsolatot keres, nem vákuumot teremt önmaga leépítésével, hanem építi és megtalálja önmagát. Nincs diverzitás identitás nélkül, magyarul nincs sokszínűség önálló, saját színek nélkül.”¹

Valójában az egyéni és közösségi identitás kérdése már régóta kilépett a nyelvi jelentések és tudományos fogalmak köréből és egyre érzékenyebb politikai kategóriává vált. A különböző tudományok, így a pszichológia, a szociológia, a filozófia érdeklődése az identitás fogalma iránt közismert, a tudományok sorából nem marad ki a közgazdaságtudomány sem. Példa erre, hogy az identitás témájáról az elmúlt években az egyik legismertebb művet egy közgazdasági Nobel-díjas tudós, *Amartya Sen* írta.² De fontos kérdése az identitás meghatározása a jogtudománynak is, ezen belül elsősorban a nemzetközi magánjognak, mivel a kollíziós normáknak kell eldönteniük, hogy melyik állam jogát kell tekintenünk az ember személyes jogának, mi tehát az az ismérv, tényező, amelynek

alapján a leghelyesebb eldöntenünk, hogy egy meghatározott személy melyik államhoz és így annak jogához kapcsolódik a legszorosabban. Nem véletlen, hogy a személyes jog meghatározására irányuló elméletek és az ezeknek megfelelő jogi szabályozások két egymással ellentétben álló módon keresték és találták meg az ember identitásának a meghatározását. Amikor ugyanis eldöntjük azt, hogy az ember melyik állam jogával áll a legszorosabb kapcsolatban, melyik államhoz, mint politikai közösséghez kapcsolódik, tartozik, akkor azt a kérdést döntjük el, hogy az egyéni identitás szempontjából a lakóhely (állandó tartózkodás) alapvetően territorális tényezője, vagy a jelentős mértékben vérségi alapon álló, tehát öröklött állampolgárság kritériuma legyen a meghatározó szempont.

A politikai közösséghez történő szorosabb kapcsolódás persze az egyéni identitásnak csak egyik, korántsem kizárólagos eleme, már csak azért sem, mert maga az egyéni identitás sohasem kizárólagos. Mégis, az a kérdés, hogy az ember személyes jogának meghatározása alapjának a lakóhelyet vagy az állampolgárságot tekintjük, elválaszthatatlan az egyéni identitás egy sor gazdasági, demográfiai és politikai tényező által történelmileg kialakított, alapvetően kulturális fogalmától. A jognak, a kollíziós jogi szabályozásnak tehát az egyéni identitás fogalmával szorosan összefüggő kérdésben kell állást foglalnia. Meg is teszi ezt, nyilván a jogalkotói érdekeknek megfelelően, de ezzel egyben egy lényeges elméleti-filozófiai kérdésben is állást foglal: kik vagyunk, hova tartozunk, melyek azok az állami normák, amelyek a minket érintő fontos kérdésekben irányadók, meghatározzák életünket?

A személyes jog meghatározásának a kérdése az egyéni identitás tehát fontos,

1 Identitások kora, in: Heti Válasz, 2016. január 7.

2 Amartya Sen: Identity and Violence. The illusion of destiny, W. W. Norton & Co., New York – London, 2006 (a továbbiakban: Sen 2006).

de nem kizárólagos eleme. A személyes, egyéni identitás ugyanis sohasem lehet kizárólagos, az ember sohasem tartozik csupán egyetlen csoporthoz, egyetlen közösséghez. Az ember egyszerre kapcsolódik különböző kollektívumokhoz, állampolgára egy államnak, tagja lehet egy nemzeti közösségnek (például magyar vagy kurd), egy vallási közösségnek, de dönthet úgy is, hogy egy politikai mozgalomban vagy pártban éli meg a csoporthoz tartozás élményét. Ha a kizárólagos hovatartozás érzése mégis kialakul, akkor nagy baj van, példa erre a bolsevik identitást a családi kötődés elé helyező kisfiú, aki édesapját jelenti fel, vagy éppen napjaink öngyilkos merénylője, aki a szélsőséges iszlámizmusban találja meg kötődésének, tehát az identitásának egyetlen forrását.³ Az identitás fogalmával kapcsolatos, széles körben terjedő bizalmatlanságot jelentős részben éppen a kizárólagos identitásból (*single affiliation*) eredő veszélyek táplálják. A másik szélsőség az identitás tagadása, mindenfajta kötelék, kötődés elutasítása. Az identitás tagadása, vagy legalábbis figyelmen kívül hagyása (*identity disregard*) egy minden kötődéstől mentes, elszigetelt, 'racionális bolondot' (*rational fool*) tételez, aki önmaga kizárólagos megvalósítását egyedül, mindenfajta hovatartozástól függetlenül képzei el.⁴ Ez gyakorlatilag is megvalósíthatatlan, mivel egyes közösségek, például az állam bizonyos helyzetekben elkerülhetetlenül érvényesítik az adott közösséghez tartozásból, például a személyes jog alkalmazásából fakadó következményeket.

A többszörös identitás gyakran és szinte óhatatlanul felveti az identitások ütközését. Szembekerülhetnek egymással példá-

ul az állampolgárságból eredő kötelek a nemzeti közösséghez történő kötődésből származó érzésekkel (például amikor egy nemzeti kisebbség tagja katonai behívót kap, abból a célból, hogy vegyen részt egy számára idegen fegyveres konfliktusban), vagy amikor kiélezett történelmi helyzetben egy vezető politikusnak választania kell a politikai párthoz tartozás és a nemzete iránti elkötelezettség között. Ez utóbbi történet mindenekelőtt *Nagy Imre* esetében, aki nemzetét, és ezzel együtt a mártírhalált választotta.

Nagyon lényeges, hogy az egyéni identitás nemcsak többszörös, a kapcsolódás nemcsak plurális, hanem szabad is. Ez az identitás szabad megválasztásának a tétele, ami nélkül nincs emberi szabadság. Ésszerű korlátok vannak és lehetnek, de a politikai és vallási közösségek megválasztásának szabadsága az alapvető emberi jogok érvényesülésének elengedhetetlen feltétele. A választás joga és szabadsága ezért az egyéni identitás egészséges kiépülésének nemcsak feltétele, hanem szerves része is. Egyrészt tudnunk kell, hogy kik vagyunk és hová tartozunk, másrészt rendelkezünk kell azzal a joggal és szabadsággal is, hogy döntsünk a hovatartozásunk alapvető kérdéseiben. Ez egyaránt jelenti az identitás megválasztásának a szabadságát és a kettős vagy többszörös identitás mások általi elismerésére irányuló jogot.

Az identitás választás szabadságából és a plurális kötődés elismeréséből következik, hogy főszabályként nem lehet akadály a kettős állampolgárság elismerésének. Ez természetesen nem zárja ki a valóságos kapcsolat (*genuine link*) nemzetközi közjogi elvének⁵ az alkalmazását, azt a köve-

3 A 'singular affiliation'-ról lásd: Sen 2006, 20. A veszélyekről, Amin Maalouf: *Les identités meurtrières*, Grasset, 1998.

4 Lásd: Sen 2006, 21.

5 A *genuine link*-nek a Nottebohm-ügyben (Liechtenstein vs. Guatemala) kialakított fogalmáról lásd: Lamm Vanda: A Nemzetközi Bíróság ítéletei és tanácsadó véleményei,

telményt tehát, hogy az állam és polgára között tényleges, valóságos kapcsolatnak kell fennállnia. E kapcsolat ugyanis korántsem kizárólag területiális, illetve materiális kell, hogy legyen, nem korlátozódhat tehát a lakóhelyre vagy állandó tartózkodási helyre. Az egyéni, személyes identitásból következik, hogy e valóságos kapcsolat lehet nyelvi, kulturális kötődés is, ami független a lakóhelytől. Egy adott nemzeti közösséghez tartozást éppen ezek a kulturális, szellemi-lelki tényezők határozzák meg, amelyek összességükben nem jelentenek mást, mint a nemzeti identitást. És mivel e nemzeti identitás nemcsak az ismert történelmi tényezők, hanem a világban jelenleg zajló globális jellegű, tömeges helyváltoztatási folyamatok miatt egyre bővülő körben nem azonos az állampolgársággal, a kulturális alapú nemzeti identitás befogadásának a leghelyesebb módja a többes állampolgársági kapcsolat elismerése. A lakóhelytől független állampolgárság természetesen nem érinti mindazokat a jogokat és kötelezettségeket, amelyeket a lakóhely, illetve a lakóhelyre épülő (elsődleges) állampolgárság állama a lakóhelyhez/állandó tartózkodási helyhez kapcsol (adózás, honvédelmi kötelezettségek).

Az identitás megválasztásának szabadsága, a 'ki vagyok?' kérdésre adott válasz az emberi szabadság és felelősség központi kérdése, az identitásra vonatkozó egyéni döntés a személyiség önmegvalósításának elengedhetetlen feltétele. Az identitásválasztás szabadságából pedig egyenesen következik az identitás megváltoztatásának szabadsága, ami összefügg-

het a helyváltoztatással, de történhet attól teljesen függetlenül, mint például egy vallási közösségből vagy politikai mozgalmából történő kiválás és egy másikhoz történő csatlakozás. Külső korlátok és szabályok lehetnek, de a választás és a változtatás szabadsága az egyéni identitás legfontosabb, egzisztenciális eleme.

Eltérő megközelítések, tudományos elméletek, viták és konfliktusok tehát az egyéni identitással kapcsolatban is vannak. Az igazi és súlyosabb politikai konfliktusok azonban a közösségi identitás fogalmával, elismerésével és szerepével kapcsolatosan bontakoztak ki és válnak jelenleg is egyre élesebbé.

A kollektív identitásoknak nemcsak a léte, hanem a sorrendje is politikailag érzékeny és vitatott téma. Sokan vagyunk, akik a legfontosabb közösségi identitásnak a nemzeti identitást tekintik, egyszerűen azért, mert ezt a hovatartozást élük, éljük meg a legtöbben, a legmélyebben. A közösségi identitást, így a nemzeti identitást is, történelmi, gazdasági, politikai, kulturális tényezők alakítják, de az eredmény egy döntően kulturális, lelki-érzelmi összetartozás és az erre épülő közösségtudat, amit a nemzet esetében nemzettudatnak nevezünk. És itt van az első komoly dilemma, amivel nemcsak mi magyarok itt a Kárpát-medencében, hanem sok más nép – kulturális nemzet – a világban szembesülünk. Amit sokszor úgy nevezünk, hogy a nemzet és az állam határai, amelyek esetünkben nem esnek egybe, az valójában az az eltérés, ami az állam és a nemzet fogalma között fennáll, és amit nagyon sok világnyelvre – mindegyikre angolra és franciára – lefordítani sem tudunk. A kettős állampolgárság az egyéni identitás szintjén megoldhatja a dilemmát, de ettől még az állam, mint közösségi identitásképző közjogi-politikai egység és a kulturális, lelki-érzelmi

1945–1993, Bp., 1975, 74–79. A témáról továbbá: Kisteleki Károly: Az állampolgárság fogalmának és jogi szabályozásának történeti fejlődése – koncepciók és alapmodellek Európában és Magyarországon, PHD értekezés, Bp., 2009, 16.

tényezőkre épülő nemzet két különböző kollektívum marad. A kulturális, nyelvi közösségek és az államok – szerte a világban, különösen Afrikában és Ázsiában – nem esnek egybe és ebből származik, vagy ezáltal erősödik fel a konfliktusok jelentős része.⁶ E feszültségek feloldásának egészen bizonyosan nem az a módja, hogy tagadjuk a közösségi identitásnak a pusztta létezését, vagy azt állítjuk, hogy nem létezhet az államtól eltérő, kulturális, lelki-érzelmi összetartozásra épülő nemzeti identitás. Ha pedig elismerjük ennek a nemzeti identitásnak, mint alapvetően történelmi, kulturális jelenségnek a létét, akkor elkerülhetetlenül el kell gondolkodni azon, hogy ezek az összetartozó, kollektív identitást hordozó közösségek – más szóval nemzeti kisebbségek vagy nemzetiségek – valamilyen formában politikai elismerést is nyerjenek. És itt kell hangsúlyoznunk, hogy e kollektív identitás politikai elismerése csak történelmileg kialakult kulturális, nyelvi közösségeket, vagyis az őshonos nemzeti kisebbségeket kell, hogy megillessen. A nemzeti kisebbségek közösségi jogainak elismerése sajnos éppen azért ütközik Európa szerte súlyos akadályokba, mert nem történt meg, és ma sem történik meg az őshonos közösségek és a bevándorló kisebbségek közötti világos és egyértelmű különbségtétel.

Ami a másik nehéz kérdést, a nemzet és az állam viszonyát, a két fogalom megkülönböztetését illeti, sajnos a jelenlegi magyar szóhasználat sem következetes és letérni látszik a rendszerváltozás idején bevezetett, a nemzet és az állam közötti különbségtétel útjáról. Erről tanúskodik a 'nemzetállam' kifejezés egyre szélesebb körű használata (hiszen ez következik a *nation state* és az *état* – *nation* kifejezésekből...), ami egyrészt óhatatlanul azonos-

ságot érzékeltet a kettő között, másrészt – hogy az angolnál maradjunk, mintegy *implied* módon – egyfajta homogenitást is sugall. Márpedig a homogén nemzetállam nem a mi kedvenc szavunk, más – tőlünk nem távol fekvő – államok kedvelik ezt alkotmányukban is leszögezni.

Az államhoz és a nemzethez tartozás eltéréséből fakadó feszültségek és konfliktusok sikeres kezelésének egyebek mellett két fontos feltétele van. Az első feltétel annak elismerése, hogy a két identitás egymástól eltérhet és egymás mellett, egyidejűleg létezhet, és pedig akként, hogy egymással nem kerül konfliktusba. Az eltérés tagadása nem oltja, hanem gerjeszti a konfliktust. Egy józan, a történelmi, kulturális, szellemi örökségek tiszteletére épülő politika, valamint az ennek megfelelő intézményrendszer és szabályozás biztosíthatja a két kötődés harmonikus együttélését.

A másik feltétel pedig az azonos nemzeti identitást valló személyek közösségi identitásának elfogadása és az őshonos nemzeti közösségek kollektív jogainak elismerése. A kollektív vagy közösségi jogok magát a közösséget illetik meg, de arra épülnek, hogy az egyének a nemzeti identitásukat csak e jogokkal felruházott közösség tagjaként élhetik meg. A közösségi jogok teremtik meg a közösségi önrendelkezés lényegét, ami különböző szinteken és formákban érvényesülhet. Így jutunk a közösségi önrendelkezés, más szóval autonómia fogalmához, aminek lényege a változatos formák és módok ellenére azonos. Ez pedig nem más, mint a politikai-jogi elismerése annak, amit a történelem, a nyelvi-kulturális, szellemi, lelki-érzelmi összetartozás építése és formálása útján évszázadok alatt megteremtett.

Az állami (politikai nemzet), és a nemzeti (kulturális nemzet) identitás közös

6 Farsang Árpád: Egy népszavazás hordaléka, Új Ember Kiadó, 2006, 96–112.

eleme, hogy mindkettő elválaszthatatlan a demokráciától. A közösséghez tartozás nem lehet valóságos anélkül, hogy a közösség tagja rendelkezzen a közösség életében és döntései meghozatalában való részvétel jogával és szabadságával. Ezért tekintjük viszonylag új keletűnek a nemzeti identitás fogalmát, mivel a modern politikai nemzet kialakulása feltételezte a politikai közéletben és a döntésekben történő részvételnek a jogát és szabadságát. A nemzeti közösséghez tartozás ugyanakkor a jogokkal együtt kötelezettségeket is teremtett és e jogok és kötelezettségek alkotmányos rendszere hozta létre a modern államot, függetlenül attól, hogy ez

az állam egybeesett-e a nemzet kulturális fogalmával, vagy sem.

Mindebből következik, hogy az egyéni és közösségi identitás egymással szorosan összefüggenek, egyik a másikat feltételezi. Az egyéni identitás valamely csoporthoz, közösséghez tartozást, ennek az affiliációnak, kapcsolatnak a személyes átélését jelenti, ami nyilván nem képzelhető az adott csoport, közösség nélkül. A csoport pedig egyes emberekből áll, akik részesei ennek a közös identitásnak, ezért alkotnak nemzeti, vallási, politikai vagy bármilyen más ismérven alapuló közösséget.

*Dr. Martonyi János
professor emeritus*

„Csárli” – Tóth Károly már ‘hetvenkedik’

Beszélgetés a 70 éves Tóth Károllyal

Dr. Tóth Károly

– *Kérlek, mesélj valamit a hallgatói éveidről és emlékeidről, kik voltak a legkedvesebb tanáraid?*

– Bizony, én nem csupán az elmúlt évtizedben vagy évszázadban, hanem annál is jóval régebben, még az ‘elmúlt évezredben’ voltam hallgató (igaz, *Vak Bottyánt* nem láttam, ő sem látott en-

gem, és a „mohácsit sem vészeltem át”..., de azért jó régen volt). Akkor találták ki, hogy a katonai szolgáltra fizikailag-egészségileg alkalmas fiúknak, ha sikeres felvételi írásbeli és szóbeli vizsgát tesznek, egyetemi tanulmányaik megkezdése előtt 11 hónapra kell bevonulniuk a Magyar Néphadseregbe. Mi voltunk 1964-ben az első ilyen ‘előfelvételis’ évfolyam.

Mezőtúron szolgáltam. Keményen bántak velünk, mert a közvetlen parancsnokainkat roppant bosszantotta, hogy mi később vonultunk be, mint ők, és náluk hamarabb szereltünk le. Ámde ez még jobban összekovácsolta a tízfős rajt, annyira, hogy bár 1965 nyarán formálisan elváltak útjaink, fél évszázad után még ma is minden év szeptemberében találkozzunk és péntek délutántól vasárnap

délutánig jól érezzük magunkat egymás társaságában. A katonaság arra is jó volt, hogy az egykori 'harcosok' már ismerősként ölelték meg egymást a legelső alkalommal az egyetemen.

Hallgatói éveimre jó szívvel emlékezem, kitűnő professzorok oktattak bennünket. Amikor előadásom után olykor meg-megállva elmegyek a Kar főépületének első emeleti professzori arcképcsarnoka előtt, elnehezül a lelkem, hogy azok a nagyszerű emberek nincsenek többé... Mivel a kérdés kedves tanárookra vonatkozott, megemlítek néhányat.

Kovács István az Államjogi (ma Alkotmányjogi) Tanszéket vezette, végzésem után közvetlen főnököm lett. Legendás előadásaira más karokról is jártak hallgatók, egykori katonatársaim, a későbbi bölcsészek állandóan tőlem is kérdezték, mikor tart előadást *Kovács* professzor, hogy jöhessenek...

Pólay Elemér professzort is érdemes volt hallgatni. Én ráadásul még szerettem is a római jogot, mert érettségiztem (szabadon választott) latinból, és ez jelentősen megkönnyítette a fölkészülésemet. (Szó szerint le tudtam fordítani azt a bizonyos *Nemo plus iuris...* elvet! Később is mindig örültem, ha kiderült, hogy valamelyik hallgató szintén érettségizett ebből a 'holt nyelvből'.)

Both Ödön a jogtörténet professzora volt. A sorok között sétálva, kemény, erős hangon beszélt, és a vizsgákon gyakorlatilag csak az előadásán elmondottakat kérdezte, türelmesen hallgatva a 'tapasztalatlan' elsőévesek által előterjesztett sok jogtörténeti 'újdonsgot'...

Abban az időben még egy napon két tárgyból kellett szigorlatozni (pl. magyar és egyetemes jogtörténet, büntető és polgári eljárásjog, nemzetközi jog és munkajog); el lehet képzelni, hogy olykor összekeveredtek az események, a határidők

stb., és akkor még nem adták meg előre a kérdéseket, azt sem, hogy hányadik oldalon van arra a válasz, hanem a tananyag az előadás, a tankönyv, a szeminárium és a megadott irodalom volt, úgy *en bloc*, mert – tisztesség ne essék, szólván – akkor még az volt az 'egyetemi szint'; a kérdés és az oldalak tól-ig megjelölése az általános iskola felső (bár az is lehet, hogy az alsó!) tagozatán volt szokás...

Cséka Ervin professzor a büntető eljárást adta elő. A kollokviumon és a szigorlaton is hangosan beszélt, de talán ő volt az egyik legigazságosabb vizsgáztató. (Olykor, ha segíteni akart az elakadt felelőnek, elmondta az anyag hátralévő részét...)

Nincs hely másokról (*Antalffy György* – állam- és jogelmélet, *Fonyó Antal* – büntetőjog, *Horváth Róbert* – statisztika, *Kemenes Béla* – polgári jog, *Martonyi János* – államigazgatási jog, *Nagy Károly* – nemzetközi jog, *Nagy László* – munkajog, *Szilbereky Jenő* – polgári eljárásjog) részleteket elmondani, bár mindegyikük megérdemelné...

– *Hogyan indultak a pályakezdő évek és hogyan alakult kapcsolatod Kovács professzorral?*

– Tagja voltam az államjogi diákkörnek. A szakdolgozat védeése után a diákkör a végzős tagjait az akkor még üzemelő Hági Étteremben búcsúztatta. Késő este elköszöntünk a jelen lévő Kovács professzortól és *Szentpéteri István* docenstől, mert az éjszakai személyvonattal készültünk hazautazni Borsod megyébe. Szentpéteri utánam szaladt a ruhatárba és közölte a számomra óriási és egyben meglepő hírt: meghívnak a Tanszékre oktatónak! Tudják, hogy elfogadták pályázatomat az Egri Járásbíróságra, azt megoldják ők, de én otthon beszéljem meg szüleimmel ezt az ajánlatot.

Amikor Kovács professzor a Kari Tanács elé terjesztette a javaslatát, támoga-

tásomat először a párt (az egyetlen: Magyar Szocialista Munkáspárt) kari titkára utasította el, azzal indokolva, hogy nem vagyok párttag, márpedig egy egyetemi oktatótól elvárható, hogy ideológiailag is kellően fölkészült legyen a hallgatókkal foglalkozni. A KISZ-nek (a maiak kedvéért: Kommunista Ifjúsági Szövetség) tagja voltam ugyan, de a titkár – egyetértve a párttitkárral, azt még megtoldva – azért nem javasolt oktatónak, mert nem voltam elég aktív; mindig arra intettem a mozgalmótól lázas KISZ-vezetőket, hogy ne szaladjanak lobogó hajjal, vakon előre, gondolják meg, mi értelmük van az egyes akcióknak. A szakszervezetet is megkérdezték, de az csak hümmögött, hogy nem ismer, nem vagyok szakszervezeti tag. – Végül Kovács professzor, az előterjesztő kért szót: „Tisztelt Kari Tanács! Végighallgattam a hozzászólásokat, és csak annyi megjegyzésem van, hogy én a Tanszékre ’munkatársat’ akarok magam mellé, nem pedig ’forradalmárt!’” – Így kerültem a Tanszékre.

Amikor a legelső alkalommal leültem – immár ifjú kollégaként – Kovács és Szentpéteri urakkal, természetesen az első kér(d)ésem az volt, hogy mondják meg, mik itt a szabályok, mihez tartsam magamat. Kovács azt mondta: „Tóth Elvtárs! Itt senki nem parancsol senkinek. Az óráit mindig pontosan és fölkészülten tartsa meg! Tisztelje meg a hallgatókat, öltözzön föl rendesen, kössön nyakkendőt! Ha elmegy, ne azt mondja meg, hova megy, hanem azt, hogy mikor jön vissza, hogy ha keresik, meg tudjuk mondani!” – Ehhez annyi megjegyzés kívánczik, hogy Kovács professzor sem volt párttag, de akkor illet ’elvtársnak’ szólítani a beosztottat, bár én soha nem ’elvtársztam’ vissza, mindig ’Professzor Úr’ volt számomra. Másrészt, azóta is mindig kötök nyakkendőt az előadásra,

akkor is, ha manapság nem divat. Azért, mert egykori főnököm így határozta meg, de főleg azért, mert a nyakkendőt nem azért kötjük, hogy ne fázzunk, hanem azért is, mert az megtöri az egyszínű (pl. fehér) ing monotóniáját...

Kovács István akadémikus emberként is ’óriás’ volt. Míg élek, nem ’bocsátom meg’ neki, hogy amikor egyszer kicsi gyerekünket az anyja nem vihette el az óvodából az orvoshoz, mert a főnökszszonya(!) nem engedte el a munkahelyéről, akkor az akadémikus férfi tartotta meg a tanársegéd helyett az előadást, holott ez rendszerint fordítva szokott történni... Kovács István egyidejűleg a Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Intézetének igazgatója is volt, emiatt Szegeden csak két napot (csütörtök és péntek) töltött. Csütörtök esténként (amikor nem ment a szintén vele rendszeresen Budapestről utazó professzor-társaival a Búbosba vargabélest vacsorázni) általában én voltam a beszélgető partnere.

Azok az esték számomra felejthetetlenek maradnak. Sokat mesélt életéről. Olyan mélységes emberség, higgadt bölcsesség és lenyűgöző tudás-tapasztalat áradt szavaiból, ami valószínűleg csak igen kevesek sajátja lehet. Én időnként halkán emlékeztettem, hogy mindezt papírra kellene vetni, hogy az utókor okulhasson belőlük, de mindez, sajnos, elmaradt...

– *Közismerten kiváló oktató és korrekt vizsgáztató vagy. Milyen oktatói tapasztalatokat oszthat meg a fiatal kollegákkal?*

– Mindig jól éreztem magamat a hallgatók között, szívesen tartottam nekik előadásokat. Felnőtt, értelmes emberek, értették az elmondottakat. Soha nem becsültem le őket, nem fölényeskedtem velük, s azt hiszem, ezt ők is érezték és hasonlókkal viszonyozták.

Senkinek ne legyenek illúzióik, a hallgatók a végzésük után nem sokra emlékeznek az előadásokból! Engem is meglepett, amikor 15–20 év múlva találkoztam egykori hallgatónkkal. Az összehasonlító államjogból az 1970-es évek végén a köztársasági elnökről tartott előadásomban azt találtam mondani, hogy az elnök megbízatása megszűnik, ha letelik a meghatározott időtartam, ha meghal, ha lemond – a francia elnök természetesen *'Le Monde'*. Kuncogtak egyet a jelenlévők, és ment minden tovább. Az egykori hallgató azonban bevallása szerint a fél éves előadásból csak erre a hirtelen jött poénra emlékezett.

Engem szakmai-oktatói életemben is egyetlen elv vezérelt: a lelkiismeretem maradjon tiszta, annak tudjak elszámolni. Ez főleg a vizsgáztatással kapcsolatban kapott külön hangsúlyt. Volt is egy kissé 'aljas', ám annál hatásosabb módszerem. Beírtam az osztályzatot az indexbe (mert hajdan még ilyen is volt) és megkérdeztem a hallgatót, hogy hogyan értékeli a saját feleletét? Nos, mindenki inkább lefelé pontozta saját magát, emiatt tehát az általam adott jegy inkább jobb volt, másrészt nem akartam, hogy ha kimegy, mindennek lehordjon, mert ő egyébként mindent tudott és én mégis kirúgtam... Ezt becsülettel nem tehettem, mert a többiek nem csupán a feleletét hallották, hanem azt is, ő hogyan értékelt a saját magát, és, bizony, a hallgatók is tudnak nagyon jól értékelni és a vizsgán elhangzottakat egymáshoz viszonyítva is pontosan 'bemérni'.

Arra is mindig figyeltem, hogy ne legyenek kettesben a vizsgázóval. Nem mint ha féltene volna, de el akartam kerülni a félreértéseket és a gyanúsításokat. Nekem volt igazam, mert hallottam méltatlan gyanúsítgatásról egy ifjú kolléga esetén. (Kovács dékánása idején történt; engem

hívtak be, amikor közölte döntését az illető ügyében.)

– *Hosszú éveken keresztül döntő szerepet volt a kari Acta megjelentetésében.*

– Húsz éven keresztül (1987–2007 között) szerkesztettem a kari Actá-t (*Acta Universitatis Szegediensis* [1999-ig kiegészítés: *de Attila József Nominatae*], *Acta Juridica et Politica*), amelyben az oktató-társak tudományos publikációkat közöltek. Ezt mindig nagy kedvvel végeztem, különösen élveztem a korrektúrát, amelyre szemeim 'ki voltak tanulva', ugyanis korábban szerződéses alapon végeztem ilyen a Szegedi Nyomdának. Abban az időben a szerzők valódi 'kéziratot' adtak a szerkesztőnek, a nyomda pedig előbb 'kefelevonatot', később 'tördelt példányt' küldött korrektúrára. Ténylegesen a szerkesztés során tanultam meg a számítógép használatát, mert ott kellett lábjegyzeteket, táblázatokat, grafikonokat, sőt, 800 oldalas könyvnek tárgymutatót készíteni, ami nem 'kispályás' játék...

– *Hogyan alakult részvétele az Egyetem és a Város közéletében?*

– 1988 márciusától 1991 decemberéig a József Attila [ma: Szegedi] Tudományegyetem főtitkára voltam. Ez az egyetemi adminisztráció vezetését jelentette. Akkor még méreteiben kisebb volt az intézmény, csak három kara volt (Állam- és Jogtudományi, Bölcsészettudományi valamint Természettudományi Kar), bár már a felsőoktatási intézmények 'egyesítése' akkor is szóba került, sőt, létrejött egy ezzel a kérdéssel előzetesen foglalkozó bizottság is (amit – a több leendő karra tekintettel – 'Siva-bizottságnak' neveztem el), de maga az összevonás csak 2000. január 1-i hatállyal történt.

Az utolsó két ciklusban tagja voltam Szeged Város Tanácsának is, vezettem annak Jogi Bizottságát. 1998 márciusától

2001 decemberéig az Országos Választási Bizottságnak az Országgyűlés által megválasztott tagjaként vettem részt a választásokkal kapcsolatos szakmai feladatok ellátásában; 2006. február 6-án az Országgyűlés az OVB póttagjává választott.

– *Ma is szoros kapcsolatot tartasz szülőfaluddal.*

– A Borsod megyei Cserépfaluban születtem, nyaraim nagy részét máig ott töltöm, rokonaimmal, barátaimmal találkozom – egyszerű idők, egyszerű emberek. Ebbe belefér a szalonnasütés, a bográcsolás, a grillezés, a jóízű beszélgetések és természetesen olykor a nótázással összekötött borospince-látogatás is.

Gyerekkori barátaimmal létrehoztuk az informális 'Közös Akarat Klubot', ennek keretében minden évben 'hivatalos fehérasztal-konferenciát' tartunk és tervezzük a kedves szülőfalunkkal közös jövőnket. A Klub alakulásakor titkárnak választottak. Egy év múlva azonban föl szólaltam, hogy már egy éve vagyok titkár, igazán ideje lenne főtitkárrá választaniuk, ugyan mire várnak? Nem is vártak tovább, megválasztottak... Klubunk emléktáblát állított *Novák Sándornak*, falunk szülöttének; ő szerezte a 'Bújdósók éneke', 'Kuruc kesergő', azaz a 'Nagymajtényi síkon letörött a zászló' kezdetű dal zenéjét és szövegét, és aki később a nagyhírű Sárospataki Református Főiskola gimnáziumának latin-magyar szakos tanára, majd igazgatója volt. Miniket, idősebbeket, még tanított általános iskolában az az ember, akit mindenki tisztelt hatalmas tudása, embersége és igazi 'néptanítói' habitusa miatt. Barátaimmal (a Közös Akarat Klub) szobrot állítottunk neki (valamint minden korábbi és későbbi pedagógusnak) 'A TANÍTÓ' felirattal. Lenyűgöző és szinte meghatározó volt az ottaniak segítő készsége és (nem pénzügyi) támogatása.

– *Mesélj valamit a 'Károli' évekről!*

– 1998. február 1-től 2000. október 9-ig a budapesti Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának dékánjaként szerveztem az ottani jogi felsőoktatás megindítását, majd irányítottam az első évek munkáját; 2002. szeptember 1-től ugyanott az Alkotmányjogi Tanszéket vezettem 2010. december 31-ig. Kemény meló, mondhatnám: „Jó multság, férfimunka volt!” 13 éven keresztül minden hétfő 'hajnalban' vonatra ültem és irány Budapest, Viola utca, ahol a Kar székhelye van. (Kocsival kb. az esetek 10-15%-ában mentem, de hétfőnként lehetetlen volt időben keresztülvergődni Budapesten; a helyzet csak a '0-s' körgyűrű átadásával javult, hiszen az M3-as autópályáról azonnal le lehet térni Újpestre. Ha valaki, akkor én közvetlenül érzékelttem a körgyűrű előnyeit...)

– *Hogy telnek nyugdíjas napjaid?*

– Ez jó kérdés, mert a nyugdíjasok élete általában nem érdekli az aktív korban lévőket, hiszen azok figyelmét lüktető mindennapjaik gondjai kötik le. Én valójában elégedett ember vagyok (azt akartam mondani, hogy 'boldog ember', de nem szeretném, ha e szavak hallatán mások szíve elfacsarodna. Másrészt azt sem szeretném, ha összetévesztenének a tepsivel; manapság ugyanis egy roppant buta divat szerint a sajtó szóhasználatában minden 'boldog' – pl. az a tepsi is, amelyikben finom sütemény sült...)

Dolgozom. Van kutatási szerződés, annak keretében végzem a kedvvel vállalt, egyébként feszes munkát, amit meg is fizetnek. Büszke vagyok három tündéri unokámra (*Dorottyára, Emesére, Bálintra*), mindig örülünk egymásnak. Sajnos, csak viszonylag ritkán tudom megszimogatni fejüket, mert a dunántúli Pilisszentivánon laknak (de azért telenként én megyek hozzájuk, nyaranként ők jönnek a

szülőfalumba és élvezik a szabadságot), egyébként pedig ma már nincsenek távolságok; a technika segítségével bármikor lehet beszélni és látni egymást.

Mindig is szerettem az emberek közelségét, ez ma is elégedettséggel tölt el. Szombatonként Szegeden találkozom csodálatos barátokkal ('szombatosok'-nak hívjuk magunkat). Eredetileg húsz nagyszerű férfiú alkotta a klubot, olyanok is, mint *Gregor József* (1940–2006), a legendás operaénekes; *Guba Ferenc* (1919–2000), az orvosi biokémia professzora; *Hemmert János* (1927–2010), grafikus, (kollázs)festőművész, *Németh András* (1924–1999) orvos, aki az első veseátültetést végezte Magyarországon; *Simon Miklós* (1916–2007) bőrgyógyász-professzor. — Mint látható, azokat soroltam föl, akik már elmentek közülünk, de a többiek kitartóan megjelennek minden szombaton 'hajnali' 9 órakor. (Én is örömmel megyek, pedig minden ismerősomek kértem, hogy reggel fél 9 előtt nekem soha ne telefonáljon, mert nem vagyok kifejezetten koránkelő — ámde a 'klub', persze, kivétel...)

Amikor jó az idő, és ráér horgászsportársam is, fölkerelkedünk és ilyenkor kísérletet teszünk a tavi halak testi épségének veszélyeztetésére. Magán-területre járunk, de gyanítom, hogy a tulaj barátunk azért enged a pontyok, kárászok és törpeharcsák közelébe, mert biztos benne, hogy nem jelentünk számottevő veszélyt az állományra nézve. Üldögélünk a friss levegőn, jókat beszélgetünk, már ez megérte, hiszen én nagyon 'szeretem a halat'...

A gyerekkori barátok és az egykori katonatársak rendszeres találkozóiról már szóltam, megemlítem még, hogy érettségi összejöveteleket is évente tartunk (volt, hogy kétszer is megszerveztük, mert egy kedves osztálytársnőnk rettenetes betegségről kaptunk hírt, és újra találkozni

akartunk vele, vidámítani — sajnos, azóta elvesztettük...)

Bár Magyarországon a kitüntetéseknek nincs olyan presztízszük, mint pl. Franciaországban, én mégis büszke vagyok ezekre, mert jó érzéssel tölt el, hogy elismerték tevékenységemet, jóllehet soha nem voltam párttag, tehát egyik sem a 'párthűség' elismerése. Nem kis hencegéssel sorolom föl:

- 1984-ben és 1986-ban kizárólag a hallgatók szavazatai alapján kaptam meg 'AJATE kiváló oktatója' kitüntető címet,

- 2005 decemberében az Emberi Jogok Napja alkalmából 'Emberi Jogokért Emlékplakett' kitüntetést kaptam,

- 2009-ben a KGRE Szenátusa 'Pro Universitate-díjjal' tüntetett ki,

- 45/2011. (VI. 01.) számú határozatával Cserépfalu község Önkormányzatának Képviselő-testülete 'Cserépfalu község Tiszteletbeli polgárává' fogadott,

- 351/2015. (VIII. 26.) KE határozatával a köztársasági elnök a 'MAGYAR ÉRDEMREND tisztikeresztje polgári tagozata' kitüntetést adományozta a miniszterelnök ellenjegyzésével — [figyelem: ez a vizsgára készülő joghallgatóknak tananyag, példa a miniszterelnöki ellenjegyzéssel gyakorolható köztársasági elnöki hatáskörrel].

Amint látható, csak a munkaviszonyom idején nekem ítélt elismeréseket soroltam föl, pedig katonaidőm alatt is kaptam 'Árvízvédelemért Emlékérmet', de őrzök egy dokumentumot gimnazista koromból is (1964. június 13.), amelynek a szövege a következő: „Tóth Károly IV. B. oszt. tan. kiemelkedő tanulmányi eredményéért dicséretben és 40 Ft pénzjutalomban részesült.”

— *Mi kell még ennél több a 'boldogsághoz'? További hasonlóan boldog éveket kívánok!*

*Dr. Kiss Barnabás
egyetemi docens*

Egy kis országból a nagyvilágba

Kalandozások a *crêpes* és a *lambig* ősházájában

Elsőéves korom óta készültem arra, hogy legalább fél évet külföldön fogok tanulni az egyetem alatt, mégis húztam-halasztottam a jelentkezést az Erasmus ösztöndíjra. 2014 januárjában viszont végleg elhatároztam, hogy szeptembertől itt hagyom az ismerős arcokat, családot, barátokat, és nekivágok egy életre szóló kalandnak. Amellett, hogy nagyon vártam, hogy végre ott lehessenek, az induláshoz közeledve egyre jobban féltem az ismeretlentől. Ennek ellenére, amikor félnapos utazás után megérkeztem Rennes-be, rögtön tudtam, hogy jó helyre kerültem. Az első benyomásaim a városról és új környezetemről rögtön pozitívak voltak. A kollégiumom jócskán túlszárnyalta a mai magyar kollégiumok színvonalát. A szobámat gyorsan belaktam és megszerettem. Az első hetek persze lassan teltek, a sok papírmunkával, regisztrációval, ügyintézésel, rengetek befizetéssel. Az adminisztrációs nehézségeken kívül az első pár napban a honvágy is kihívás elé állított, de ezt gyorsan leküzdöttem – köszönhetően annak, hogy Rennes egy Szegedhez hasonlóan lüktető, egyetemi város, illetve gyorsan megtaláltam azokat a külföldi diákokat, akikkel utána fél év alatt együtt fedeztem fel az Erasmus-élet varázsait. Az ottani ESN (*Erasmus Student Network*) által az orientációs héten szervezett programoknak köszönhetően nagyon hamar barátságok alakultak ki az odaérkező külföldi diákok között, így az első héten már úgy érkeztünk az egyetemre beiratkozásra, mintha évek

óta ismernénk egymást.

Kisebb meglepetésünkre a francia hallgatók nagy örömmel fogadtak minket az órákon, és szívesen küldték el nekünk az órai jegyzeteiket segítségként. Ugyanis annak ellenére, hogy társalgási

Rennes

szinten mindenki (volt, aki ennél sokkal jobban) beszélt franciául, az órák menetét nagyon nehéz volt követni. Ez köszönhető volt annak is, hogy az ottani egyetemen, *Master* szakon az előadásokon a hallgatók kérdéseket nem tehettek fel órán, egyáltalán nem volt interaktív, sőt sokszor a franciák sem tudták követni a tanárok gondolatmenetét, így mi külföldiek komoly nehézségekbe ütköztünk. A kezdeti nyelvi problémák fokozatosan csökkentek, hiszen heti négy órában minden kül-

földi hallgató ingyenes nyelvi kurzuson vehetett részt a nyelvtudása szintjének megfelelően.

Az egyetem és a kurzusok nehézségeit azonban jócskán kompenzálták az ESN és a saját magunk által szervezett bulik, események és az utazások. Mivel itteni viszonylathoz képest kevés óránk volt, bőven volt időnk élvezni a külföldi élet minden szépségét. A legtöbb Erasmus diákhhoz hasonlóan mi is igyekeztünk minél több időt arra szánni, hogy felfedezzük a környéket. Bátran ki merem jelteni, hogy Bretagne Franciaország egyik legszebb és legváltozatosabb régiója. A természeti környezet és az épített környezet egyaránt gyönyörű, így majdnem minden hétre esett egy város, kastély vagy turisztikai látványosság, amit megismerhettünk. A francia szervezetek igyekeztek minél több utazást szervezni nekünk a hétvégékre, így nekik köszönhetően eljutottunk Saint Malo-ba, Mont-Saint-Michelbe és Nantes-ba, ahol több mint két hónap után először magyarokkal is találkoztam. — De ha éppen az ESN nem szervezett nekünk utat, akkor megtettük ezt magunknak: hol vonattal, hol autóval a *BlaBlaCar* segítségével, így nagyon olcsón bejárhatuk a régiót.

Rennes Franciaország Bretagne régiójának fővárosa, az ország 10. legnagyobb városa, több mint 60.000 diákkal. A belváros tele van középkori favázas épületekkel és szűk utcákkal, ahol nem volt nehéz az órák közti szünetben vagy egy szimpla hétköznapi délután szimpatikus helyet találni egy kávézáshoz és beszélgetéshez, és mivel szerencsére Bretagne tipikus esős-szeles időjárásából nem sokat tapasztaltunk a félév alatt, ezért sok időt töltöttünk a városban ücsörögve, beszélgetve. A barátaimmal egy kollégiumban laktunk, ezért az esti jó han-

gulat is biztosítva volt. A társasági élet középpontja a konyha volt, ahol, ha ott-hon voltunk, a legtöbb időt töltöttük. Hamar beláttuk, hogy egy emberre főzni nagyon nehéz, ezért hetente többször közösen főztünk úgy, hogy mindenki

Saint Malo

kivette a részét a munkából. A főzéssel egybekötve megpróbáltuk egymásnak bemutatni a saját nemzetünk kultúráját, történelmét és gasztronómiáját, így ismerhettem meg a török, a finn, a görög és a brazil konyha ételeit és italait, és azt hiszem, nekem is sikerült megmutatnom nekik valamit a magyar konyha — barátaim szerint — túlpaprikázott ízeiből. Mi európaiak megismertettük a karácsonyt a törökökkel, akik óriási lelkesedéssel vásároltak be a rénszarvasos és hóemberes pulóverekből.

Rennes nagyon gyorsan az otthonom-má, a külföldi diákok pedig nagyon gyorsan a barátaimmá váltak, ezért az elválást is nehezen viseltük. Amikor hazértem, ugyanolyan nehéz volt vissza-szokni a régi megszokott kerékvágásba, mint amilyen nehéz volt az első pár hét Rennes-ben.

*Rideg Sára
joghallgató*

University of Turku

Élménybeszámoló egy Erasmus mobilitásról

Erasmus pályázat keretében külföldi egyetemre látogatni az egyetemi polgárok számára hasznos lehetőség. Az adminisztratív munkatársak által megpályázható program keretében 2015 májusában 1 hetet töltöttünk Finnországban, a turkui egyetem jogi karán. A nyelvtudásunk fejlesztése mellett a másik fő célunk az adminisztratív folyamatok minél alaposabb megismerése volt, a finn kollégák ennek figyelembe vételével állították össze számunkra a programot. Helsinki érintésével érkezünk Turkuba a hét végén, így a hétfői hivatalos programok megkezdése előtt lehetőségünk volt egész napos városnézésre. A hét folyamán számos megbeszélésen részt vettünk, melyeken az egyetem munkatársaitól kaptunk információkat.

Turkuban a jogi karra 1100 hallgató jár, akik 3 éves alapképzés (BA), vagy 2 éves mesterképzés (MA), illetve doktori képzés keretében folytatják tanulmányaikat. A kar felépítése eltér abban a mi karunkétól, hogy nem tagolódik tanszé-

kekre, kari szinten az adminisztrációs munkatársak száma 15 fő. Az oktatásszervezésben a fő eltérések, hogy az

Educarium

órákat nem heti bontásban, hanem blokkosítva tartják, és az egyes blokkok végén tesznek vizsgát a hallgatók. A

Csoportkép

nyelvtanulás a képzési program része, a finn vagy a svéd nyelv tanulása mellett kötelező az angol vagy német vagy francia nyelv elsajátítása. A nyelvtudásra már a bejutáskor is szükség van, a felvételi vizsgára a kar által kiadott könyvekből kell felkészülni, melyek közül egy angol nyelvű. A jogásképzésre tízszeres túljelentkezés van a turkui karon!

Ázsiai növényzet

Az Erasmus program a Turkui Egyetemen jól szervezett mind a bejövő, mind a kimenő hallgatók számára. Az ide érkező hallgatók két jelentkezési időszakban, *online* módon jelentkezhetnek, és több mint 300 angol nyelvű kurzusból választhatnak. A külföldi hallgatókat orientációs programok keretében tájékoztatják a hallgatói élet tudnivalóiról intézményi szinten, a kari koordinátorok feladata a képzésre vonatkozó tájékoztatás. A kintutazó hallgatók a nyelvtudásuknak megfelelő, Finnországtól minél távolabbi úti célt szeretnek választani és általában 1 szemesztert töltenek ott.

A hallgatók mellett az Erasmus programban részt vevő munkavállalókat is

Aurajoki

számos módon támogatja az egyetem, az orientációs programoktól kezdve az összes szükséges információ összegyűjtéséig és rendszerezéséig. Mind a hallgatók, mind a munkavállalók esetében az a cél, hogy az első heteket követően önállóan is boldoguljanak a turkui tartózkodásuk során az ide látogatók. Erre az intézmény és a város is kiváló lehetőséget biztosít: a campuson töltött időt követően Turkuban számos kulturális látnivalót tekinthetünk meg egy élhető, nagyon szép városban. A Turkui Várban megismerhettük a város történelmét, a kézműves múzeumban a hagyományos mesterségek bemutatóit láthattuk. Naantaliban eredeti finn faházakat tekinthettünk meg, a botanikus kertben az üvegházak voltak emlékezetesek.

A pályázat beadásakor kitűzött célokat meg tudtuk valósítani, ebben kollégáink és a fogadó intézményünk munkatársai nagy segítségünkre voltak, ezért kifejezzük köszönetünket!

*Engi Erika és Matijevics Rita
a Dékáni Hivatal és
a Tanulmányi Osztály vezetői*

„A világváros, melynek szíve van”

Tanulmányúton Münchenben: élmények, tapasztalatok

A KAAD ösztöndíjnak és *Balogh Elemér* professzor úr biztatásának köszönhetően az elmúlt szemeszt (a 2014/15-ös tanév őszi félévét) a csodás bajor fővárosban, Münchenben volt lehetőségem eltölteni. Kiutazásom elsődleges célja az volt, hogy kutatásaimat külföldi perspektívákkal is gazdagíthassam, de emellett rengeteg más élményben is részem lehetett, melyek örök emlékül maradnak. Megérkezésem első napján megfogott a város hangulata, pezsgése, a gyönyörű kulturális re-mekművek, a régi, patinás épületek és a modern kor találkozása, kiváló összhata. München jelmondata kiválóan leírja ezt az érzést: „*Weltstadt mit Herz*” – azaz világváros, melynek szíve van. München Németország harmadik legnagyobb városa, az egyeteme, a Ludwig-Maximilians-Universität (LMU) pedig a második legnagyobb hazájában. Gazdasági, kulturális, tudományos központ, ahol az én kutatási területemet, a ká-

nonjogot is Európában az egyik legmagasabb szinten művelik, ezért esett a választásom többek között e gyönyörű városra.

Az Isar folyó szeli ketté a várost, egy aprócska szigetet is képezve, amelyet Múzeum szigetnek neveztek el az ott található, országos szinten is jelentős múzeumok – többek között a *Deutsches Museum* – után. E hely azonban nem csak kulturális feltöltődésre kiváló, hanem a parton nagyon hangulatos, romantikus sétákat is tehet az ember, munka utáni kikapcsolódás, pihenés gyanánt. Ezen kívül is rengeteg látnivaló várja az idelátogatókat, mint például a csodálatos központi tér a régi és az új városházával: a *Marienplatz*, az egyetemi negyed mellett található *Englischer Garten*, az *Olympiapark* vagy a Miasszonyunk templom, a város székesegyháza.

Kutatómunkámat nagyrészt az LMU monumentális főépületében végeztem, amely a képen is látható, ezzel szemben

Marienplatz

Ludwig-Maximilians-Universität

található a jogi kar, ahol szintén sűrűn megfordultam. A tudományos munkához egyébként minden feltétel adott, a könyvtárak általában éjfélig, de minimum este tízig nyitva vannak, felkészült, kedves könyvtárosokkal, továbbá kiváló minőségű szkennerek, nyomtatók segítik a kutatók munkáját, amelyeket díjtalanul lehet használni.

Emellett lehetőségem nyílt az őszi szemeszterben induló kánonjogi órákon is részt venni a segítőkész professzorok-

nak köszönhetően, akik azon túl, hogy engedélyezték az órákon való részvételmet, rengeteg hasznos tanáccsal, ötlettel láttak el. E konzultációk nyelvgyakorlási szempontból sem voltak elhanyagolható jelentőségűek. Nagy élmény volt számomra, hogy részt vehettem a Münchentől mindössze pár kilométerre lévő Augsburgban megrendezett *De Processibus Matrimonialibus* elnevezésű konferencián, mely a kánonjogi tudományterület egyik legnevesebb európai

A cikk írója, báltérben a híres Allianz Aréna

konferenciája. Ennek keretében rengeteg gondolatébresztő előadást hallgathattam végig, és a terület legnevesebb szakembereivel ismerkedhettem meg.

A müncheni hétköznapiakon amellett, hogy a munkára kiváló terepet biztosítottak, kulturális élményben is lehetett bőven részem, ugyanis rengeteg koncert – akár komolyzenei orgonakoncert, akár könnyűzenei fellépések – várja nap mint nap az érdeklődőket, emellett rengeteg kiállítás, múzeum, kulturális rendezvény színesíti a mindennapokat. A tömegközlekedés, amelyet az 1972-es müncheni olimpiára fejlesztettek fel igazán (akkor épültek a metró- és hÉv-vonalak), nagyszerűen meg van oldva, mind a városon belül, mind az agglomerációból nagyon gyorsan és kényelmesen be lehet jutni a központba. Olyannyira kényelmesen, hogy az egyetem épületéből több helyen közvetlenül is lehet jutni a metrójáráróba, ha esetleg

valaki az esőben – ami nem ritka jelenség arrafelé – a frizurájáért aggódna!

Öröm volt látni a város utcáin a bajor népviseletet hordó fiatalokat-öregeket, akik leginkább a híres bajor sörfesztivál, az *Októberfest* idején, de máskor is büszkén viselték hagyományaikat őrizve a nemzeti ruhakölteményeket, a tizenéves kamaszoktól kezdve a tisztességes korú idősökig. Visszatekintve a kint töltött szemeszterre, mindent összevetve elmondhatom, hogy mind emberileg, mind szakmailag sokat fejlődtem ebben az időszakban, olyan élményekkel gazdagodtam, és motiváló tapasztalatokat szereztem, amelyek életre szólóan megmaradnak, és amelyeket nem lehet máshogy megszerezni, mint külföldi tanulmány- vagy kutatóúttal, így bárkinek, aki ilyenben gondolkodik, meleg szívvel tudom ajánlani, ne féljen belevágni!

dr. Tamási Anna Éva
egyetemi tanársegéd

University of Portsmouth

Egy felejthetetlen szemeszter a szigetországban

A 2015/2016-os év őszi félévében tanultam Angliában Erasmus+ ösztöndíjasként, egy kikötővárosban, Portsmouthban. A tengerparti városkának nagyon jó hangulata volt. A magas szintű oktatás mellett különböző szabadidős és sporttevékenységekben is részt lehetett venni. Az egyetemi adminisztráció is gördülékenyen ment. Az egyetem felől nagy segítőkészséget tapasztaltunk, ami megkönnyítette az első heteket és a beilleszkedést. Az *International Office* önkéntes diákjai is sok színes programot szerveztek nekünk.

Egyetemi park

Az egyetem nem indított külön Erasmusos kurzusokat, minden cserediák a szintjének megfelelő csoportba került a helyi hallgatókkal együtt és ugyanazon követelményeket kellett teljesíteniük. Ez nagyon jó lehetőség volt az angol nyelv és készségeink fejlesztésére, valamint helyi barátok szerzésére is. A tanárokkal folyamatosan konzultálni kellett, így végig nyomon követhették a féléves teljesítményünket.

Az egyetlen, ami nehézséget okozott, az a szálláskeresés volt. Sem a kollégiumok, sem a 'főbérlők' nem preferálják a rövidebb időre érkező Erasmusos diákokat. A legtöbb diák albérletekben tudott szállást találni, azonban ott az egy évre maradókat preferálták. Én szerencsésnek mondhatom magam, hiszen végül sikerült egy kollégiumi szobában szállást találnom az 5 hónapos periódusra is. Mindenkinek ajánlom, hogy próbáljon meg kollégiumban elhelyezkedni, mert így sokkal több lehetőség nyílik a helyi hallgatókkal való ismerkedésre.

A program a kiváló szakmai tapasztalatokon kívül, sok baráti kapcsolatot

Egyetemi könyvtár

is nyújtott. Az egyetemi eseményeken kívül, szabadidőnkben, a többi hallgatóval közös kirándulásokat, utazásokat, vacsorákat szerveztünk, amik jó lehetőséget adtak a barátkozásra és beilleszkedésre.

Egy ilyen programban való részvétel jár némi nehézséggel az adminisztráció terén kiutazás előtt és hazautazáskor. Azonban mindenképpen csak ajánlani tudom. Ez idő alatt rengeteg tapasztalatot szereztem és nagyon sokat tanultam a számos más kultúrából érkező hallgató-társamtól.

*Szászi Ivett
joghallgató*

Kirándulás Edinburgh-ba

Regionális ENSZ Akadémia

A Regionális ENSZ Akadémia (*Regional Academy on the United Nations, RAUN*) 2012-es megalakulása óta már húsz nemzet több mint 140 fiataljának biztosított egyedülálló lehetőséget a nemzetközi szintén való megmértetésre. Az egyéves program felépítése ötvözi az előadásokon és a *workshop*-okon való részvétel, valamint a tanulás lehetőségét, az önálló, de folyamatos kontroll alatt álló kutatással. Ez minden résztvevő számára olyan alapvető készségek fejlesztését biztosítja, amelyeket aztán mind tanulmányaikban, mind a gyakorlatban hasznosítani tudnak.

A résztvevő fiatalok valamilyen formában bár kötődnek a nemzetközi kapcsolatokhoz, azonban tanulmányi hátterük különböző. Általában a gazdaság, a jog és a nemzetközi kapcsolatok vagy a diplomácia területéről érkeznek. A programon 21 és 28 év közötti, mester vagy doktori tanulmányokat folytató hallgatók vehetnek részt, akik kiváló angol nyelvtudással és alapvető kutatási készségekkel rendelkeznek. Minden évben február közepétől érhető el a következő évadra való felhívás. A márciusi jelentkezési időszak lezárultával, április-májusban kezdődik az érdemi munka. A programra Ausztriában, Csehországban, Magyarországon és Szlovákiában tanuló fiatalak jelentkezhetnek. A 2016/2017-es Regionális ENSZ Akadémia 2016 májusában Prágában kezdődik, szeptemberben Pozsonyban folytatódik és 2017 januárjában Bécsben zárul. Az idei év témája 'Eliminating Poverty and Creating a Better World; The Implementation of the 2030 Agenda', így újra a nemzetközi kapcsolatok legaktuálisabb kérdései kerülnek majd terítékre.

A 2015/2016-os Akadémia 2015 áprilisában Prágában kezdődött, majd szeptemberben Szegeden folytatódott, végül 2016 január második hetében, Bécsben, az éves ACUNS (*Academic Council on the United Nations System*) konferencián zárult. Az éves konferencia témája, amely minden évben a RAUN zárását is adja, 'New Approaches for a Peaceful and More Sustainable World' volt és alkalmat adott a hallgatóknak, hogy olyan szaktekintélyektől hallgat-

*Tari Viktória (balról) átveszi oklevelét
Laura Rockwood-tól*

hassanak előadásokat, akik az ENSZ égisze alatt, vagy más kiemelkedő nemzetközi szervezeteknél munkálkodnak. Így az előadók között képviseltette magát *Cormac O'Reilly* (CTBTO) és *Lamberto Zannier* (OSCE), és *Angela Kane* is. Végül a konferencia utolsó napján a terep az ENSZ akadémias hallgatóké, akik témakörönkénti szekciókra osztva pre-

zentálják kutatási eredményeiket egy szakértő zsűri előtt, akik reflektálnak az elhangzottakra, olvasottakra és kérdéseket tesznek fel a fiatal kutatóknak. A nap fénypontja mindenképpen a díjátadás, ahol minden, a programot sikeresen teljesítő résztvevő oklevelet kap az Akadémián való részvételről, ezen túl megválasztásra kerülnek nemzetenként és az Akadémia tekintetében is a legjobb hallgatók, valamint a legjobb kutatómunkák is (minden témacsoport tekintetében egy *best paper*).

Természetesen a szorgalmas munka és a kutatás mellett a fiataloknak alkalma nyílik a 'Session'-ök helyszínéül szolgáló csodás városok megismerésére, a helyi gasztronómia felfedezésére is, bár mi tagadás, általában a fárasztó, munkával teli napok után. A RAUN egyik legnagyobb előnyeként mégis azt emelném ki, hogy minden egyes évben nagyszerű közösség kovácsolódik a hasonló érdeklődésű, mégis rendkívül különböző mentalitású, hátterű és felfogású fiatalokból. Hiszen az Akadémia olyan alap-

értékei tükröződnek vissza az egymással való kapcsolatépítésben is, mint a diverzitás, a csapatmunka, a másik személynek és gondolkodásmódjának tisztelete.

Végül pedig szeretném kiemelni a 2015/2016. év magyar hallgatóit: *Gomilkó Henriket* (Budapest, Corvinus Egyetem), *Gulyás Alexandrát* (SZTE NET MA), *Hajzer Gergőt* (SZTE NET MA), *Keresztes Vivien Katát* (SZTE NET MA), *Nagy Szabolcsot* (SZTE jogász) és *Tari Viktóriát* (SZTE jogász, SZTE NET MA), akik kiemelkedő szorgalommal és töretlen lelkesedéssel dolgozták végig az elmúlt időszakot és akiknek teljesítményére nagyon büszkék lehetünk, hisz kiválóan képviselték Egyetemünket.

Eltelt egy újabb év és a Regionális ENSZ Akadémia tovább folytatódik, lehetőséget biztosítva arra, hogy mind több és több hallgató tapasztalja meg a nemzetközi környezetben történő munka élményét.

dr. Sziebig Orsolya Johanna
RAUN helyettes-koordinátor,
Magyarország

Keresztes Vivien Kata (balról a második) az ENSZ központban prezentálás közben

Egy összetartó évfolyamról...

1956 szeptemberében kezdtünk első évesként a Szegedi (akkor még József Attila nevét viselő) Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán. A mai viszonyokhoz képest minden más volt. Az átépítés előtti egyszintes 'tornyos' épület emeletén voltak az előadótermek, a földszinten a tanszékek, az épület udvarára egy nyitott, vasrácsos folyosó ('gang') nézett, ahol az óráközi szünetekben rendszeresen beszélgettünk, napoztunk, és a cementlapos udvaron egy fa szőnyegporoló állt.

Évfolyamunk 'csoportnyi' létszámú volt. Az előadásokon-gyakorlatokon szinte mindig teljes létszámmal vettünk részt, ezért viszonylag könnyű volt az ismerkedés, a baráti viszonyok kialakulása is. Tanáraink csaknem mindenkit (és általában más évfolyamok hallgatóit is), név szerint ismertek, és úgy gondolom, ma már legendaszámba megy, hogy *Buza* professzor az évfolyamunk

jelesen kollokvált hallgatóit meghívta a Hungária Szálló Rózsaszín-termébe egy csésze teára.

Lehet, hogy egy kicsit mások voltunk az egyetem nyújtotta jogtudomány ambíciózus megszerzésében. Feltétlenül törekedtünk a minél jobb értékelés elérésére, de a vizsgák előtt éppúgy drukoltunk, mint a mai hallgatók.

A tanulmányi rend átszervezése előtti utolsó, akkor még négy éves (nyolc szemeszteres) évfolyamként, 1960-ban, ötvenen végeztünk, olyan professzorok és oktatók előadását hallgatva, mint például (a teljesség igénye nélkül) *Pólay Elemér, Kovács István, Both Ödön, Horváth Róbert, Buza László, Kemenes Béla, Veres József* és kedvelt tanárom, *Tokaji Géza*, akik ma már a Kar arculatának etalonját képezik.

A végzés után szétszóródtunk Szegedtől az ország keleti, északi, nyugati és

A gang

déli részéig, ki-ki bírói, ügyészi, ügyvédi-jogtanácsosi pályára. Egy évfolyamtársunk (Szabó János) földművelődésügyi miniszteri pozíciót is betöltött, és néhányan az egyetemen adták tovább megszerzett tudásukat. (Molnár Imre egyetemi tanárként, Tóth Árpád egyetemi docensként, Hofszang József egyetemi adjunktusként a szegedi karon, Gáspárdy László egyetemi tanárként Miskolcon, majd Budapesten.)

Az egyetemi *alma mater* szelleme azonban áthatott, és véglegesen megfogott bennünket. A távolság ellenére az egyetemen szerzett négyévi barátság nem szakadt meg közöttünk. Érdeklődéssel tudtunk egymásról, számon tartottuk egymás szakmai előmenetelét, családi helyzetének változását (ki kötött házasságot, kinek született gyermeke – akik közül mintegy harmincan a szüleik példáját követve a jogászai pályát választották), és azt is, hogy (immár huszadikként) kit vesztettünk el közülünk.

Az első évfolyam-találkozónk a végzés után tíz évvel, 1970-ben volt, és azóta Szegeden ötvenként találkozunk. 2010-ben aranydiplomát kaptunk az egyetemtől, és ennek időpontját használtuk fel a találkozásra, amelyre ezt követően legutóbb 2015-ben került sor. Találkozóink a kari épületben kezdődnek, aztán közös ebédrel, majd vacsorával folytatódnak. Beszélgetünk, beszélünk életünk, családi körülményeink alakulásáról, megemlékezünk elhunyt évfolyamtársainkról, nosztalgizunk egyetemi élményeinkről, az épület átalakulásáról, az elmúlt előadásokról, vizsga-élményeinkről, tanárainkról, akik már valamennyien csak a kari *pantheon* fényképeiről néznek vissza ránk.

Megállapítjuk, hogy múlik felettünk az idő, de a jogi karhoz fűződő kapcsolatunk, a joghallgatói éveink és az ennek során szövődött baráti kapcsolataink feledhetetlenek...

Dr. Vida Mihály
c. egyetemi docens

Beszámoló évfolyam-találkozónkról

Az 1980-ban végzett évfolyam 2015. október 3-án 14 órakor találkozott a hajdani *alma mater* épületében. Annak idején az évfolyamunk volt az első 'népesebb' korosztály, az előző évfolyamok 60-70 fővel indultak, mi 120-an kezdtünk és viszonylag népesebb csapat csatlakozott hozzánk másodév elején a levelezősök közül. Sajnos, így a hatodik évtized környékén járva, a névsorolvasáskor kiderült, hogy évről évre egyre több a hiányzó... Az is szomorúságra ad okot, hogy egyre kevesebb volt tanárunkat tudjuk értesíteni, hogy szeretettel várjuk őket...

Ellenben kellemes meglepetés volt, hogy egyre többen jöttek el azok közül, akik eddig valamilyen ok miatt nem tudtak az eddigi találkozókon megjelenni. Volt is méregetés, hogy ki is vagy, Te is idejártál, vagy valamelyik társunk 'kapcsolt része' vagy? Aztán persze megállapítottuk, hogy az idő dacára ellenére továbbra is legalább lélekben olyan fiatalok maradtunk, mint annak idején. Persze, lehet, hogy a hely szelleme, a régi diákélmények felidézése, 'újraélése' hatott ránk.

A 3. emeleti társalgóban kb. 60-70-en jöttünk össze és persze névsor szerint

A főszervező: dr. Lőrinczy György

haladva meséltünk a pályánkról és egyre többen a nagyszülői örömeiről. Érdekes volt hallani, hogy ki mint hogyan élte meg a közigazgatás átszervezését (vb. titkár, jegyző, köztársasági megbízott, miniszter). Sokan ügyvédként a gazdasági élet rejtelseiről meséltek, és nemcsak vidám történetek hangzottak el. Jó néhányan voltunk jelen az igazságszolgáltatásból, bíróként, ügyészként (sőt most van alkotmánybíró is a társaságból). Van köztünk olyan, aki ugyanazon a helyen dolgozik (adóhatóságnál), de számtalan elnevezésű munkáltatója volt az elmúlt 35 évben. Aztán persze

volt köztünk rendőrségi vezető, APEH elnök, volt és jelenlegi főügyész, és persze egyetemi rektor is. Szóval volt mit mesélni magunkról és az eltelt évtizedekről, így nem csoda, hogy a Novotel Szállóba a vacsorára némi késéssel érkezünk meg. A jó hangulat igazolására néhány fényképet csatolok....

A találkozónk olyan jól sikerült, hogy az is elhangzott, gyakrabban kellene találkozni! Ezúton is köszönjük a jogi kar vezetésének és munkatársainak, hogy segítették összejövetelünket.

*Dr. Lőrinczy György
c. egyetemi docens*

Vidám csoportkép

Universitas Szimfonikus Zenekar

Az egyetemi élet esszenciájának megtestesítője

A szegedi Universitas Szimfonikus Zenekar hosszú múltra tekint vissza, hiszen már 1958-tól jelen volt a Szegedi Tudományegyetem kulturális életében, kezdetben még csak orvostanhallgatókból álló kisebb kamarazenekarként, később, *Gyüdi Sándor* színrelépésével, már igazi szimfonikus zenekarként működött. 1992-től, az akkor már diplomás karmester nagy lelkesedéssel vetette bele magát a zenekar szervezésébe és vezénylésébe. A Bölcsészettudományi Kar épületének *Auditorium Maximum* aulájában került megalapításra a zenekar, ahova több mint 100 hallgató jelentkezett, így próbajátékot is tartottak a jelentkezők között. Ezután az együttes sikere töretlen volt. Hatalmas sikerű koncerteket adtak, olykor az Egyetemi Énekkarral közösen. A hazai sikerek mellett külföldön is megmutatták tehetségüket, Portugáliában és Olaszországban is nagy

sikerral szerepeltek. Azonban Gyüdi Sándor egyéb elfoglaltságai miatt 1996-tól már nem tudta vállalni a zenekar irányítását, művészeti vezetőként viszont továbbra is támogatja az együttest. Sajnálatos módon innentől kezdve nem volt megfelelő utánpótlás a végzett hallgatók helyének betöltésére, így a zenekar 2002-ben feloszlott.

Pár évvel később fordulóponthoz érkezett be a zenekar életében, amikor két lelkes egyetemista, *Gyimóthi Zoltán* és *Ambrus Gergely* fáradhatatlan munkája nyomán sikerült az együttest újjáéleszteni, ennek eredményeképpen 2005. április 8-án a lelkes hallgatók meg is tartották első próbájukat. 2005 nyaratól, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen karmesteri diplomát szerző *Somorjai Péter* lett a karmesterük, aki máig lelkes és elkötelezett szakmai irányítója az együttesnek. A kitartó munka és

Az egyetemi szimfonikus zenekar

gyakorlás meghozta gyümölcsét, hiszen az újjáalakult zenekar 2005. október 24-én tartotta első, nagy sikerű koncertjét, immár új székhelyén, az Egyetem Dugonics téri épületében. Ettől kezdve töretlen a zenekar sikere, minden évben az őszi és a tavaszi félévben is legalább két koncertet adnak Szegeden, illetve a környező településeken. A tagok nagyrészt a Szegedi Tudományegyetem hallgatói, illetve olyanok, akik tanulmányaikat itt folytatták és annak befejezését követően is lelkesen vesznek részt az együttes munkájában. Az utánpótlást segíti, hogy a 2015/2016-os tanév őszi félévétől az egyetem hallgatói általánosan művelő kurzus keretében is taggá válhatnak, így még biztosabb alapokra helyeződött a zenekar jövője. Formájának hivatalos keretet adva, az együttes 2006-tól Universitas Szimfonikus Zenekar Közhasznú Egyesület néven folytatja tevékenységét.

Az együttes működése során igyekszik minél sokszínűbb repertoárt kialakítani és minél több területen megmutatni tudását. A kultúra területén megjelenő szervezetként fontosnak tartja a jótékonyági eseményeken való részvételt is. Ennek okán már több éve állandó fellépője a Napfényes Gyermekarcok koncertsorozatnak, amelynek keretében 2015 őszén *Érdi Tamás* zongoraművész-

szel együtt léphettek fel a Szegedi Nemzeti Színházban tartott jótékonyági esten.

2013-ban az egyetemi zenekar volt a házigazdája az Európai Orvostanhallgatók Zenekara és Kórusa (*European Medical Students' Orchestra and Choir – EMSOC*) elnevezésű, minden évben más országban megrendezésre kerülő rendezvénynek. Ennek keretében többnyire (ám nem kizárólag) orvostanhallgatók és orvosok, Európa legkülönbözőbb pontjairól tíz napra összegyűlnek, és közös szenvedélyüknek hódolva két koncertet adnak az aktuális ország két városában. 2013-ban Szegedet érte a megtiszteltetés, hogy otthont adhatott az eseménynek, amelynek szervezője és több taggal egyben résztvevője az Universitas Szimfonikus Zenekar volt. A rendezvénysorozat történetének legnagyobb létszámú zenekara és kórusa állt össze, ám szükség is volt erre: a koncerteken *Kodály Zoltán*: Galántai táncok, és *Carl Orff*: Carmina Burana című, hatalmas apparátust igénylő műve hangzott el. Az Újszegedi Szabadtéri Színpadon és a Budapesti Olasz Kultúrintézetben adott teltházas koncerteket a nyári fesztivál idejére összeállt együttes.

Az Universitas Szimfonikus Zenekar repertoárja széles skálán mozog, *Vivalditól Schubertig, Bachtól Bartókig* hallhat-

Koncert után az Európai Jogtörténeti Tanszék diákköröseivel

tunk már tőlük műveket. A klasszikus darabok mellett belekóstoltak a filmzene világába is, többek között műsorra tűzték *John Williams* több művét is. Az együttes gondolkodásmódjában hangsúlyozottan jelenik meg az a célkitűzés, hogy minél szélesebb körrel ismertessék meg a klasszikus zene világát és szeretetét, különös tekintettel a gyermekekre. Ebből kifolyólag az elmúlt években rendszeresen tartottak gyermek matiné előadásokat, amelyeknek eleinte a Százszorszép Gyermekház, majd a szegedi Szent-Györgyi Albert Agóra adott otthont, immár a zenekar állandó próba- és koncerthelyszínévé. A matinék keretében *Ránki György*: Két bors ökröcske című darabját játszották el. Játékos hangszerbemutatókkal, hangszerkipróbálási lehetőséggel és a mű gyermekszínesekkel történő előadásával igyekeztek szórakoztatni közönségüket. 2016 januárjában, Bartók Béla: Magyar képek című művének három tételével kiegészítve, a Bartók Rádió Tóbiás matiné című gyermekműsorában is előadhatták a Ránki darabot, *Lukácsházi Győző* kiváló műsorvezetése mellett.

Úgy gondolom, hogy az egyetemi életnek nagyon fontos szereplője az Universitas Szimfonikus Zenekar, hiszen az egyetemi lét nem csupán egy tudományág, hivatás szabályainak megtanulása, hanem egyfajta szemlélet elsajátítása is. Az egyetemnek a szakmai tudás átadása mellett kulturális műveltség, sokszínűség és eszmés közvetítése is feladata, amelyben nagy segítséget jelent ez az egyetemi zenekar, amelyet már a kezdetektől fogva

támogat a Szegedi Tudományegyetem. A zenekari tagok nagy része nem folytat felsőfokú zenei tanulmányokat, így mondhatjuk, hogy amatőr zenekarról van szó. Minden tudományág részéről találunk képviselőket, akik vagy jövőbeli szakmájuk fortélyait sajátítják el az egyetemi oktatás keretében, vagy már hivatásukat űzik: orvosok, informatikusok, tanárok. Természetesen a jogász szakma is képviselteti magát az egyetemi kulturális élet ezen területén is. Egy azonban mindenképpen közös a zenekari tagokban: a klasszikus zene szeretete. Így kiváló lehetőséget biztosít számunkra ez az együttes, hogy hivatásunk mellett kedvenc elfoglaltságunknak is hódolhassunk. Csellistaként tíz éve vagyok tagja a szegedi Universitas Szimfonikus Zenekarnak, így bizony állíthatom, hogy nagy élmény olyanokkal együtt zenélni, akik elkötelezett hívei a

Pék Nanetta csellista

klasszikus zenének és a muzsikálásnak. Bízunk benne, hogy ezt a közönség is megtapasztalja koncertjeinken és reméljük, hogy ezentúl is megtisztelnek minket jelenlétükkel!

*Pék Nanetta Veronika
joghallgató*

Könyvkiadás, ösztöndíjak

A szegedi jogi karon folyó sokrétű szakmai tevékenység, az oktatás és a kutatómunka széleskörű támogatását végző Pólay Elemér Alapítvány 2015-ben is tartalmas munkát végzett. Szeretném a kiadványok rutinszerű felsorolása mellett kiemelni, hogy az alapítvány ezúttal is mintegy tucatnyi fiatal kolléga munkáját támogatta kutatói ösztöndíjjal.

Alapítványunk országosan is egyre ismertebb tevékenysége a szakmai könyvkiadás. Sorozataink régebbi és újabb kötetei megvásárolhatók karunkon a Jogi Információs Kabinetben, és megrendelhetők drótpostán (jik@juris.u-szeged.hu) is. Következzék a 2015. esztendő kiadványainak listája.

Lectiones Iuridicae

12. *Pongó Tamás – Szakály Zsuzsa* (szerk.): Jogvédelmi kaleidoszkóp

13. *Balogh Elemér – Sulyok Márton* (eds.): Fundamental Rights in Austria and Hungary

14. *Balogh Elemér* (szerk.): A történeti alkotmánytól az Alaptörvényig

A Pólay Elemér Alapítvány Tansegédletei

Gyémánt Richárd – Katona Tamás: Demográfia (5. kiadás)

A Pólay Elemér Alapítvány

Könyvtára

51. *Bóka János*: Tradíció és modernitás a kínai jogrendszerben

52. *Sulyok Tamás*: Az ügyvédi hivatás alkotmányjogi helyzete

53. *Juhász Krisztina*: Az Európai Unió biztonsági- és védelempolitikája, valamint válságkezelő tevékenysége

55. *Karsai Krisztina*: Alapelvi (r)evolúció az európai büntetőjogban

56. *Szomora Zsolt*: Alkotmány és anyagi büntetőjog

57. *Stipta István*: A magyar jogtörténet-tudomány kétszáz éve

Fundamenta Fontium Juris

7. *Nagy Zsolt*: Jogszociológiai irányvonalak

Fundamenta Fontium Juris Criminalis

Juhász Zsuzsanna – Lőrincz József: Büntetés-végrehajtási jog

Ez alkalommal is szeretném megköszönni kedves egykori hallgatóinknak és más támogatóinknak anyagiakban nyújtott nagylelkű segítségét. Az esedékes szja-bevallások idején tehető 1% felajánlása tekintetében újólag szíves figyelmükbe ajánlom alapítványunkat, amelynek adószáma:

18459203-2-06

Dr. Balogh Elemér
egyetemi tanár

Partnertalálkozó a hallgatókért

2015. május 4-én került megrendezésre az SZTE ÁJTK Karrier Iroda partnertalálkozója. A találkozó elsődleges célja az volt, hogy megköszönjük partnerintézményeinknek az eddigi együttműködést, emellett tudatosítsuk hallgatóinkban a Kar Karrier Irodája által biztosított támogatást, lehetőséget, amellyel érdeklődési körükhöz leginkább igazodó gyakorlati helyen mutathatják meg elméleti tudásuk javát.

Az esemény vendégei voltak: *dr. Harangozó Attila*, a Szegedi Ítéltábla elnöke, *dr. Herédi Edit*, Szeged Megyei Jogú Város aljegyzője; *dr. Juhász Tünde*, a Csongrád Megyei Kormányhivatal kormány megbízottja; *dr. Kertész József*, a Szegedi Ügyvédi Kamara elnöke; *dr. Kopasz Zsolt*, a Csongrád Megyei Főügyészség megbízott főügyésze, *dr. Lukács János* dandártábornok, rendőrségi főtanácsos, Csongrád Megye rendőr-főkapitánya, karunk címzetes egyetemi docense; *dr. Papp István*, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Adó Főigazgatóságának főigazgatója; *dr. Tárkány-Szűcs Babett*, a Szegedi Törvényszék elnöke és *Dr. habil. Görög Márta* egyetemi docens, az SZTE marketing és kommunikációs igazgatója, a Karrier Iroda volt vezetője.

A meghívott vendégeket és az érdeklődő hallgatókat *Dr. Visontai-Szabó Katalin*, a Karrier Iroda vezetője, valamint *Dr. Hajdú József*, a Kar dékánja köszöntötte. Dékán úr beszédében hangsúlyozta mind a gyakorlati, mind az elméleti képzés fontosságát, hiszen a gyakorlat nem működhet megfelelő tudás, ismeret nélkül. E két tényezőnek

szinergiában kell lennie egymással. A partnertalálkozó szervezésével olyan fórumot kívántunk biztosítani, ahol hallgatóink sikeres jogászokkal találkozhatnak, olyanokkal, akikre nagyon büszkék vagyunk. Az ő karrierjükből a hallgatók motivációt meríthetnek.

A partnertalálkozón nem csak a hallgatók kaphatnak információt a szervezetek elvárásairól, hanem az együttműködő szervezetek vezetői, képviselői is képet kaphatnak a jövőbeli munkaerőről. A partnereink segítségével megvalósított szakmai gyakorlatok során az elmúlt 10 évben sok hallgatónk találta meg élethivatását és kapott lehetőséget céljai megvalósításához. Az eddigi támogatás megköszönésére, a jövőbeni gyümölcsöző együttműködés reményében partnereinknek emlékérmeket adtunk át hálánk kifejezéséül.

Ezt követően *dr. Vizkeleti Edit*, a Karrier Iroda koordinátora felkérte a vendégeket, hogy néhány percben mutassák be szakmájukat, az adott pálya karrierlehetőségeit, illetve eddigi tapasztalataikat a szakmai gyakorlatokkal és a gyakorlati programmal kapcsolatosan. Mindannyian kiemelték, hogy várják a lelkes, gyakorlati tudás megszerzése iránt nyitott hallgatókat, hiszen a bennük rejlő tudásvágy, lendület, tapasztalat iránti kíváncsiság viszi előbbre az intézményeiket. A partnerintézmények vezetői hasznos gondolatokat osztottak meg hallgatóinkkal.

Harangozó Attila is hangsúlyozta, hogy nincsen gyakorlat elmélet nélkül. Azonban nem lehetünk mindenből

kiválóak, nem lehetünk minden téma szakértői. Egy-két területen kell jónak lenni, de ott kimagaslóan. Herédi Edit soha nem gondolta volna, hogy a közigazgatásban fog elhelyezkedni, ennek ellenére nagyon szereti és várja a kötetesebb hivatali rendben dolgozni tudó, érdeklődő diákokat. A közigazgatásban mindig új kihívással szembesül az ember. Nagyon szép pálya és karrierlehetőség – mondta el Juhász Tünde.

Kertész József a legszebb hivatásnak nevezte az ügyvédi pályát, de a legnehezebbnek is. Egy rászorulóknak segíteni, eligazodni a jogszabályok útvesztőiben, nincs annál nagyobb kihívás. Kopasz Zsolt szerint magas a mérce, de a hallgatók abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy választhatnak. Sőt, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán végzett hallgatókat az a veszély is fenyegeti, hogy akár főügyészek is lehetnek! *Lukács János* szavait idézve: „Másfél évtizede indult el az együttműködés és a szakmai gyakorlatok keretében történő hallgató fo-

gadás. Ez idő alatt és a továbbiakban is segítséget nyújtunk akár szakdolgozat és évfolyamdolgozat írása során is. Soha nem fogjuk elfelejteni, hogy innen indultunk és ide tartozunk.”

„Az adót nem lehet ’nagyjából’ megállapítani. Maximalista vagyok. A költségvetés 92 %-áért mi vagyunk a felelősek. Nagyon örülünk a gyakornokoknak. Próbálkozzanak ezen a területen is!” fogalmazott Papp István. Tárkány-Szűcs Babett útravalóként *Weöres Sándor* sorait idézte hallgatóinknak. „Egyetlen ismeret van, a többi csak toldás: Alattad a föld, fölöttem az ég, benned a létra.”

A jelenlévők számos hasznos információval, motiváló gondolattal gazdagodhattak. Bízunk benne, hogy a találkozók a diákok számára bizalmat, lehetőséget, kapcsolatokat, szakmai tudást, gyakorlati tapasztalatot eredményez és a jövőben még több hallgató találja meg a gyakornoki program által hivatását.

dr. Varga Csilla Erika
PhD hallgató

Történelmi kalandozás két fejedelem vonzáskörében

Karunk átköltözködése a Rákóczi térről a Bocskai utcába

A jogi kar tanszékei 2015. júniusában átköltöztek a Rákóczi térről a Bocskai utcába. Ha történelmi párhuzamot akarunk állítani, akkor méltó elődök, a magyar történelmet meghatározó két személyiség nevét viselő földrajzi egység között költözött karunk. Az egyik kiemelkedő személyiség, ahonnan elköltöztünk *II. Rákóczi Ferenc* volt (Rákóczi tér. 1.), akinek jelmondata a szállóigévé vált: „*Cum Deo pro patria et libertate!*

(Istennel a hazáért és a szabadságért!)” és neve szorosan összefüggött az általa 1703-ban indított Rákóczi-szabadságharccal, amelyben a teljes állami függetlenséget kívánta visszaszerezni a Habsburg Birodalomtól. Ahová költöztünk, az sem kevésbé híres és megbecsülést érdemlő személyről – *Bocskai István* – kapta a nevét (Bocskai utca 10–12.), aki a reformációért és a magyar nemzetért legtöbbet tevő nagy magyar politikusok

egyike volt, ezért Genfben a reformáció emlékművének egyik szobra az ő alakját őrzi, alatta egyik jelmondatával: „Hitünknek, lelkiismeretünknek és régi törvényeinknek szabadságát minden aranynál feljebb becsüljük.”

Bocskai fejedelem szobra Genfben

E történelmi utazás után jöjjenek a prózaibb tények. A Csongrád Megyei Kormányhivatal és a Szegedi Tudományegyetem vezetése között megállapodás született arra nézve,

hogy az állami tulajdonban lévő Szeged, Rákóczi tér 1. szám alatti irodaház SZTE által birtokolt része átkerül a Kormányhivatalhoz, és ennek fejében az ÁJTK használatába kerül a Bocskai utca 10–12. szám alatt található épület. A megegyezés hátterében két tény állt: 1. A Kormányhivatal jogszabályban rögzített egységes szervezetének kialakítása érdekében minden hatáskörébe tartozó kormányhivatali egységet igyekszik egy épületbe összpontosítani, és 2. a KEOP és TIOP projektek keretében nyert támogatásból a központosítás előtt fel kívánták újítani a Rákóczi téri ingatlant. A Szeged, Bocskai utcai épület átadás-átvétele a Kormányhivatal és az SZTE között hivatalosan 2015. május 27-én történt. Az esetleges költözés lehetősége már évekkel korábban is felsejlett, de az Egyetem oldaláról senki nem számolt komolyan ezzel a lehetőséggel. Éppen ezért, amikor véglegessé vált a döntés, akkor a Kar vezetése az alábbi dilemmákkal került szembe, illetve az alábbi szempontok és indokok mentén szeretne volna befolyásolni a csereingatlan kijelölését:

Rákóczi tér: dobozokban a tanszékek könyv- és iratanyaga

1. A költözés előtt a Rákóczi téri épületet már kinőttük, hiszen ezen kívül még további két helyen (Olajos Ház és Feketesas utca) béreltünk ingatlanokat, a Rákóczi térről kiszorult tanszékek elhelyezése céljából. 2. A Rákóczi téri irodák több tanszék munkatársai számára meglehetősen szűkösek voltak. 3. A Tisza Lajos körúti épületben még maradt néhány dolgozószoza, amit szerettünk volna megnyugtatóan felszámolni. 4. A PhD hallgatóknak nem volt megfelelő elhelyezésük. 5. Hallgatói öntevékeny csoportok elhelyezése sem volt megoldott. 6. Jogklinika működését is biztosítani kellett. 7. Kisebb tárgyaló/szemináriumi termek kialakítására volt szükségünk. 7. Megoldásra várt a kizárólagos parkolás biztosítása a kollégáink számára. 8. A Rákóczi tér híresen rosszul szigetelt falai és ablakai miatt az energiaköltségünk nagyon magas volt. 9. További szempont volt, hogy az új hely ne legyen lényegesen távolabb a Kar Óépületétől.

Úgy gondolom, nyugodtan kijelenthetjük, hogy az átköltözés a fenti problémák mindegyikét megoldotta, sőt ezen felül nyertünk az új épületben egy közel 50 fős előadótermet és egy 25 fős számítógéptermet. Rövidesen kialakításra kerül egy korszerű vendéglakás. Ezen kívül a szuterénben még rendelkezésre áll egy 30 fős előadóterem és számos munkaszoba.

Nézzük a tényeket röviden. A Bocskai utcai épületben közel három szint, plusz a szuterén áll rendelkezésünkre. Ez érzékelhető területnövekedést jelent, ami abban nyilvánul meg, hogy az egyes szobák – a korábbiakhoz képest – nagyobb alapterületűek, ami azzal az eredménnyel jár, hogy a tanszékek kényelmesebben tudnak elhelyezkedni és működni. Az irodák kiosztásánál az

Rákóczi tér: lépcsőház

alábbi elvet követtük: tanszékvezetők, egyetemi tanárok, docensek és az adminisztrátorok (közvetlenül a tanszékvezetők mellé) önálló szobába kerültek, míg az adjunktusok és tanársegédek ketten osztoznak egy-egy irodán. Az *emeritus* és *emerita* munkatársaink számára külön dolgozószozobát biztosítunk. A PhD hallgatók – mind a magyarok, mind a külföldiek – felkerültek a 3. emeletre és önálló 3-4 fős irodákban végzik a kutatómunkájukat. A szuterénben maradéktalanul sikerült elhelyezni a hallgatói öntevékeny csoportokat (*ELSA*, *Pro Jure*), a Karrier Irodát és a Jogklinikát. Ezen kívül még 4 iroda áll rendelkezésünkre, amelyeket szabadon tudunk hasznosítani. A költözés jelentős logisztikai és pénzügyi előnye volt, hogy a korábban négy helyen lévő szervezeti egységek [Rákóczi tér 1., Tisza Lajos krt. 47. (Olajosház), Feketesas u. 28. sz. és Tisza Lajos krt. 54. sz.] mind egy helyre kerülhettek. A kari Óépület, a Lófara természetesen változatlanul a főhadiszállásunk!

A költöztetés erőltetett menetben, sok esetben groteszk jelenetekkel tarkítva és némely kollégánk együttműködési készségét látens módon tartó magatartásával gazdagítva 2015. június 22-vel kezdődött, több ütemben költözve, a hónap végére be is fejeződött. Ezen kívül sikerült elérnünk, hogy zömében a beköltözés előtt kisebb átalakítási munkálatokat és egy tisztasági festést is elvégeztek az épületben. Utólag nagyon fontos köszönetet mondani mindazoknak, akik ebben a kielezett helyzetben segítettek a munkánkat. Külön kiemelem *Engi Erika* hivatalvezetőt, aki mindvégig kézben tartotta a nagyon sok szálon futó munkálatokat. Azért is fontos kiemelni a munkáját, hiszen eredetileg az volt a terv, hogy mindent profi szakemberek fognak megszervezni és nekünk, 'csak' pakolni kell. Menet közben kiderült, hogy a profi szervező szakemberek *Becket* regényét olvasva *Godot*-val azonosultak és soha nem érkeztek meg. Így maradt ránk a koordinálás oroszlánrésze. Az Egyetem részéről a Műszaki Iroda munkatársai is segítségünkre voltak a kivitelezésben.

A beköltözés utáni tényhelyzetet rögzítve, az új épület jelenlegi felosztása a következő:

Szuterén

Hallgatói Karrier Iroda
Jogklinika Program
ELSA Szeged Egyesület
Pro Jure
Szemináriumi terem (30 fő)

Földszint

Emeritus szoba
Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék
Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék
Ágrárjogi és Környezetvédelmi Jogi

Tanszék
Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék
Munkaügyi Kapcsolatok és Társadalombiztosítási Képzések Intézete

I. emelet

Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék
Tárgyaló (45 fő)
Vendégszoba

II. emelet

Európai Jogtörténeti Tanszék
Magyar Jogtörténeti Tanszék
Összehasonlító Jogi Intézet
Jogbölcseleti és Jogszociológiai Tanszék
Politológiai Tanszék
Statisztikai és Demográfiai Tanszék
Római Jogi Tanszék
Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézet

III. emelet

PhD szobák
Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszék
Alkotmányjogi Tanszék
Nemzetközi Magánjogi Tanszék

Eddig csak magáról az épületről esett szó. Fontos megjegyeznünk, hogy a Felsőoktatási Struktúraátalakítási Alap pályázat keretében a jogi kar történetében egyedülálló mennyiségű új bútorbeszerzésre nyílt lehetőségünk. A Bocskai utcai épületben a legtöbb tanszék új bútorokkal kezdhette meg a munkát. A fenti pályázatból összesen megközelítőleg 20 millió forint értékben szereztünk be irodabútort. Ennek keretében irodai asztalok, tárgyaló székek, középvezetői székek, rakásolható székek, irodai szekrények, polcok, asztali lámpák, stb. kerültek beszerzésre. Ezzel egyidejűleg a tanszékek feleslegessé vált,

elhasználódott bútorainak a leselejtezése is megtörtént. A költözés kapcsán a légkondicionáló berendezéseket nem tudtuk áthozni, mert a megkérdezett szakértők azt mondták, hogy a leszerelés és az újbóli felszerelés költsége meghaladja egy új készülék árát. E miatt a belső udvari oldalra (napos oldal) 13 db klíma készülék került felszerelésre, ami az összes udvari irodában biztosítja a légkondicionálás lehetőségét. Az utcai oldal egyelőre várólistára került, de a megvalósítási szándék arra is kiterjed. Sikerült megmentenünk a mozgáskorlátozott személyek bejutását szolgáló felvonót. Az épület a lift hiánya miatt a 'fitnesz irodaház' címet is kiérdemelte, azzal a lehetőséggel, hogy források rendelkezésre állása esetén külső felvonót építhetünk az ingatlanba. Fontos megjegyezni, hogy a beköltözéssel egyidejűleg a teljes távközlési és informatikai hálózat és vagyonvédelmi rendszer is zökkenőmentesen kialakításra került. Jelentős előrelépésként értékeljük, hogy hamarosan berendezésre kerül – asztalokkal és székekkel – a szuterénben kialakítandó szemináriumi terem, az I. emeleti elő-

Saját parkolóhelyeket kaptunk a Bocskai utcában adóterem és a III. emeleti számítógépterem.

Azt kívánom, hogy az új épület szolgálja a Kar minden munkatársának és hallgatójának a javát és hasznát!

*Dr. Hajdú József
egyetemi tanár, dékán*

Lázás munkában, immár az új helyen: Ruzsán Krisztina és Jakab Éva egyetemi tanár

Kutatók Éjszakája

A korábbi évekhez hasonlóan karunk ismét csatlakozott a 2015. szeptember 25-én megrendezett Kutatók Éjszakája programsorozathoz, amely a Város egész közönsége felé nyitottan mutatott fel érdekes és fontos kutatási témákat, s amelynek intézményünk székhelye (Lófara) adott otthont.

„Hálás-e a hálapénz?” címmel *Dr. Lajkó Dóra* adjunktus tartott interaktív előadást, bemutatva a hálapénz fogalmát, típusait, történeti kialakulásának okait, valamint ismertette a hálapénz jelenlegi jogi megítélését. Valóban hálából adjuk a hálapénzt, vagy pusztán egy társadalmi elvárásnak akarunk megfelelni? Kényszer vagy lehetőség a hálapénz? Büntetendő dolog jogilag hálapénzt elfogadni, valamint hálapénzt adni? Mire megyünk ma a hálapénzzel? Az előadás e kérdésekre kereste a választ, az érdekes témafelvetéseket követően a résztvevők megvitathatták véleményüket az elhangzott kérdésekről.

Az ENSZ tevékenysége iránt érdeklődők betekintést nyerhettek a szervezet

működésébe az ENSZ modellezés keretében: karunk hallgatói *Dr. Szalai Anikó* adjunktus vezetésével egy aktuális nemzetközi konfliktussal kapcsolatos ENSZ Biztonsági Tanácsi döntéshozatalt modelleztek. A vita során bemutatásra került, hogy melyik államot milyen érdekek vezérlik, hogyan védik álláspontjukat. A döntés megszületéséhez a nagyhatalmaknak kompromisszumra kell jutniuk, ami jelentős kihívás. A nézők is csatlakozhattak a modellezéshez 1-1 ország képviselőként.

A záró előadást *Dr. Balogh Elemér* egyetemi tanár tartotta a hazai boszorkányokkal szemben lefolytatott legnevezetesebb eljárásról, a szegedi perről. A bemutatott témát beágyazta abba az európai történelmi, vallási és kulturális környezetbe, amely nélkül nehezen érthető a jelenség. Előadásában kiemelte, hogy a boszorkányokkal szembeni, kifejezetten jogi karaktert öltő fellépésről volt szó, amelyhez a szegedi helyszín több sajátosságot is hozzáadott. Azért a szegedi per híresült el leginkább –

Az ENSZ BT működésének modellezése

„Boszorkányok már pedig vannak!” – Balogh Elemér előadása

hangsúlyozta az előadó –, mert egyszerre máshol nem volt ennyi áldozata (13) egyetlen kivégzési aktusnak sem Magyarországon. Emellett a nemzetközi kitekintésben rávilágított arra a tényre, hogy a nyugati országokban nagyszámú rendekkel több áldozatot szedett a boszorkányüldözés.

Az egész estés esemény teljes időtartama alatt az érdeklődők a Europe Direct

Szeged iroda által szervezett programban vehettek részt: csatlakozhattak a klímaváltozás elleni küzdelemhez, illetve klíma kvíz kitöltését is vállalhatták. Köszönjük az előadók és valamennyi résztvevő munkáját, hogy elősegítették e színvonalas esemény megvalósítását!

Matijevics Rita
a Tanulmányi Osztály vezetője

Egy irányba induló hallgatók

A Pro Jure Egyesület első éve

Ha az elmúlt egy évben valaki megkérdezte tőlem, hogy mi is az a Pro Jure Egyesület, és mivel foglalkozik pontosan, általában a következő választ adtam: „a Pro Jure egy önszerveződő hallgatói közösség, mely tudományos és szabadidős programokkal igyekszik színesíteni a jogi kar palettáját.” Jelen írás lehetőséget ad arra, hogy e mechanikus, ám kétségtelenül hangzatosnak

tűnő választ valódi tartalommal tölthessem meg. Bevallom, nem volt könnyű dolgom, hiszen hogyan is szólhatnék tárgyilagosan egy olyan szervezetről, amelynek magam is alapítója és aktív résztvevője vagyok? Nagyon nehezen akart megszületni ez a rövidke cikk, csak a sokadik nekifutásra sikerült belátnom: itt és most nem akarhatok elfogulatlan maradni. Ezért úgy döntöttem,

inkább csak elmesélem, hogyan jött létre a szervezet, és milyen élményeket tarogatott számomra működésének első esztendeje.

Sára, Tomi, Ákos, Martin és én, harmadéves joghallgatók és barátok voltunk. Találkoztunk szemináriumokon, előadásokon, a könyvtárban, meg persze a jogászbulikban szerdánként. 2015 tavaszán egy közös kávézás alkalmával kezdtünk el beszélgetni egy évfolyamon átívelő, szakmai alapon szerveződő hallgatói közösségről. A beszélgetés másnap folytatódott, és egyszer csak azon kaptuk magunkat, hogy az alkalmi kávézásainkból rendszeres találkozók lettek. Kedd esténként a *Mojo*-ban tartottuk az összejöveteleket, ahová új 'arcokat' is rendre meghívtunk. Olyanokat, akikről úgy gondoltuk, hogy hosszabb távon is számíthatunk majd közreműködésükre. Volt közöttük évfolyamtársunk, de akadt PhD hallgató, sőt már végzett jogász is. Az alapoktól indultunk, feltettük a kérdést: mi a célunk ezzel az egésszel, egyáltalán: miért és kiknek szervezkedünk? Elsősorban a jog(tudomány) különböző területeibe szerettünk volna mélyebb betekintést – vagy egyáltalán betekintést – nyerni. Tudatosan kerestük az egyéni nézőpontokat, így próbálva állandó kritikus gondolkodásra sarkallni saját magunkat és szűkebb környezetünket. Ugyanakkor már akkor is megfogalmazódott az igény, hogy ne csak a szigorú értelemben vett jog(tudomány) egyes kérdéseivel, hanem más területeket érintő fontos társadalmi kérdésekkel is naprakészen foglalkozzunk. Olyan programokat akartunk szervezni, amelyek nem csak tartalmukban, hanem formájukat tekintve is újdonságot hozhatnak a szegedi jogi kar életébe. Azt már az első pillanattól kezdve tudtuk, hogy a

felvázolt célkitűzések csak egy nagyon konstruktív, baráti légkörben tudnak maradéktalanul megvalósulni. Büszkén állíthatom, hogy ez már a kezdetektől megvolt közöttünk és az újonnan csatlakozó tagok csak még színesebbé tették a társaságot.

A közös munka és a közösség végső soron egymásért vannak. Kezdetben összejöttünk, hogy dolgozzunk valamin, amit a sajátunknak éreztünk. Ahogy teltek a hónapok, és ahogy mindnyájunk élete ezután egy kicsit e körül forgott, azt vettük észre, hogy ez a valami, amit létrehoztunk, csak még szorosabbá teszi közösségünket, és összehoz olyan embereket is, akiknek eddig nem volt alkalmuk kapcsolatba lépni egymással.

Az első félévünket egyfajta 'próbaüzemként' fogtuk fel, kíváncsiak voltunk, hogyan tudnak a gyakorlatban megvalósulni a lefektetett alapelvek és, hogy egyáltalán működőképesek-e a papíron létező struktúrák. Nyitó programunk alapját egy, a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésről szóló OTDK dolgozat szolgáltatta. A dolgozat szerzőjével – aki szintén alapítónk – egy konstruált vitában ütköztettük a jogintézménnyel kapcsolatos szakmai álláspontokat, úgy, hogy semmilyen általunk helyesnek vélt megoldást nem akartunk a közösség torkán lenyomni. A vita egy valódi 'tészes' monológjából bontakozott ki, akit szintén az egyik 'projurés' elevenített meg. Azután egy kötetlen beszélgetés következett, ahol több tanárunk, köztük *Mezőlaki Erik Ákos* (a Szegedi Ítéltábla tanácselnök bírāja) is megtisztelt bennünket saját nézetei kifejtésével.

Egy hét múlva újra találkoztunk: a jogi oktatás jelenlegi helyzetéről és kilátásairól szerveztünk disputát. Elfogadta

Mezőlaki Erik tanár úr

meghívásunkat *Jakab András*, a Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Intézetének igazgatója, akivel *Balogh Elemér* professzor úr ült egy asztalhoz. A program alapját Jakab András, még 2010-ben megjelent cikke szolgáltatta, amelyben felvázolta a magyarországi jogi oktatás jelenlegi helyzetének (szerinte egyre égetőbb) megreformálásával kapcsolatos gondolatait.

Jakab András, az MTA Jogtudományi Intézetének igazgatója

Működésünket a következő tanévben – immár új tagokkal kiegészülve – töretlen lelkesedéssel folytattuk. A Kutatók Éjszakája rendezvénysorozat keretében összegyűlölt szinten is volt alkalmunk bemutatkozni. Ezúttal egy jogtörténeti unikum, *Ady Endre* nagyváradi sajtópere került terítékre. E tör-

ténelmi jogeseten keresztül, szakértők bevonásával igyekeztünk a publicisztika és a büntetőjog kapcsolatait feltárni. A programban részt vett többek között *Szomora Zsolt* tanár úr és *Kapás Ferenc*, a Szegedi Ady Kör elnöke. E félév során láttuk vendégül *Bóné László* ügyvédet, az ún. *startup* vállalkozások jogának egyik legjobb hazai szakértőjét. Szerveztünk előadást a sportjog témakörében, pécsi szakemberek és *Bohács Zsolt*, ötszörös kenu világbajnok közreműködésével.

*Szomora Zsolt, a Büntetőjogi Tanszék docense,
Bogoly József Ágoston, irodalomtörténész,
Kapás Ferenc, a Szegedi Ady Kör elnöke,
moderátor: Pétervári Máté a Magyar Jogtörténeti
Tanszék PhD hallgatója*

„Élet a börtön után” – ezzel a címmel beszélgetett *Lőrincz József* professzor úr *Túri József* és *Brill Péter* egykori fogvatartottakkal, *Volford Róbert* bv. alezredessel és *Koroknai András* börtönlelkésszel. Az esten a lehető legkülönbözőbb nézőpontból nyerhettünk bepillantást a rácsok mögötti világba, és megtudhattuk, hogy milyen lehetőségek adódhatnak (ha adódnak egyáltalán) az onnan történő szabadulás után. Megdöbbenett, hogy vendégeink elsősorban nem a börtönártalmakról – „mert azokról úgyis eleget hallani” –, hanem hitről és barátságról beszéltek. Mint kiderült, igenis létezik odabent barátság, és egyedül a hit mutathat utat még a legsötétebb pillanatok-

A mikrofonnal Turi József, előtérben Koroknai András református lelkipásztor, a háttérben pedig Volford Róbert, a Csillagbörtönön alezredese

ban is. Számomra az est legfontosabb momentuma volt, mikor Turi Józsi bácsi, gyakorlatilag teljesen spontán, elszavalta Radnóti Miklós „Sem emlék, sem varázslat” című versét.

A program apropóján, Lőrincz tanár úr ötletétől vezérelve, Koroknai lelkész úr karácsonyi börtönbeszélőt szervezett a Csillagbörtönben. Ennek során olyan fogvatartottakkal találkozhattunk, akiket hosszútartamú szabadságvesztésre ítélték és nincs kapcsolattartójuk, ezért csak nagyon kevés inger éri őket a külvilágból. Egyikük meg is jegyezte, hogy azért izzad kicsit, mert vagy húsz éve nem beszélt senkivel odakintről. Elénekeltek együtt a Csendes éjt, amit Géza kísért orgonán. Ő hét éve él odabent, és ezalatt megtanult zongorázni, az istentiszteleteket is ő szokta kíséreni.

Számos orvostanhallgató jelenlétében tavasszal tartott teltházas előadást Kereszty Éva igazságügyi orvos szakértő, tanszékvezető asszony arról, hogy mivel is foglalkozik valójában ma Magyarországon „Dr. Csont.” ’Alkotmánybíró vagyok’, ez volt annak a kerekasztal-be-

szélgetésnek a címe, melynek főszereplői Sulyok Tamás jelenlegi és Balogh Elemér, egykori alkotmánybíró voltak.

„Alkotmánybíró vagyok”, Sulyok Tamás és Balogh Elemér tanár úr, a moderátor: Sulyok Márton

Igyekszünk tehát a lehető legszélesebb palettáról kiválogatni a körüljárandó kérdéseket, hogy bárki megtalálhassa a neki leginkább tetszőt, és a következő alkalommal, ha újra ellátogat közénk, esetleg egy olyan téma is felkeltheti majd az érdeklődését, melyet korábban egészen távolinak érzett magától. Fontos, hogy ki tudjuk bővíteni az órákon elsajátított ismereteket, és létrejöjjön egy olyan platform, ahol az oktató-hallgató viszony más megvilágításba helyeződhet.

Alapító-társunk, Gönczi Gergő a következőképpen fogalmazta ezt meg egy tévéinterjúban: „Az egyesület összes programjának az is célja, hogy a praktizáló vagy az elméletben kiemelkedőt alkotó tudósoktól olyan dolgokat kérdezhessünk, amik őket magukat érdeklik, és esetlegesen arra indíthatják, hogy ezen a pályán helyezkedjenek el, vagy esetleg pályájuk legfontosabb mozzanatának tartják. Hiszen, ha majd mi is praktizálunk, számunkra is fontos momentumok lehetnek az általuk megélt tapasztalatok.”

Szakmai kíváncsiságunk kielégítésén túl, lehetőségeinkhez mérten karitatív

Igyekszünk bevonni hallgatóságunkat is

programokat is szervezünk. Ilyen volt karácsonyi adománygyűjtésünk a Szent Ágota Gyermekotthonban élő kamaszlányok számára, amelynek keretében rengeteg drogériai terméket sikerült összegyűjtenünk. Igyekeztük azt a korosztályt kiválasztani, amelyet a legkevésbé érintenek a nagy adománygyűjtő akciók, és nekik készíteni ajándékokkal. „Te ennyi idősen mire vágytál?” – hangzott az akció jelmondata.

A kezdeményezés a hallgatóktól érkezik, a részvétel (bármilyen szinten) fakultatív. Ez biztosíthatja, hogy tényleg csak azok tartanak hosszú távon is a Pro Jure-vel, akiknek valódi elképzeléseik vannak vele kapcsolatban. Közösségünk

jelenleg 35 lelkes aktív tagot számlál, és továbbra is nyitva áll minden érdeklődő előtt. Egyetlen kérdés maradt csak megválaszolatlanul, mely saját körünkben is számtalan esetben felmerült már korábban is: miért csak most alakult meg a Pro Jure Egyesület?

Véleményem szerint az ötlet már *ab universitate condita* ott rejtőzhetett a hallgatók fejében, sőt megkockáztatom, hogy számos kísérlet történt már korábban is hasonló szervezetek létrehozására. A hosszabb távú és stabil működéséhez szükséges igény azonban csak most jelentkezett igazán: az elszemélytelenedő felsőoktatás, az állami támogatások folyamatos zsugorodása és az egyre kiéle-

A Kutatók Éjszakáját a Mojoban folytattuk :)

zettebb versenyhelyzet csak még inkább összekovácsolja az egyfelé tartó hallgatókat. Biztosak vagyunk abban, hogy a Pro Jure Közösség története nem fog véget érni diplománk megszerzésével. A szellemiséget tovább fogják vinni a későbbi generációk, és a mi szakmai működésünkre is hatással lesz a közös hallgatói szerepvállalás. Jó lenne kicsit együtt maradni és a későbbiekre is átmenteni valamit ebből a naivitásból, amely közösségünk első évét nagyban meghatározta. Hiszünk, hogy mindenfajta politikai elköteleződés és érdekcsoportokhoz tartozás nélkül is létre lehet, és létre is kell hozni

élő szakmai közösségeket! A lelkesedés és a szándék azonban még édeskevés. Közel sem tartanánk itt oktatóink támogatása nélkül. Ők azok, akik kezdetektől figyelemmel kísérik szárnypróbálgatásainkat, és szükség esetén tanácsokkal is ellátnak bennünket. A szervezet hozzá akar járulni a Dialógus folyóirat által is kitűzött feladat megvalósításához: kontinuitást teremteni az SZTE egykori, jelenlegi és a majdani hallgatótársai között – „hisz egymás nélkül sötétben vagyunk.”

Németh György Attila
joghallgató

Mi is az az e-learning?

Karunk a 2014/2015-ös tanévben 'pilóta jelleggel' kipróbált elektronikus tananyag-fejlesztési projektjében szerzett tapasztalatokra építkezve, valamint az Igazságügyi Minisztérium anyagi támogatása mellett a 2015/2016-os tanév őszi féléve során nyolc, a jogász levelező képzés keretei között kínált kurzus elektronikus tananyagát készítette el, összesen 14 oktató bevonásával. A munka során a kollégák előkészítették az előadásaik elektronikus vázlatait, kapcsolódó fogalom- és példatárakat állítottak elő. A tananyagok az ún. *Coospace* felületén keresztül elektronikusan váltak elérhetővé az adott kurzusra feljelentkezett hallgatók számára. Az elektronikus tananyagok a félév időtartama alatt konstans jelleggel elérhetőek voltak innen, így a hallgatóknak arra is lehetőségük nyílik, hogy azokat akár a vizsgaidőszak alatt is visszanézhessék, azokból ismétljenek.

Az egyetemi Hallgatói Szolgáltatói Irodával (HSZI) való együttműködés keretében véghezvitt fejlesztések ered-

ményeként a kollégák a prezentációikat nem szükségképpen eredeti formájukban tették elérhetővé, hanem a *Coospace* tárhelyeire történt feltöltést követően az oldalról megtekinthető tartalmakká váltak. A letöltésük ilyen esetben nem lehetséges, ugyanakkor a 'megtekintés' funkció révén a HSZI fejlesztésének köszönhetően a tartalmak használatával kapcsolatban statisztikák váltak elérhetővé a hallgatók szokásairól (egy diával töltött idő mennyisége, tesztkérdések megoldásának átlagos sikeressége stb.). E funkciók és információk a program továbbfejlesztését is hatékonyan segítik.

A program disszeminálása is megvalósult, két irányban is. Az Állam- és Jogtudományi Kar az egyetemen is ritkaság számba menő elektronikus tananyagfejlesztés (*e-learning*) úttörőjeként külön felkérést kapott arra, hogy az egyetemi szintű *e*-tananyagfejlesztési programban is részt vegyen. Másrészt Mezei Péter egyetemi docens, az *e-learning* projekt kari felelőse Benjamin G. Davis professzorral

(University of Toledo) egy közös tanulmányt készített az *e-learning* programnak a szegedi jogi oktatásra gyakorolt potenciális pozitív hatásairól. A tanulmány az International Journal of Online Dispute Resolution folyóiratban

jelent meg 2015 végén. A 2015/2016-os akadémiai év tavaszi félévében a fenti program újabb hat kurzus és tíz kolléga bevonásával folytatódik.

Dr. Mezei Péter
egyetemi docens

Joghallgató Jogtár

A Wolters Kluwer Kft. és a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara között létrejött együttműködési megállapodás keretében, 2015-ben egy újabb előremutató kezdeményezéssel bővült a hallgatóink jogi adatbázis kezelésének fejlesztésére irányuló koncepció. A Kar és a Kiadó közös gondolkodásának eredményeként hallgatóink részére ingyenes, saját hozzáférésű, *online* hallgatói jogtár vált elérhetővé. A kiadó részéről Takács Tibor menedzser, a Kar részéről Gellén Klára oktatási dékánhelyettes előkészítő projekttervezését követően, a 2015/16-os tanév őszi félévétől elérhető hallgatóink számára – a jogi karok közül elsőként Szegeden biztosított – Joghallgató Jogtár. Ezt a kifejezetten hallgatók számára készült adatbázist valamennyi képzésünk aktív státuszú hallgatója igényelheti, és a tanulmányuk befejezéséig az *online*, naprakész joganyag mindvégig biztosított marad számukra. A Jogtár ingyenes, az új.jogtár.hu URL-címről érhető el, a hallgatók önálló felhasználónévvel és jelszóval használhatják.

Az első regisztrációs hullám alkalmával több mint hatszáz hallgató élt az igénylés lehetőségével. Ezt követően a Jogi Információs Kabinet munkatársainál lehet jelentkezni a hozzáférés biztosításáért. A Hallgatói Jogtár kezeléséről

a kiadóval közös szervezésben minden félévben tájékoztató fórumot tartunk hallgatóink számára. Erre elsőként a Hallgatói Jogtár bemutatásának napján, a Jogi Kari Könyvünnep alkalmával, 2015. november 27-én került sor.

Az adattár tartalmát tekintve, megtalálható benne többek között a hatályos magyar adatbázis naprakész állapota, a törvények indokolása, a *Corpus Juris Hungarici*, valamint a magyar jogi bibliográfia. Mindezek kiváló segítséget nyújtanak a jogi tananyagok elsajátítása, a vizsgákra való felkészülés, az évfolyam- és szakdolgozatok, valamint a diákköri munkák, a tudományos diákköri dolgozatok elkészítése során.

A gyakorlatban, például az ügyvédi irodákban tevékenykedő hallgatóinktól érkezett visszajelzések szerint, kivételes szakmai segítséget nyújt a Joghallgató Jogtár biztosítása, valamint a jogtárak használatának ismerete. Ebben kiváló támogatást jelent a 2012-ben újtára indított Jogi adatbázisok kezelése c. kurzus, ahol valamennyi jogtár használatával, valamint praktikus megoldásokkal ismerkedhetnek meg hallgatóink. A 2013-as évtől a jogtárak használata kezdő és haladó szinten is elsajátítható. A kurzus elvégzéséről a Kar és a Kiadó a jogi adatbázis kezelési ismeretek megszerzését igazoló tanúsítványt állít ki. A végzett

hallgatóink ezen ismeretek birtokában kiválóan eligazodnak a jogtárhasználat terén.

A projekt továbbfejlesztéseként, a Kiadó az oktatók számára kínálja fel a naprakész *online* Ügyvéd Prémium

Jogtár egyéni hozzáférését. A program megvalósítására a 2015/2016-os tanév tavaszi félévében kerül sor.

Dr. habil. Gellén Klára
egyetemi docens

Tudtad, hogy egyre több jogi témájú álláshirdetésben kérnek Jogtár ismeretet?

Mostantól számodra is elérhető a Joghallgató Jogtár!

A Wolters Kluwer Kft. és a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara között létrejött együttműködés keretében a Joghallgató Jogtáron ingyenesen elérhető a számodra fontos jogi dokumentumok!

Ha még nincs Jogtár hozzáféréseid, jelentkezz a kar Jogi Információs Kabinetében!

www.jogtar.hu/szejoghallgato

Jogtár®

Wolters Kluwer Kft. ■ 1117 Budapest, Prielle Kornélia utca 21-35.
Telefon: +36 (1) 464-5656 ■ Fax: +36 (1) 464-5657 ■ www.wolterskluwer.hu ■ info@wolterskluwer.hu

 Wolters Kluwer

Jogakadémia 'újrátöltve'

**Beszélgetés Szabó Imre professzorral,
az Igazságügyi Szolgálatok Jogakadémiájának vezetőjével**

– *Mikor és milyen előzmények nyomán alakult meg az Igazságügyi Szolgálatok Jogakadémiája?*

– Egy 2014 decemberében elfogadott határozatával a kormány elkötelezte magát az iránt, hogy a tágabb értelemben vett igazságszolgáltatásba vetett közbizalom erősödése céljából határozott lépéseket tegyen. Az állampolgárok részéről jó ideje tapasztalható egyfajta elégedetlenség az igazságszolgáltatással kapcsolatosan. Erőteljesen megfogalmazódott az igény egy európai színvonalú, gyors, pontos, kiszámítható és méltányos igazságszolgáltatás iránt. *Trócsányi László* igazságügy miniszter beiktatását követően – a kormány elvárásaival és megfogalmazott céljaival összhangban – hozzálátott megteremteni annak feltételeit, hogy ezt az (olykor jogosan felmerülő) elégedetlenséget csökkenteni lehessen. Az igazságszolgáltatásba vetett hit és bizalom visszaállítása, illetve az igazságszolgáltatás színvonalának emelése többek között képzések és továbbképzések segítségével érhető el, melyek

nyomán megteremthető a tisztességes eljárás elvének érvényre juttatása, az egységes és kiszámítható ítélkezés biztosítása. E képzések megszervezésére és lebonyolítására jött létre 2015. őszén az Igazságügyi Szolgálatok Jogakadémiája Szegeden, amelynek vezetésével az igazságügy miniszter engem bízott meg.

– *Miként alakult a Jogakadémia szervezeti felépítése?*

– Az Igazságügyi Minisztérium irányítása alá tartozó Igazságügyi Hivatal szervezeti egységének tekinthető az országos képzési és továbbképzési centrumként működő Igazságügyi Szolgálatok Jogakadémiája. Vezetője egyben az Igazságügyi Hivatal főigazgató-helyettese.

– *Mi a Jogakadémia feladata?*

– Az igazságügyi szolgálatok, valamint az igazságszolgáltatásban közreműködő, illetve ahhoz szakmai tevékenységükkel közvetlenül kapcsolódó más személyek részére szervezett jogi tárgyú és egyéb szakmai alapképzések és továbbképzések biztosítása. Továbbá tananyagok, módszertani állásfoglalá-

Trócsányi László igazságügyi miniszter beszél a Jogakadémia létrehozásáról

Hágelmanné Miksi Emese, a Jogakadémia oktatásszervezési referense

sok, javaslatok kidolgozása. Az eddigi szétaprózott képzések helyett egy egységes szemléletű, szakmai és hivatásetikai képzési rendszer kidolgozása, amelyben elméleti és szimulált gyakorlati képzésben is részesülnek a résztvevők. A képzések minden esetben vizsgával zárulnak, abból a célból, hogy ki lehessen szűrni azokat, akik nem valók a pályára. Az egységes kezelési módot támogató informatikai rendszer bevezetése is kiemelkedő jelentőségű volt, és úgy látszik, hogy beváltotta a hozzáfűzött reményeket.

– *Melyek a Jogakadémia céljai, mi a küldetése?*

– Az igazságügy miniszter által megfogalmazott legfőbb célok között szerepel az igazságügyi politika európai szintű alakítása, a jogalkalmazási hatékonyság erősítése, szakmai színvonalának emelése, ezáltal a társadalmi közbizalom helyreállítása, az igazságszolgáltatásba vetett állampolgári bizalom erősítése. Mindezek megteremtése elképzelhetetlen felkészült, elhivatott, felelősségteljes közreműködő személyek nélkül. A magabiztos és naprakész szaktudás, szakszerűség, gyorsaság és hatékonyság a legfőbb elvárások az igazságszolgálta-

tásban résztvevők felé. Továbbá, hogy eljárásuk során függetlenségük, elfogulatlanságuk megkérdőjelezhetetlen legyen. A Jogakadémia feladata, hogy ezen elvárásoknak kifogástalanul megfelelő, magas színvonalon tevékenykedő szakembereket képezzen.

– *Kik vesznek részt a képzésekben?*

– Tekintettel arra, hogy a bírák, ügyvédek, ügyészek és közjegyzők számára a saját szakterületükön biztosítottak a szakmai képzések és továbbképzések, a Jogakadémia az igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó egyéb hivatásrendek képviselői számára biztosítja az oktatást. Úgy, mint önálló bírósági végrehajtók, igazságügyi szakértők, családi vagyongfelügyelők, csődbiztosok, felszámolók, közvetítői tevékenységet végzők, valamint a pártfogó felügyeletben, az áldozatsegítésben, a jogi segítségnyújtásban dolgozók.

– *Kik oktatnak a képzésben?*

– Kiemelkedő jelentőséget tulajdonítunk annak, hogy a képzésben és a vizsgztatásban a legkiválóbb szakemberek vegyenek részt. Ők elsősorban az Állam- és Jogtudományi Kar elismert oktatói, valamint az egyes igazságügyi szolgálata-

Dr. Szabó Imre egyetemi tanár, a Jogakadémia vezetője

tok oktatásában eddig elismerést szerzett, a gyakorlatban is aktív jogászok és más szakértők.

– *Hol zajlik az oktatás?*

– Az alapképzés elsősorban Szegeden zajlik, a továbbképzések Szegeden és Budapesten, illetve olyan nagyvárosokban, ahol megyei kamarák működnek. A Jogakadémia többek között azért került Szegedre, mert a jogászképzésnek itt komoly múlttal rendelkező, nemes hagyományai vannak, és a jelenlegi oktatói kar is nemzetközi színvonalú.

– *A szegedi jogi karnak milyen szerep jut a Jogakadémia működésében?*

– A képzés elméleti hátterét, illetve az oktatók jelentős részét a Kar biztosítja, a Jogakadémiával kötött együttműködési megállapodás keretei között. A Kar tudományos támogatást nyújt a Jogakadémia szakmai feladatainak ellátásához, azaz tudományos kutatásokat végez a nemzetközi eredmények megismerése, a tananyagfejlesztés érdekében. A kor elvárásainak megfelelően az ún. *e-learning* és *blended-learning* típusú képzési formák kialakítása is folyamatban van, ami az eredményesség növelésén túl a költségek csökkentésére is jótékony hatással lesz.

– *A 2015. őszi megalakulás óta milyen eredményeket sikerült elérni?*

– 2015 folyamán sikerült a 2016. évre vonatkozóan az alapképzések és továbbképzések helyszínét, időpontját valamint az oktatók névsorát véglegesíteni. 2016 januárjában kerül sor az első alapképzésre, amelyben az igazságügyi szakértők vesznek részt. Számukra a képzésen való részvétel és a vizsga sikeres letétele a szakértői munka megkezdésének feltétele. Az elméleti képzés keretében elsősorban jogi ismeretek átadására törekedtünk, így betekintést nyerhettek a polgári eljárásjog, az alkotmányjog, a közigazgatási eljárási szabályok valamint az Európai Unió vonatkozó rendelkezései körébe. Hangsúlyt helyeztünk az etikai és hivatáserkölcsei ismeretek bővítésére is. Bízom benne, hogy ezek a képzések hozzájárulnak ahhoz, hogy emelkedjen a jogszolgáltatás színvonala és ezáltal az igazságszolgáltatásba és a jogállamba vetett bizalom is erősödik majd.

– *Köszönöm az interjút, és sok sikert kívánok a Jogakadémiának!*

*Dr. Visontai-Szabó Katalin
egyetemi adjunktus*

In memoriam

100 éve született Pólay Elemér, a hazai romanisztika nemzetközi rangú képviselője, a római jogon keresztül generációkat nevelő, legendás szegedi professzora.

*„Sed fugit interea, fugit irreparabile tempus,
singula dum capti circumvectamur amore.”*

Vergilius, Georgica

[Ám tovaszáll az idő, tovaszáll és fut szakadatlan, míg mi csapongunk itt, mindent kedvünkre lefestvén.]

Dr. Pólay Elemér

Az idő tovaszáll, évek és évtizedek futnak el, a világ szakadatlanul változik, és változásokra kényszeríti az embert, aki – amint azt már *Arisztotelész* is hangsúlyozta – elsősorban társadalmi lény. *Vergilius* szállóigévé vált sorai mottóul szolgálnak e rövid esszéhez is, amelyben *Pólay Elemérre*, tanáromra, tanítómra, példaképemre emlékezem.

1915–1988, egy tudóselet kezdete és vége. Az osztályrészéül jutott hetvenhárom év a magyar történelem vérzivataros időszakát fogja át: két világháború kínjai, a Tanácsköztársaság, Trianon és az azt követő általános depresszió, az 50-es évek kommunista diktatúrája, az 56-os forradalom és a 60-as évek ’gulyáskommunizmusa’... Pólay Elemér élete és munkássága ebben a társadalmi-politikai környezetben bontakozott ki, ennek a világnak kényszerű része volt. Emberségét és szakmai törekvéseit, nemzetközi mércével mérve is jelentős eredményeit ebben a kontextusban kell vizsgálni, hogy igaz képet kaphassunk

annak jelentőségéről.

Pólay Elemér 1915. augusztus 23-án született Zomboron, a Délvidéken. Tudjuk, hogy apja gimnáziumi tanár volt, és azt is tudjuk, hogy a család Trianon után menekülni kényszerült, áttelepült Miskolcra – talán éppen evangélikus vallása miatt. Hisz később újságcikkek és miskolci dokumentumok tanúsítják, hogy Pólay Elemér igen aktív tagja volt az Országos Magyar Protestáns Diákszövetségnek, amely igyekezett társadalmi felelősségre nevelni fiatal tagjait. Így például a Diákszövetség az 1936. év nagyhetében szervezett jubiláris kongresszusát a jogi kar dékánja nyitotta meg, és *dr. Somos Elemér* „Pro liberis” címmel tartott előadást a szegénysorban élő magyar családok gyerekeinek nehéz helyzetéről. Pólay miskolci ifjúsági elnökként vett részt a kongresszuson és beszámolót is tartott. Talán e közeg és tapasztalatok hatásának köszönhető a „Datio in solutum” és „A földbirtokmegoszlás, népsűrűség és népszapo-

rodás kapcsolata” című tanulmányok megszületése.

A gimnázium után a Miskolci Jogakadémiára iratkozott be, ahol 1933–37 folyamán nagy szorgalommal és kiváló eredménnyel végezte jogi tanulmányait. A Jogakadémia csak diplomát adott, a doktori fokozatot a *rigorosum* letételével valamelyik hazai tudományegyetemen kellett később megszerezni. Pólay Pécsre ment, az Erzsébet Tudományegyetemen jelentkezett be a vizsgára: 1937-ben a jogtudományi, 1938-ban az államtudományi doktorátust szerezte meg.

Életére, szakmai pályafutására nézve később meghatározó jellegűvé, szinte sorsszerűvé vált a Miskolci Jogakadémia ösztöndíja, amellyel a kiváló hallgatók teljesítményét jutalmazták: 1938-ban tudományos ösztöndíjjal Berlinbe utazhatott, ahol elsősorban római jogot tanult. Mesterévé főleg *Paul Koschaker*-t választotta: Koschaker osztrák származású, nagy műveltségű egyetemi tanár volt, aki jogi tanulmányait Grázban abszolválta és ott is promovált (*sub auspiciis Imperatoris*), majd hamarosan Innsbruckban és Prágában oktatott, később Lipcsében kapott egyetemi katedrát. 1936-ban nevezték ki Berlinbe egyetemi tanárnak, ahol a római magánjog és a római jogtörténet mellett az ékirásos táblákkal, a korai keleti jogi kultúrák tanulmányozásával tett nagy hírnévre szert. Koschaker az 'ókori jogtörténet' egyik atyja, aki rámutatott arra, hogy a görög és római jogrendszerben számos keleti befolyás érhető tetten. Koschaker személyisége és kutatásai nagy hatást gyakoroltak Pólayra – ezt tükrözi például az 1936-ban született tudományos cikkeinek a témaválasztása is: „Hammurabi törvénygyűjteményének büntetőjoga”; „A régi Egyiptom öntöző kultúrája”.

A berlini évek termése, az ottani élmények-tapasztalatok feldolgozására tett kísérlet az 1938-ban megjelent hosszú tanulmány is, amelynek címe és terjedelme még ma is meglepi az olvasót: „A német nemzeti szocialista jogfelfogás és a római jog”. Már az első sorok hűen tükrözik a szerző hitvallását: „A nemzeti szocializmus – mondja Wilhelm Coblitz, a német Reichsrechtsamt vezetője – történelmi feladatát és legfelsőbbrendű kötelességét abban látja, hogy a német népnek német jogot adjon.” E mondat élesen megvilágítja, hogy miért aktuális a római jog helyzetének kérdése a nemzeti szocialista Németbirodalomban.” (Pólay E.: A német nemzeti szocialista jogfelfogás és a római jog, Ludwig István Könyvnyomdája, Miskolc, 1939, 125.) Valószínűleg nem véletlen az a párhuzam, hogy Paul Koschaker 1938-ban 86 oldalas kismonográfiát jelentetett meg „Die Krise des römischen Rechts und die romanistische Rechtswissenschaft” címmel. Nyilván Pólay erre reflektált a téma magyar nyelvű, a magyar olvasóközönségnek szánt kritikus feldolgozásával. Hisz olyan évek voltak ezek a német romanisztika történetében, amikor számos neves jogtörténész egyetemi előadásait már felfüggesztették vagy el is bocsátották őket állásukból, sokszor arra ösztökélve őket, hogy lehetőleg hagyják el az országot is. A római jog a nemzeti szocialista politika szemében a liberális, nemzetietlen polgári jogot testesítette meg – amit a germán népi jogszokásokon alapuló, igazán 'nemzeti' joggal szerettek volna helyettesíteni. Számos fiatal docens szószólójává vált a nemzeti szocialista elképzeléseknek, így például *Franz Wieacker* vagy *Schönbauer*. Koschaker azonban következetesen kiállt a hagyományos értékek mellett

– ezt a hitet és tartást hozta Magyarországra művelt és ambiciózus tanítványa, Pólay Elemér.

Hazatérve Pólay 1940-től ítélőtáblai jegyző lett Debrecenben, majd Miskolcon; 1942-től pedig miskolci királyi járásbíró. A Debreceni Királyi Ítéltábla tanácsainak beosztása az 1942. évre dr. Pólay Elemért tanácsjegyzőként említi az „I., polgári tanács”-ban, amelynek kompetenciája a „dologi jogi örökösödési, hitbizományi, kártérítési és más kötelmi perek, védettségi és telepítési ügyek” tárgyalása volt, dr. Oláh Lajos elnöklése alatt. 1945-től nyomon követhető, hogy Pólay Elemér már bekapcsolódott a római jog oktatásába is Miskol-

con. 1946-ban belevágott a magántanári habilitációba Debrecenben.

Pólay 1949-ben került Szegedre – és ezt követően hű maradt a városhoz és egyeteméhez egész élete és pályája során. Az Ítéltábla irattárában fennmaradtak a hivatalos iratok kinevezéséről [A másolatokat *Antal Tamás* bocsátotta rendelkezésemre, amiért hálás vagyok.] – így például az igazságügyminiszter leirata a Szegedi Ítéltábla elnökéhez, 1949. augusztus 6-i keltezéssel. Ugyanakkor a Szegedi Tudományegyetem Jogi Karán, a Római Jogi Tanszékre is kinevezik tanárnak, azaz Pólay elkezd római jogot oktatni Szegeden.

Egy évvel később az Ítéltábla levéltári anyagába négy rövidke hivatalos irat került. 1950. szeptember 28-án *dr. Lakatos Imre*, a felsőbíróság elnöke írja a Megyei Bíróság elnökének: „Dr. Pólay Elemér szegedi megyei bírósági bírót – a Vallás és Köznevelési Miniszter Úr a szegedi tudományegyetem állam- és jogtudományi karra tanszékvezető intézeti tanárrá nevezte ki –, erre tekintettel a nevezettet Igazságügyminiszter Úr a f. évi szeptember hó 25. napján kelt 26.320/1930.I.M.szem.0.számú határozata szerint a bírói létszámból törölte. Felkérem Elnök Kartársat, hogy a nevezett bírót eddigi állása alól mentse fel és a felmentés napját hozzám haladéktalanul jelentse.” A felmentésre 1950. szeptember 30. napjával került sor; Pólay Elemér 1951-ben lett rendes egyetemi tanár (*ordinarius*) és a Polgári Jogi Tanszék vezetője. A fiatal oktató ekkor még nem tudhatta, hogy milyen nehéz időszak következik, mennyire nehéz lesz talpon maradni a politikai erőszak hullámai közepette. Hisz ő is elmondhatta volna *Radnóti Miklóssal*, hogy „Oly korban élttem én e földön, / mikor besűgni érdem volt ... / s ki néma volt netán s csak lelkesedni rest / már azt is gyűlölték, akár a pestisest.”

A korai ötvenes években például – a szűkös levéltári anyag tanúsága szerint – kénytelen volt ’továbbképezni’ magát és szovjet jogot is oktatni (a helyi lap, a Délmagyarország rendszeresen közzétette, éveken át, a szovjet jogi tanfolyam aktuális előadásait). Azt, hogy a szovjet jogot parancsra művelte, az MTA Állam- és Jogtudományi Főbizottságának irata is igazolja, amely még 1955-ben is hangsúlyozza, hogy „az állam- és jogtudományok feladata, hogy a szovjet állam és jog ismeretét elmélyítsék, annak megismertetéséről

gondoskodjanak, továbbá hogy megismerjék, feldolgozzák és hasznosítsák a szovjet állam- és jogtudomány eredményeit.” A körlevél a II. ötéves tervhez készített javaslatból való, *Eörsi Gyula* sk. aláírással (lelőhely a Csongrád Megyei Levéltár, az ott őrzött igen sovány, mintegy 6 doboznyi ’Jog Kari’ anyagban). Itt található egy 1950-ben datált „Jelentés az oktatókról” is, ahol a gépelt lapok közé csúsztatott kézzel írott jegyzetek őrzik, hogy adott oktató hol és mikor szerzett jogi diplomát, milyen nyelveken beszél és járt-e külföldön. Utóbbi két kategóriára bontva: Szovjetunióban – Nyugaton.

Gondoljunk az életrajzra! Pólay már végzős diákként berlini ösztöndíjat kap, majd 1938-ban egész évre visszatér a *Friedrich Wilhelm Universität*-re Berlinbe, ahol Paul Koschaker római jogi szemináriumában tanul. Koschakernél, akinek az „Europa und das römische Recht” című monográfiája korszakalkotó – aki meggyőződéssel vallja, hogy az európai kultúra három alappillére a görög filozófia, a római jog és a keresztény vallás.

És a rideg valóság, az 50-es és 60-as évek permanens ideológiai harca. A szegedi jogi kar Módszertani Bizottságának 1955–56. évi munkaterve célul tűzte a „hallgatók erkölcsi-politikai nevelésének javítását, ideológiai továbbképzését és a burzsoá nézetek elleni harcot.” Vagy például 1961. február 22-én a Római Jogi Tanszéken vitát kellett rendezni „A burzsoá nacionalizmus elleni küzdelem és a proletár nemzetköziség ápolása” témakörben. Jelen vannak: Dr. Pólay Elemér egyetemi tanár, *Dr. Kemenes Béla* egyetemi docens, *dr. Pető István* egyetemi tanársegéd, *dr. Dobó István* egyetemi tanársegéd, *dr. Tokaji Géza* egyetemi adjunktus, *dr. Biró János* egyete-

mi tanársegéd. A 'harc' a 'magyar kultur föléný' és a 'jogász nemzet vagyunk' nacionalista nézeteket vette célba. A vitáról feljegyzés készült, amit továbbítani kellett a felsőség felé. De rendszeresen Kari Tanácson vitatták meg az SZKP és az MSZMP aktuális kongresszusainak útmutatásait is...

A régi, polgári származású professzorok egy része valahogy mégis talpon marad – sőt lokálpatrióta körökben népszerű is. Így a Délmagyarország 1954. január 16-i száma kedves fotót közöl az alábbi aláírással: „Pólay Elemér professzor a Jogi Egyetemen polgári jogból vizsgáztatja a hallgatókat.”

Majd a súlyos következményekkel járó rektorhelyettség éve, 1955–57. Itt a levéltári anyag nagyon hézagos, a dokumentumok eltűntek. De jellemző a hangulatra a Délmagyarország egyik rövid tudósítása, amely 1957. nyarán így írt Pólayról: „A Jogtudományi Karon Baróti és Fodor hűséges ellenforradalmár társai, Bónis György és Pólay Elemér hajsztolták keresztül egyes kommunisták eltávolítását. A Baróti-Fodor csoport, hogy befolyását a városi ellenforradalmi mozgalmak irányítására is biztosítsa, Perbíró József docenst delegáltatta az úgynévezett városi néptanácsba [...]” Életveszélyes hangok voltak ezek, de Pólay professzor valahogy mégis megmenekült. 1958-ban már a dáciai viaszos táblák munkaszerződéseiről ír komoly cikket; majd a viaszos táblákon fennmaradt társasági szerződést, vagy a római birodalmi jog és a helyi jog viszonyát vizsgálta. Visszavonult a tudományba, kényszerűen bezárkózott az 'elefántcsont-toronyba' – vagy inkább száműzték a tudomány sáncai mögé. Utólag, a tanítvány szemével úgy tűnik, hogy a római jog tudománya menedék volt számára, oltalom a szó ősi,

szakrális és világi értelmében, oltalom korának megaláztatásai, életveszélyes fenyegetései, mellőzése és megsemmisítési kísérletei ellen. Dolgozott, alkotott, írt – hittel, meggyőződéssel, mély emberséggel. 1964-ben megszerezte az MTA állam- és jogtudományok doktora címet (akkoriban még tudományos fokozat). Ezekben az években nyíltak meg annyira az ország határai, hogy először kiengedték nyugati konferenciára is. Hamarosan vendégprofesszori meghívást kapott Németország (az NSZK) több híres egyetemére, előadásokat tartott nagy nemzetközi konferenciákon, cikkei jelentek meg német, olasz, angol nyelven.

Gazdag tudományos kutatói tevékenységét jellemzi, hogy hét új kutatáson alapuló, a római jog tételes anyagát kritikusan elemző monográfiát tett közzé (köztük német és angol nyelvű kötetek is találhatók), mintegy száznegyven tanulmánya jelent meg, számos idegen nyelven. Mintegy harmincegy nemzetközi konferencián tartott idegen nyelven előadást külföldön; a nemzetközi romanista közösség tisztelte és becsülte munkásságát.

Az 1988. november 30-án, Szegeden bekövetkezett halálát tragikusan korainak éreztük. Fáradhatatlan szakmai lelkesedésére jellemző, hogy közvetlenül a halála előtt még Berlinben volt egy tudományos konferencián. Pólay pályája egy tipikus tudósélet szárnyalásait és zuhanásait mutatja, amely a Közép-Európát alapjaiban megrázó 20. század minden viharában sodródott, taposódott – de maradt (*Ady*val szólva) „mégis győztes, mégis új és magyar”.

*Dr. Jakab Éva
egyetemi tanár*

2015. november 23-án váratlanul elhunyt Dr. Besenyei Lajos (1937–2015), a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának volt dékánja, tanácskezelő professzora.

*„Megszülettünk, hogy valamit hozzáadjunk a világhoz.”
(Nagy László)*

Fájdalmas tudomásul venni, hogy azzal, akivel még pár hete az oktatásról, az életműve elismeréseként az igazságügyi minisztertől átvett Moór Gyula-díjról, odaadón gondozott beteg felesége állapotáról beszélgettünk, ezt a dialógust soha többé nem folytathatjuk. Csak mi beszélhetünk. Válasz nincs. Mily rosszul tesszük, hogy addig, amíg megtehetnénk, mily kevésszer mondjuk valakinek, mit is jelent ő a számunkra. Tetteinkben, cselekedeteinkben talán tudunk erre utalni egy-egy elismeréssel, kitüntetéssel, de nyíltan, szemtől-szembe talán csak kivételes alkalmakkor tesszük. Pedig szükség lenne rá. A halál mindig egy élet – olykor tapintható közelségű, máskor váratlan – befejezését jeleníti. És mi – különösen, ha a halál teljes váratlansággal következett – döbbenetben állunk és szeretnénk elmondani mindazt, amit talán korábban kellett volna megtennünk.

Tápiószelén született 1937. július 2-án. 1959-ben végzett a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán *summa cum laude* minősítéssel. A végzést követő nem teljes két év után tért vissza a Karra és 1961 óta a Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék oktatója volt. Tanársegédként kezdett, s 1995-ben nyert egyetemi tanári kinevezést. 1975-ben kandidátusi fokozatot

Dr. Besenyei Lajos

szerezett, 1995-ben habilitált. 1992-től egy évtizeden át vezette a Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszéket. 1991-től 1994-ig dékánhelyettesi, majd négy éven át a dékáni teendőket látta el. 2007 júliusától *professor emeritus*, ám egészen a legutóbbi évig folyamatosan részt vett a polgári jog és a társasági jog oktatásában. Csaknem negyedszázadon át 1991-ig ellátta a József Attila Tudományegyetem jogtanácsosi teendőit, majd oktatói munkássága mellett ügyvédi gyakorlatot folytatott.

Oktatói-kutatói tevékenysége a polgári anyagi jog területére esett, kiemelten a kötelmi jog, ezen belül a szerződés- és a használati jogviszonyok foglalkoztatták. Több jelentős publikációja jelent meg az öröklési jog köréből is. Az 1980-as évek elején kapott felkérést 'A Polgári Törvénykönyv magyarázata' c. könyv szerkesztőjétől a 'Bérlet és a lakásbérlet' c. fejezetek megírására, amely munka rangos szerzőtársak tollából 1992-ben jelent meg. 1999-ben jelent meg a Közgazdasági Jogi Kiadó gondozásában 'A Bérleti szerződés' c. monográfiája, amely két kiadást ért

meg. Több mint hatvan publikációja döntően polgári jogi tárgyú, de több tanulmányt tett közzé oktatáspolitikai és oktatástechnikai kérdésekben is, amelyek jelzik, hogy az egyetemi oktatás elkötelezettje volt.

Gyakorlatilag ez volt az egyetlen munkahelye. Hűséges típus volt. Haláláig hű volt a munkahelyéhez, a barátaihoz, s ugyanilyen hűséggel szolgálta családtagjait. A szívét adta a munkába, s mindenki mástól ezt kérte: a legtöbbet és a legjobbat. Sokban volt öntörvényű, és szigorú erkölcsiségű. Sokszor a még ki nem taposott, járatlan úton haladt. De, nyomot hagyott maga után. Magasra tette a lécet mind szakmailag, mind emberileg. Elsősorban magával, de másokkal szemben is. Határozott vezető volt: a jó ügyek iránti elkötelezettség és az ebből fakadó időnkénti indulatosság jellemezte. Magával szemben soha nem tett engedményt, másokkal szemben – néha. Ötvenkét tanévet oktatott, a hallgatók szerint a Kar egyik legkiválóbb előadója volt; didaktikailag jól felépített, közérthető előadásai magas színvonalúak voltak, közölt gondolataiban a precízen pontos és alapos tárgyi tudás jellemezte. Az önmaga által állított magas mércét a szakmai színvonal, az alapos felkészülés, a lelkiismeretesség alapozta meg. Igényes és szigorú vizsgáztató volt, ám hallgatói, s különösen végzett hallgatói mindig a legnagyobb tisztelet hangján beszéltek róla. A hallgatókkal történő foglalkozását jelzi, hogy a vezetése mellett készült két diákköri dolgozat is elnyerte a legmagasabb diákköri dolgozati elismerést, a *Pro Scientia-díjat*. Az utánpótlás nevelésében példaeértékűen vett részt, a Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék oktatói

derékhadát jelentő szinte valamennyi tagja az ő irányításával kezdte meg oktatói pályáját.

Az Állam- és Jogtudományi Kar egyik meghatározó egyénisége volt évtizedeken keresztül. Volt a Kar Habilitációs Bizottságának elnöke, és egyen az Egyetem Habilitációs Bizottságának, a MAB Jog- és Politikatudomány Szakbizottságának, a Miskolci Egyetem Társadalomtudományi Habilitációs Bizottságának tagja. Munkásságát többek között Magyar Köztársasági Érdemkereszt ezüst fokozata és a *Moór Gyula-díj* kitüntetésekkel, egyeteme *Klebsberg Kuno-díjjal* ismerte el. Szeged városa *Pro Urbe-díjjal* tüntette ki.

Tisztelt Professzor Úr, Kedves Lajos!

Gyászolunk és búcsúzunk. Búcsúzik a család, a barátok, a Szegedi Tudományegyetem, annak Állam- és Jogtudományi Kara, a Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék dolgozói, a Város polgárai, a társkarok és intézmények oktatói. Elmentél. Váratlanul; ám ránk hagyta a tudás és a szerénység példáját. Tudjuk: az egyetemi oktatói pálya is véges. Az idő halad. Azokon kívül, akik személyesen is ismerhették az embert, a főnököt, a tudóst, egyre többen vannak és lesznek, akik a személyes kötődés varázsát már nem élhették, s nem élhetik meg. Mi azonban láttuk, hogy a titkot tudta. Hogy nem csak magunkért születünk. Amint Nagy László mondta: „Megszületünk, hogy valamit hozzáadjunk a világhoz”. Erőd és tehetséged értékeit, kincseit főként a közösség javára adta. És mi, többek lettünk általad. Tartalmas életed emlékét megőrzi szeretteid, barátaid és tanítványaid.

Dr. Szabó Imre
egyetemi tanár, tanszékvezető

Kari Hírek

Dr. Zakar András főiskolai tanár vezetésével Szegeden megalakult a Jogpszichológiai Fórum, amelyhez három hazai jogi kar jogi és pszichológiai végzettséggel rendelkező oktatói csatlakoztak. Az alapító tagok: *dr. Gilányi Eszter* (ME), *Dr. Kulcsár Gabriella* (PTE), *Dr. Visontai-Szabó Katalin* (SZTE), *Dr. Zeller Judit* (PTE). A Fórum célja, hogy lehetőséget biztosítson a jog és pszichológia iránt egyaránt érdeklődő oktatók, kutatók és gyakorlati szakemberek számára a tapasztalatcserére, együttműködésre, közös érdekérvényesítésre, konferenciák és találkozók szervezésére. A Fórumhoz a 2014-es év folyamán további tagok csatlakoztak: *dr. Harangozó Attila* (a Szegedi Ítéltábla elnöke), *dr. Szalma Ibolya* (jogász és klinikai szakpszichológus). A 2015-ös évben további tagokkal bővült a Fórum: *Dr. Farkas Johanna* (NKE), *Dr. Fliegauf Gergely* (Alapvető Jogok Biztosának Hivatala).

2014. április 4.

Dr. Nagy Tamás egyetemi docens (Jogbölcseleti és Jogszociológiai Tanszék) Pozsonyban az Irodalmi Szemle c. folyóirat lapbemutatóján „Jog és irodalom Magyarországon” címmel tartott előadást.

2015. január 28.

Dr. Badó Attila egyetemi tanár (Összehasonlító Jogi Intézet) az 'Independence of the Judiciary in Europe' elnevezésű rendezvényen, Barcelonában, „Judicial Independence in Europe. Hungarian Perspectives” címmel tartott előadást.

2015. március 20.

Dr. Mezei Péter egyetemi docens (Összehasonlító Jogi Intézet) a 'Workshop

on Recent Issues of Intellectual Property Law' c. szegedi rendezvényen „Copyright Aspects of Linking – a Square Archaic Peg into the Hexagonal Hole of Modernity?” címmel tartott előadást.
2015. március 27.

Dr. Merkovity Norbert tudományos munkatárs (Politológiai Tanszék) az 'ICA Regional Conference. Expanding Communication: Old Boundaries New Frontiers' c. rendezvényen, Lodzban, „Politics of Self-mediatization” címmel tartott előadást.

2015. április 9–11.

Dr. Görög Márta habil. egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) Luxembourgban a Luxemburger Eufom European University for Economics & Management és a Hochschule Heilbronn szervezésében megtartott ülésen „Know-How-Schutz – aktuelle Fragen an das Recht” címmel tartott előadást.

2015. április 16.

Dr. habil. Fantoly Zsanett és Dr. habil. Juhász Zsuzsanna egyetemi docensek (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) Kaunasban (Litvánia) „New Tendencies in the European Criminal Procedures” és „Criminal Law and Criminal Procedures in Hungary” (F. Zs.), továbbá „Some Problems of the European Prisons Systems; and Criminal Law in Hungary” (J. Zs.) címen tartottak előadásokat.

2015. május 12.

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár (Római Jogi Tanszék) Frankfurt am Main egyetemén (Johann Wolfgang Goethe

Universität) Sommerseminar keretében „Arma et Leges” címmel tartott előadást.

2015. május 15.

Dr. habil. Soós Edit egyetemi docens (Politológiai Tanszék) a '23rd NISPAcee Annual Conference' keretében „Practical Approaches Towards Effective Interregional Cooperation” címmel tartott előadást.

2015. május 21–23.

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár és *Dr. Pozsonyi Norbert* egyetemi adjunktus (mindketten: Római Jogi Tanszék) a Magyar Tudományos Akadémián 'Antecessores iuris Romani. Brósz Róbert és Pólay Elemér emlékezete' c. emlékülésen „Parerga – Pólay Elemér emlékezete”, illetve „A peculium megjelenése és technikus értelmezése a nem jogászai forrásokban” címmel tartottak előadást.

2015. május 29.

Dr. habil. Szomora Zsolt egyetemi docens (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) Isztambulban a '2nd Criminal Law Reform Congress' keretében „Panel Review. Reviewed Countries: USA, South Africa, Japan, Iran, Morocco and Tunisia” címmel tartott előadást.

2015. július 1.

Dr. Heka László egyetemi docens (Összehasonlító Jogi Intézet) Križevciben (Horvátország) a Horvát Tudományos Akadémia szervezésében, a 'Drugi dani Franje Markovića' c. tudományos tanácskozáson „Franjo Markovića i ban Karlo Khuen-Hédervár” címmel tartott előadást.

2015. október 1.

Dr. habil. Szomora Zsolt egyetemi docens (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) a '5. Deutsch-Taiwanesischer Strafrechtsforum' keretében Kaoshiung, Tainanban (Tajvan) „Ehrschutz als Grenze der Meinungsfreiheit – Tendenzen vor und nach der Einführung der Verfassungsbeschwerde in Ungarn. Durchbrüche oder Dammbrüche?” címmel tartott előadást.

2015. október 1.

Dr. Kovács Péter egyetemi docens (Statistikai és Demográfiai Tanszék) Budapesten, 'A statisztikusok új generációinak képzése, a tapasztaltabbak készségeinek fejlesztése' c. kerekasztal keretében „Issues and Challenges of Statistical Education in Higher Education” címmel tartott előadást.

2015. október 20–21.

Dr. Révész Béla egyetemi docens (Politológiai Tanszék) Kolozsvárott, a 'Magyar Tudomány Napja Erdélyben: Somló Bódog, Moór Gyula és Horváth Barna jogfilozófiájának aktualitása' c. rendezvényen „Két Horváth Barna tanítvány kapcsolata: Bibó István és Szabó József” címmel tartott előadást.

2015. november 6.

Dr. Balogh Elemér egyetemi tanár és *Dr. Blazovich László* professor emeritus (mindketten: Európai Jogtörténeti Tanszék) a '800 éves Kunszentmárton' elnevezésű konferencián „A Váradi Regestrum mint jogtörténeti forrás és az istenítéletek” valamint „A Tisza-Maros-Körös-zug települései az Árpád-korban” címmel tartottak előadásokat a helyi múzeumban.

2015. november 13.

Dr. Gál Andor egyetemi tanársegéd (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) Rauschholzhausenben (Németország) a 'Materielle Tat versus prozessuale Tat – Strafrechtsvergleich-ung vor den Herausforderungen des 21. Jahrhunderts' c. rendezvényen „Un-echte Unterlassungsdelikte im unga-rischen Strafrecht” címmel tartott elő-adást.

2015. november 23.

'A történeti alkotmánytól az Alap-törvényig' címmel az SZTE jogi kara, az Igazságügyi Minisztérium, valamint az MTA Szegedi Akadémiai Bizottsága tudományos előadóülést tartott. Az előadások ízelítőt nyújtottak abból a tanulmánykötetből, amely a Kar vala-mennyi tanszékének közreműködésé-vel készül az Alaptörvény 5. évfordu-lójára.

2015. november 26.

Kitüntetések

SZAB Elnöki Elismerő Oklevél és Emlékérem

Dr. Zakar András címzetes egyetemi tanár (Munkajogi és Szociális Jogi Tan-szék) vehette át 2014. június 18-án a Sze-gedi Akadémiai Bizottságtól.

Amicus Curiae Emlékérem

Dr. Paczolay Péter egyetemi tanár (Politológiai Tanszék) vehette át 2015. március 2-án a Kúrián *Dr. Darák Péter* elnöktől.

Magyar Érdemrend Középke-resztje csillaggal

Dr. Paczolay Péter egyetemi tanár (Po-litológiai Tanszék) vehette át 2015. már-cius 15-én az Országházban.

MTA Akadémiai-díj

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár (Római Jogi Tanszék) vehette át 2015. május 4-én, az Akadémia 186. közgyűlésén.

Nemzeti Kiválóság-díj

Dr. Fejes Zsuzsanna egyetemi docens (Politológiai Tanszék) és *Dr. Szalai Ani-*

kó egyetemi adjunktus (Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék) vehették át 2015. május 21-én Siófokon.

Szeged Város Díszpolgára

Dr. Balogh Elemér egyetemi tanár (Eu-rópai Jogtörténeti Tanszék) vehette át 2015. május 22-én, a Város Napján.

Pro Talentis-díj

Dr. Törőcsikné Dr. Görög Márta egyete-mi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljá-rásjogi Tanszék) vehette át 2015. május 26-án a Szegedi Tehetségfondozó Ta-nácstól.

Apáczai Csere János-díj

Dr. Bobvos Pál egyetemi docens (Ag-rárjogi és Környezetvédelmi Jogi Tan-szék) vehette át a 2015. július 9-ei egye-temi ünnepségen.

Magyar Felsőoktatásért Emlék-plakett

Dr. Blazovichné Dr. habil. Gellén Klára egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) vehette át a 2015. július 9-ei egyetemi ünnepségen.

Rektori Elismerő Oklevél

Dr. Mezei Péter egyetemi docens (Összehasonlító Jogi Intézet) vehette át 2015. július 9-én, az egyetemi ünnepségen.

Szent-Györgyi Albert-díj

Dr. Blutman László egyetemi tanár (Nemzetközi Jogi és Európai-jogi Tanszék) vehette át 2015. július 9-én, az egyetemi ünnepségen.

Pro Publico Bono-díj

Dr. Takács Albert egyetemi docens (Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszék) vehette át 2015. július 11-én.

Magyar Érdemrend Tisztikeresztje, polgári tagozat

Dr. Révész Béla egyetemi docens (Politológiai Tanszék) vehette át 2015. augusztus 26-án a Szent István király ünnepe alkalmából a budapesti Károlyi-Csekonics Palotában.

Magyar Érdemrend Tisztikeresztje, polgári tagozat

Dr. Tóth Károly címzetes egyetemi tanár (Alkotmányjogi Tanszék) vehette át 2015. augusztus 26-án Szent István király ünnepe alkalmából Budapesten, a Károlyi-Csekonics Palotában.

Moór Gyula-díj

Dr. Besenyei Lajos professor emeritus (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) vehette át 2015. augusztus 26-án Szent István király ünnepe alkalmából Budapesten, a Károlyi-Csekonics Palotában.

Klebensberg Kuno-díj

Dr. Paczolay Péter egyetemi tanár (Politológiai Tanszék) vehette át 2015. november 7-én, az Egyetem Napján.

Pro Universitate-díj

Dr. Balogh Elemér egyetemi tanár (Európai Jogtörténeti Tanszék) vehette át 2015. november 7-én, az Egyetem Napján.

Mestertanár Aranyérem

Dr. Szomora Zsolt egyetemi docens (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) vehette át 2015. november 19-én a XXXII. OTDK-t lezáró ünnepi ülésen.

Iuris Consulto Excellentissimo-díj

Dr. Ruszoly József professor emeritus (Bónis György Szeminárium) vehette át 2015. november 26-án, az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpontjában.

Kari kitüntetésben részesültek

Civis Academicus Honoris Causa-díj

Daniel J. Steinbock

Évfolyamelső-díj

Dr. Nusser Barbara

Szegedi Jogi Kari Kultúráért Emlékérem

Sztoján Krisztina

Szegedi Jogi Kari Kultúráért Emlékérem

Dr. Hagya Szabolcs

Az Év Oktatója

Dr. Rúzs Molnár Krisztina egyetemi adjunktus

Dr. Harangozó Attila c. egyetemi docens, bírósági elnök

Diplomaosztó

Jogász szak

nappali tagozat: 149 fő
levelező tagozat (Szeged): 100 fő
Kecskemét: 8 fő

Nemzetközi tanulmányok

alapszak (BA): 66 fő
mesterszak (MA): 18 fő

Politológia

alapszak (BA) 10 fő
mesterszak (MA) 4 fő

Munkaügyi és társadalombiztosítási igazgatás

alapszak (BA, nappali tagozat): 86 fő
alapszak (BA, levelező tagozat): 47 fő
mesterszak (MA): 28 fő

PhD

Dr. Arató Balázs
Dr. Berki Gabriella
Dr. Bodzási Balázs
Samantha Joy Cheesman
Dr. Dinók Henriett Éva
Dr. Fürjes Annamária
Dr. Gácsi Anett Erzsébet
Dr. Visontai-Szabó Katalin

Habilitáció

Dr. Fantoly Zsanett egyetemi docens
Dr. Soós Edit egyetemi docens
Dr. Szomora Zsolt egyetemi docens
Dr. Juhász Zsuzsanna egyetemi docens

Díszoklevelet kapott

A szegedi jogi karon 65 (vas), 60 (gyémánt) és 50 (arany) évvel ezelőtt végzetek 2015. szeptember 24-én vehették át a Rectori Hivatalban életkorukkal kiérdemelt díszokleveleiket.

Vasdiploma

Dr. Szabó Lajos

Gyémántdiploma

Dr. Jármái Tibor
Dr. Gárdon István
Dr. Kovács Imre Béla
Dr. Lakatos László
Dr. Mosonyi Géza
Dr. Remeczki Gábor
Dr. Új Zoltán

Aranydiploma

Dr. Fodor Imre
Dr. Fridély László
Dr. Hajdú Erzsébet
Dr. Jánossy Ferenc
Dr. Kahler Frigyes Sándor

Dr. Kerekes Györgyi
Dr. Kerekes Ilona Irén
Dr. Kereszti Csabáné dr. Kiss Flóra Lea Márta
Dr. Kiss János
Dr. Könczöl Lászlóné dr. Papp Mariann
Dr. Lambert István Miklós
Dr. Margita Tiborné dr. Erasimus Irén
Dr. Molnár László
Dr. Molnár Lászlóné dr. Weisz Judit
Dr. Molnár Margit Irén
Dr. Ormay Gábor
Dr. Ormay György
Dr. Reményi Anna Mária
Dr. Sarkadi Sándor
Dr. Sarkadi Tibor
Sármai Jánosné dr. Tomay Mária
Dr. Szalka Gizella
Dr. Szatmári Ilona
Dr. Tóth Istvánné dr. Szekeres Ágnes Mária
Dr. Tóth Tibor István
Dr. Tóth Tibor Istvánné dr. Balás Ágota Gabriella
Dr. Varga László